BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
2MI
34

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

20.5.20
26 26
C C
25 25
49-9-a'46

SVMMA

Bibliot. SEV Soc. V.

COMPENDIVM

Eorum quæ in Foro magis practicabilia habentur in Lib. X. Theatri Veritatis, & Iustitiæ iam impresso ad dies publicando.

De Fideicommissis, Substitutionibus, Primogenituris, & Maioratibus.

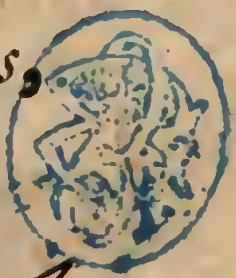

SVMMARIVM.

Coll. Rom. Soc. Iesu

ROMÆ,
Typis Angeli Bernabò. 1670.

SVPERIORVM PERMISSV.

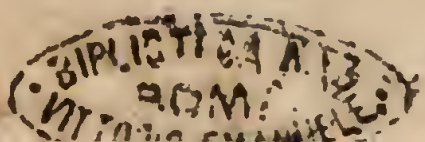

SVMMARIVM

PROEMIALIA.

1 AN factio testamenti, & facultas disponendi de bonis per vltimam voluntatem sit de iure naturæ, vel gentium, vel potius de iure positiuo.

2 Quod Princeps, vel lex positiua non possit derogare vltimis voluntatibus.

3 Contrarium verius super dicta potestate.

4 Quid in foro interno, Et an requiratur iusta causa remissiuè.

5 Ecclesia, seu forus iudiciarius non iudicat de internis.

6 Fideicommissa antiquitus nõ erant obligatoria, vt sunt ab Augusto citrà.

7 De negantibus potestatẽ Principis derogandi fideicõmissis.

8 *Contrarium verius.*

9 *Distinguuntur species substitutionum.*

De substitutione vulgari directa.

10 *Substitutio vulgaris non admittit effectum alterius dispositionis, quo dato expirat.*

11 *Est prima institutio, qua effectum sortiente, aliæ sequentes corruunt.*

12 *Substitutio præsumitur potius vulgaris, quàm fideicommissaria.*

13 *Fallit ex coniecturis, & qualis regula in eis detur.*

14 *Duplex est expressa, & tacita contenta sub pupillari, vel compendiosa.*

15 *Dari non potest in codicillis.*

16 *Omnes dispositiones licèt directæ in codicillis obliquãtur.*

Secus

17 *Secus autem vbi de vulgari in re particulari.*

18 *Dari potest vulgaris etiam in re certa, vbi est expressa.*

19 *Quid de tacita contenta sub compendiosa.*

20 *Fauore Ecclesiæ, vel piæ causæ substitutio obliqua remanet directa.*

21 *De ratione, ob quam piæ causæ iste fauor tribuatur.*

22 *Pia causa exempta est à detractionibus trebellianicæ, & falcidiæ.*

23 *Eadem pia causa non subiacet caducationi ob prædecessum primò instituti.*

De substitutione vulgari anomala, seu in fideicommisso.

24 *De vulgari in fideicommisso,*

seu anomala circa caducationem ob corruptionem gradus antecedentis, an intret necne.

25 *De altera vulgari per subingressionem, per quam remotior fit proximiori æqualis.*

26 *De quæstionibus cadentibus circa substitutionem vulgarem in genere remissiuè.*

De substitutione pupillari.

27 *Substitutio pupillaris dicitur prima, & directa tanquam testamentum pupilli, cui succeditur nedùm in bonis eius qui substitutionẽ ordinauit, sed etiã in illis ipsius pupilli.*

28 *Substitutio pupillaris fieri non potest nisi ab habente in potestate de tempore mortis, quod attenditur, non autem testamenti.*

Ideo

29 *Ideo non potest fieri à matre, vel patre non habente in potestate.*

30 *Quid de adoptiuis, vel naturalibus legitimatis, an eis possit fieri hæc substitutio.*

31 *Ista substitutio à pagano fieri non potest nisi pro tempore ætatis pupillaris.*

32 *Quid de milite, & quid fauore piæ causæ remissiuè.*

33 *Non potest fieri in codicillis.*

34 *Pupillaris tacita continetur sub compendiosa vel sub vulgari, vbi non vrget in contrarium voluntas testatoris, vel fauor matris.*

35 *De substitutione pupillari mixta partim expressa, & partim tacita.*

36 *De forma concipiendi pupillarem.*

37 *Pupillaris expressa capit totum, atque excludit matrem*

à legitima.

38 *Quibus patribus negetur potestas pupillariter substituendi, puta hæreticis, Iudæis, &c. ac etiam Gallis, & Britannis, &c.*

39 *Distinguitur duplex pupillaris tacita ex legis potentia, & præsumpta voluntate testatoris.*

40 *An substitutio tacita pupillaris excludat matrem à legitima.*

41 *Contrarium ex coniecturis, & qualis regula in his detur.*

42 *An fauor piæ causæ, vel odium secundarum nuptiarum excludant matrem.*

43 *Quod num* 40. *dicitur de matre, an procedat in patre, Et quid in fratribus.*

44 *Quid vbi de substitutione pupillari tacita in re certa, an procedat conclusio, de qua num.*

num. 34. *vel semper sit fideicommissaria, distinguitur.*

45 *An & quando substitutio pupillaris trãsmittatur per substitutum præmorientem.*

De substitutione Exemplari.

46 *Substitutio exemplaris quibus fiat.*

47 *A quibus ista substitutio ordinari possit.*

48 *Si plures fiant eidem personæ à diuersis parentibus, quæ præualeat.*

49 *Fit etiam vltrà ætatem pupillarem, & in hoc differt à pupillari dictam ætatem non egrediente.*

50 *Qui de necessitate sint prius substituendi, si adsunt.*

51 *Si fiat præter ordinem de quo n.* 50. *in quo, & quomodo sit*

nulla, & an contineat fideicommissariam in bonis eam ordinantis.

52 *Eadem tacita fideicommissaria inest pupillari, si isto iure non substinetur.*

53 *An exemplaris facta præter formam à lege præscriptam substineatur fauore Monasterij vel piæ causæ. Et idem de pupillari, vbi ista iure directo non substineatur.*

De substitutione Militari.

54 *De priuilegijs, quæ circa substituendi potestatem militi conceduntur.*

55 *In quibus bonis per hanc militarem succedatur.*

56 *An milites nostri tẽporis gaudeant priuilegijs antiquorum militum.*

De

De substitutione fideicõmissaria, & obliqua Generalia.

57 *Distinguuntur plures species fideicommissorum, scù fideicommissariæ substitutionis.*

58 *De fideicommisso puro, cuius restitutio illico absque alicuius conditionis, vel temporis purificatione facienda sit, Et quando istud adsit tacitum ex inualida directa institutione.*

59 *In isto casu non detrahuntur duæ quartæ.*

De Primogenituris.

60 *Inter primogenituras, & maioratus Hispaniæ non adest differentia in modo succedẽdi, & qualis sit iste ordo.*

61 *De ordine ſucceſſionis Regnorum, & feudorum remiſſiuè.*

62 *In primogenituris linea vincit omnia, etiam graduũ, ſexum, & ætatem.*

63 *Primogenitus præmoriẽs trãſmittit ad poſteros ſuam prærogatiuam.*

64 *In hoc ſolùm primogenituræ differũt à ſimplicibus, & ordinarijs fideicommiſſis circa dictam prærogatiuam lineæ vincentem gradum, eiuſque tranſmiſſionem.*

65 *An qualitas primogenituræ inducat contemplationem agnationis, vel vlteriorẽ ſubſtitutionis progreſſum.*

66 *An primogenituræ poſſint vacare, ac ſtare in ſuſpenſo, donec durat ſpes eo modo, quo vacant fideicommiſſa.*

67 *Reprobatur diſtinctio inter primogenituras qualificatas,*

& non qualificatas.

68 *Etiam fœminæ, & cognati sũt capaces primogenituarum, & in eis succedunt.*

De Maioratibus.

69 *De ordine succedendi in Maioratibus Hispaniæ, quod cõcordent cum nostris primogenituris.*

70 *In quo differant dictus maioratus à nostris primogenituris, vel fideicommissis.*

71 *Maioratus Italiæ an differant ab illis Hispaniæ, & à primogenituris circa ordinem successionis, Et an attendatur prærogatiua lineæ, vel ætatis.*

72 *Quando attendi debeat prærogatiua ætatis.*

73 *De rationibus, ob quas non ætas, sed prærogatiua lineæ atten-*

attendi debeat.

74 *Voluntas testatoris omnibus dominatur & prævalet, sed quid vbi de potestate dubitetur.*

75 *De alia differentia inter primogenituras, & maioratus, ac simplicia fideicommissa circa compatibilitatem, vel incompatibilitatem.*

76 *Ex quibus resultet incompatibilitas de iure, & quomodo in Hispania.*

77 *Quando incompatibilitas, quæ aliàs intraret, cessat.*

78 *In casu incompatibilitatis assequutio primi non impedit assequutionem secundi.*

79 *Quando per electionem vnius impedita sit variatio, & non detur regressus ad primum.*

De

De Ordinarijs, ac ſimplicibus fideicommiſsis, conſeruatorijs, ac reſtitutorijs in genere, eiuſque inſpectionibus.

80 *De amplitudine materiæ, atque difficultate eam reducendi in compendium.*

81 *Diſtinguuntur inſpectiones generales pro iſtorum fideicommiſſorum tractatione, ac notitia.*

De prima inſpectione generali ſuper fideicommiſſi euidentia, Et de ratione.

82 *An fideicommiſſa poſſint ordinari per contractus.*

83 *An ordinari possit fideicommissum in bonis proprijs hæredis, seu aliàs ad ipsum spectantibus.*

84 *De defectu potestatis mulieris grauandi filios fideicommisso in dote.*

85 *De incapacitate forensium ex Statuto succedendi in fideicommissis.*

86 *Quid de fideicommisso ordinato ad fauorem Religiosorum incapacium in communi, & in particulari quis succedat.*

87 *De alijs defectibus potestatis ratione personarum, vel bonorum ordinandi fideicommissum.*

88 *De statutis prohibentibus fideicommissa ordinari posse vltrà certos gradus.*

89 *De defectu potestatis excludendi vxoratos, vel clericos, aut religiosos remissiuè.*

De

90 *De fideicommisso in exclusionem Fisci, & confiscationis an fieri possit.*

De filijs in conditione positis.

91 *An filij in conditione positi cẽseantur vocati, statuitur regula negatiua.*

92 *De dictæ regulæ limitationibus ex iure municipali, vel coniecturis, & de isto iure vbi vigeat.*

93 *Quales regulæ tenendæ sint in materia coniecturarum.*

94 *Recensentur aliquæ coniecturæ.*

95 *Statutum per quod filij incõditione positi censentur vocati, operatur etiam quoad forenses, & quoad bona extra territorium.*

96 *Quando tale statutum in non sub-*

subditis, vel etiam in subditis non attendatur.

97 *Vbi adest vocatio ex Statuto, vel ex coniecturis intelligitur ad portionem parentis non patrui.*

98 *Item in sola vocatione actiua non autem passiua.*

99 *Vtraque conclusio cessat ex cõiecturis, ex quibus sunt vocati ad portionem patrui, & sunt grauati.*

100 *Quæ regulæ attendendæ sint circa coniecturas pro vocatione passiua.*

101 *In casu Statuti etiam vlteriores descendentes totaque linea in conditione positi censentur vocati.*

102 *Quid si ponantur in conditione filij, an istis prædefunctis censeantur vocati nepotes.*

103 *Vocatio statutaria est præsũptiua, quæ cessat ex contraria*

ria voluntate etiam coniecturata.

104 *An dicta vocatio conueniat, vbi agitur de filijs in conditione positis occasione pacti reuersiui, seù aliàs in contractibus.*

105 *De alijs ad materiam remissiuè.*

De fideicommisso ex sola velleitate, vel relatione ad futuram dispositionem, seù aliàs imperfecto.

106 *Quid vbi testator dicat velle bona subiacere fideicommisso, & non dicat quomodo, & ad cuius fauorem.*

107 *De fideicommisso relatiuo ad futurã dispositionem faciendam, quæ facta non sit, an*

atten-

attendatur, distinguitur, seu traditur theorica.

108 *De theoricæ modo, & applicatione remissiuè.*

109 *An verba deprecatiua, vel desiderium ostendentia, aut similia inducant fideicommissum.*

110 *Quid de fideicommisso remisso ingrauati voluntatem, vel arbitrium, Et de differentia inter arbitrium, & voluntatem.*

De fideicommisso restitutorio resultante à prohibitione alienationis, vel confiscationis, seù à ratione tali prohibitioni adiecta.

111 *A dispositis in casu delicti, & con-*

confiſcationis nõ infertur ad caſum mortis, & de ratione.

112 *Attenduntur tamen pro coniectura, ſeù adminiculo.*

113 *Ex ratione adiecta prohibitioni alienationis facilius inducitur fideicommiſſum reſtitutorium.*

114 *Quãdo præcedit fideicommiſſum reſtitutorium ad certas perſonas, vel caſus reſtrictũ, tunc ratio prohibitioni alienationis adiecta illud non ampliat.*

115 *Quando autem etiam iſto caſu dicta ratio amplior attenditur pro interpretatione.*

116 *Vbi verò fideicommiſſum expreſſum non præcedit, tunc intrat diſtinctio deducta ex conſ. 636. Decij, niſi coniecturæ aliter ſuadeant.*

Ad

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Ad consil. 21. Oldradi, & de l. cum auus, & l. cum acutissimi.

117 *De decisione deducta ex cons.* 21. *Oldradi, vt substitutio facta sub conditione*, si sine filijs, *euanescat filijs superstitibus; & de ampliationibus.*

118 *Idem de cõditione tacita subintellecta* ex l. cum auus, & l. cum acutissimi.

119 *An detur casus, in quo dictarum legum dispositio procedat etiam in transuersali.*

120 *De limitatione dicta decisionis Oldradi.*

121 *Quæ dicuntur in filijs, procedunt etiam in nepotibus ex eis prædefunctis.*

122 *In quo differat dicta conditio*, si sine filijs *expressè adiecta*

cta per teſtatorem ab ea, quæ ſubintelligitur per legẽ iuxta dictam l. cum auus, & l. cum acutiſſimi.

An ſub nomine filiorum veniant nepotes.

123 *Vbi teſtator habuit pro diſcretis filios & nepotes, tunc ſub nomine filiorum non veniunt nepotes.*

124 *Et contrà veniunt ſine dubio, ſi conſtat habuiſſe pro ſynonimis.*

125 *Neque veniunt, ſi concurrant verba perſonalitatem denotantia, ſeu aliæ coniecturæ, & circumſtantiæ idem ſuadentes.*

126 *Regula fundat intentionem eius, qui illam pro ſe habet, ac transfundit onus probationis in alium.*

In

127 *In dubio statuitur regula negatiua, vbi de parte dispositiua facilius tenenda, vbi vrget fauor libertatis.*

128 *Secus in parte conditionali.*

129 *Quid vbi etiam de parte dispositiua, sed non vrget fauor libertatis.*

130 *Fallit dicta regula negatiua ex coniecturis, Et quid de istis, quales sint.*

An masculinum cõcipiat fœmininum, & vocatis masculis, qui veniant.

131 *In vltimis voluntatibus statuenda est pro regula opinio affirmatiua.*

132 *Ampliatur etiamsi agatur de fœminis nuptis, vel monialibus, ac etiam si de primogenitura, vel fideicõmisso agnatitio,*

titio, defectis iam masculis.

133 *Item ampliatur etiamsi testator dixerit intelligere semper de masculis.*

134 *Magis verò, vbi cessante fauore libertatis fideicommissum deberet facere transitum ad aliud personarum genus.*

135 *Quid in fideicommissis aliisque dispositionibus ordinatis per contractum, declarantur, seu distinguuntur plures casus.*

136 *Vocatis masculis, qui veniãt, an etiam illi descendentes per fœminas, Et an in istis attendatur vnicitas, vel duplicitas medij fœminini remissiuè.*

De naturalibus tantùm legitimatis, vel non. Et de Adoptatis, vel allectis ac fictis, vt est Monasterium.

137 *Filij bastardi, seu naturales tantùm an veniant in fideicommissis sub vocato genere descendentiũ, vel proximiorum, &c.*

138 *Quid de filijs legitimatis per subsequens matrimonium.*

139 *De legitimatis per rescriptũ, distinguitur.*

140 *An veniant filij adoptiui.*

141 *Quid de Monasterio succedente loco filij.*

De clericis sæcularibus, ac Religiosis professis.

142 *De potestate excludendi clericos, & Religiosos.*

143 *Posita potestate, quomodo metienda sit voluntas, distinguitur.*

Sub nomine familiæ qui veniant.

144 *Debet inprimis per necesse cõstare de identitate, mediante descendentia ab eodem stipite.*

145 *De distinctione inter effectiuam, & contentiuam.*

146 *Regulariter venit solùm effectiua, vbi verificari potest, secus si non possit verificari.*

147 *De vna familia origine eadem distincta cum diuersis*

adiectis, vel alijs signis distinctionis.

148 *Tunc venit solùm illa familia, de qua est testator.*

149 *An & inter contentiuam detur distinctio inter proximam, & remotam.*

150 *Quid vbi adsunt duæ familiæ, vna naturalis, & altera artificialis, an testator intellexerit solùm de illa, de qua ipse est.*

151 *De distinctione in hac materia inter ius successorium, ac ius honorificum.*

De theorica Cumani, An vocatio proximioris cẽseatur per vulgarem, ac expiret in primo, vel per fideicommissariam.

152 *Regulariter per vulgarem, ac expi-*

expirat in primo.

153 *Limitatur ex coniecturis, & quæ sint.*

An numerus pluralis resoluatur in singularitates.

154 *Regula est affirmatiua pro resolutione.*

155 *Referuntur distinctiones desumptæ ex verbis, sed reijciuntur.*

156 *Quando intret limitatio ex coniecturis, & quænam sint.*

157 *Inter coniecturas est præsertim existentia personæ prædilectæ eatenus procedẽs, quatenus ista morienti succedat, & non aliàs.*

158 *Sed an ista persona succedat iure suo, vel tanquam hæres.*

De Transmissione.

159 *Substituto præmoriente, substitutio caducatur, & non transmittitur; secus si mors sequatur post purificatam conditionem.*

160 *In casu quo fideicommissum iam purificatum transmittitur, intelligitur tanquam agnoscendum, ideoque transmissarij agnitio requiritur.*

161 *Conclusio negatiua, de qua num.159. quando limitetur.*

162 *Declaratur limitatio circa transmissionem iuris conditionalis ex contractu.*

163 *De alia limitatione resultante à coniecturata voluntate, & de coniecturis remissiuè.*

164 *Facilius datur transmissio, quàm vocatio.*

165 *De aliquibus regulis, seu con-*

side-

siderationibus pro metiendis coniecturis.

166 *An transmissario repetitæ cẽseantur eædem conditiones adiectæ transmittenti.*

167 *Transmissarius non succedit ex persona sua, sed ex illa transmittentis, cuius debet esse hæres, & quando non.*

168 *Quæ onera, vel conditiones transeãt in transmissarium.*

De Reciproca Lineari.

169 *De distinctione inter personas de vna linea ab initio constituta, & illas de pluribus, vt regulariter intret primo non autem secundo casu.*

170 *De limitatione ex coniecturata voluntate.*

171 *De tribus requisitis ad hunc effectum necessarijs.*

172 *Quod non requirantur ex-*

plicita, sed sufficiant implicita.

173 *Quæ regula tenenda sit in coniecturis, & quales in proposito sufficiant, Et de distinctione inter ascendentes, & transuersales.*

174 *De casu in quo etiam data pluralitate linearum intret reciproca.*

175 *De prælatione inter lineas, Et an fœminæ, vel cognati de linea admissa vincãt masculos, vel cognatos de alia remissiuè.*

176 *De reciproca inter plures inæqualiter institutos, quia aliqui vniuersaliter, & alij particulariter, quomodo intelligenda.*

De

De Fideicõmisso fiduciario ad alterius electionem, nominationem, vel declarationem, seù gratificationem.

177 *Distinguuntur species fideicommissi fiduciarij, & de prima iuxta terminos in* l. vnũ ex familia, ff. de legat. 2.

178 *Fideicommissum collatum in liberam alterius voluntatem est inutile.*

179 *Fallit fauore piæ causæ.*

180 *Etiam vbi collatum est in arbitrium absque restrictione, tunc adhuc est inutile, atque nominatus agnoscit à nominante non autem à testatore.*

181 *De differentia inter arbitrium, & voluntatem.*

182 *Si verò arbitrium, seu facultas est restricta, & necessaria, electus vel nominatus habere dicitur à testatore, non autem à nominante.*

183 *Non facta vel malè facta nominatione, quibus successio debeatur, distinguitur inter dispositionem diuiduam, vel indiuiduam.*

184 *Quomodo dignoscatur, an sit diuidua vel indiuidua, & an numerus singularis verificetur in plurali, vel econtrà.*

185 *Quomodo habens talem facultatem eã exercere debeat, Et quando aliàs vsus facultatis sit inutilis, ac habeatur pro infecto.*

186 *An differat dictam facultatem concedi hæredi grauato, vel tertio.*

187 *Eadem facultas data primo hæredi, non extenditur ad*

alios

alios ſubſtitutos, & quando ſecus.

188 *Electio, ſeu nominatio fieri debet cum voluntate determinata.*

189 *An fieri poſſit in vita, ſi data eſt de tempore mortis.*

190 *Grauatus reſtituere in morte, poteſt reſtituere in vita, & præuentiuè.*

191 *Non autem in præiudicium creditorum, vel ius habentium, quorum ius adhuc durat, reſtitutione non obſtante, atque refutatarius tenetur ad onera.*

192 *De alia ſpecie fideicõmiſſi fiduciarij iuxta terminos tex. in* l. Theopõpus, ff. de dot. prælegat. *vt fiduciario deferatur.*

193 *Iſte fiduciarius reputatur teſtis, atque tanquam talis debet iurare cum declaratione.*

194 *An vltrà iuramentum re-*

quirantur adminicula.

195 *Istius fiduciarij declaratio debet esse verisimilis, & non habeat argumenta contraria, & quæ sint.*

196 *Quid si plures faciat diuersas declarationes, vel sint duo, qui diuersimodè declarent.*

197 *Quod declaratio etiam obiter & in forma velleitatis sufficiat, quod declaratur.*

198 *De eadem conclusione, de qua num.* 184. *an numerus pluralis reduci possit ad singulare, vel econtra.*

199 *Fiduciario non declarante, inutilis est dispositio, nisi aliàs de voluntate constet.*

200 *Fallit fauore piæ causæ, nam tunc supplet Episcopus, vel intrant facultates Fabricæ S. Petri.*

De Theorica Soccini in l. ſolemus, ff. de condit. & demonſtr. & de conſ. 177. Oldradi.

201 *De conſ. 177. Oldradi, & an ſubſtitutio concepta in caſu deficientiæ verificetur in caſu non exiſtentiæ.*

202 *De* theor. Soccini in l. ſolemus, *& an ſubſtitutio in caſu non exiſtentiæ verificetur ſi exiſtat, & poſtea deficiat, datur diſtinctio.*

De implemento per æquipollens conditionis, vel qualitatis deſideratæ, per teſtatorem.

203 *Vocato iuuene, vt filios procrea-*

crearet, potest eligi, vel admitti senex, qui iam habeat filios.

204 *Declaratur, quando id procedat.*

Substitutio limitata ad certam ætatem, an vltrà eam extendatur.

205 *Regula est negatiua, vt non extendatur.*

206 *Limitatur ex coniecturis, vel alijs facti circumstantijs, & de suppletione voluntatis testatoris in casu omisso.*

207 *De ratione ob quam huiusmodi restrictio ad certam ætatem fieri solet.*

De fideicommisso ordinato per relationem ad testamentum alterius.

208 *Prima dispositio relata censetur in omnibus inesse in referente.*

209 *An intelligatur per veritatẽ, vel per similitudinem, & de effectibus.*

De extensione à persona ad personam, & præsertim an substitutio facta posthumo ex vna vxore locũ habeat in posthumo ex altera.

210 *Argumentum est loco Summarij.*

An ſubſtitutio facta ei, qui primò inſtitutus eſt, cẽſeatur repetita ei, qui primo caſſato, in eius locum eſt ſubrogatus.

211 *Item argumentum eſt loco Summarij.*

De iure accreſcendi inter ſubſtitutos, an detur nec nè.

212 *Argumentum item eſt loco Summarij, diſtinguendo caſus.*

De ſubſtitutione concepta ſub duplici conditione ſi ſine filijs, & ab inteſtato, an copulatiuè, vel alternatiuè intelligatur.

213 *Fauore grauati copulatiua reſoluitur in alternatiuam, ac ſufficit vnam ex conditionibus deficere.*

214 *Quid in caſu conuerſo, vbi adiecta eſt per alternatiuam an reſoluatur in copulatiuã.*

215 *Ab inteſtato decedit non ſolùm ille, qui nullum condidit teſtamentum, ſed etiam vbi ex eo condito hæreditas non aditur.*

Ad text. in auth. ex cauſa, Cod. de liber. præter. an ſcilicet & quando rupto teſtamẽto firmum remaneat fideicommiſſum.

216 *Argumentum eſt loco Summarij.*

An prælegata veniant ſub fideicommiſſo.

217 *Argumentum eſt etiam loco Summarij, conſtituta regula negatiua limitanda ex coniecturis, quæ recenſentur.*

An & quæ bona mobilia, vel ſe mouentia veniãt ſub fideicommiſſo, vel ſub obligatione reſtituendi.

218 *Sub fideicommiſſo vniuerſali veniunt omnia bona etiam mobilia, & ſe mouentia.*

119 *Diſtinguuntur plures ſpecies mobilium vel ſe mouentium, & quæ veniant reſtituenda, & quæ non, & quomodo.*

220 *Quomodo reſtituenda ſint ea mobilia, quorum vſus haberi non poteſt, niſi conſumantur.*

221 *Lucra & damna mercimonij facti cum bonis hæreditarijs per hæredem, an ſint eius, vel hæreditatis remiſſiuè.*

222 *Non tenetur grauatus reſtitue-*

tuere ſupellectilia, quæ ex tempore præſumuntur conſumpta, exceptis illis ſolidæ materiæ.

De cõcurſu duplicis fideicommiſſi vniuerſalis, & particularis ſub eadem diſpoſitione.

223 *De diuerſis effectibus ex iſta quæſtione reſultantibus.*

224 *Ad eſſentiam fideicõmiſſi particularis contradiſtincti ab vniuerſali requiritur diuerſitas perſonarum.*

225 *An fideicommiſſum particulare reſultet ex ſpeciali prohibitione alienationis aliquorum bonorum negatiuè, Et de effectibus ex iſta particulari prohibitione reſultantibus.*

De ſecunda inſpectione, principali ſuper pertinentia fideicommiſſi, Et primò, de quæſtione, an attẽdatur proximitas grauati, vel grauantis.

226 *Iſta inſpectio cadit in ſimplicibus fideicommiſſis, non autem in primogenituris, & maioratibus.*

227 *Regulariter in fideicommiſſis attenditur proximitas grauati non autem grauantis, & de ratione.*

228 *Idem de ſucceſſione feudorũ.*

229 *De effectu dictæ quæſtionis ad effectum repræſentationis.*

230 *Regula de qua num.* 227. *limi-*

mitatur ex contraria etiam coniecturata voluntate testatoris.

231 *De alia limitatione, vbi fit transitus ad aliud personarũ genus, vel aliarum personarum qualitatem.*

232 *Declaratur ista limitatio, & quando procedat.*

De subingressione filij in locum patris, vt fiat proximiori æqualis per vulgarem anomolam.

233 *Argumentum est loco Summarij, & datur distinctio, &c.*

De concurſu agnatorum, & cognatorum, & qui veniant ſub nomine maſculorum, vel illorum de familia.

234 *Regulariter æqualis eſt conditio agnatorum & cognatorum iuxta ordinem inteſtatæ ſucceſſionis.*

235 *Idem de fœminis, & numeris ſequentibus.*

236 *Fallit, ſi fideicommiſſum ſit ordinatum pro illis de familia.*

237 *Familiæ appellatione qui veniant, & an etiam cognati.*

238 *Vocatis maſculis veniunt omnes ſexum maſculinum habentes tam agnati, quàm cognati.*

239 *Limitatur, vbi contemplata fuit*

fuit agnatio, & quando ista contemplata adsit.

240 *Quod Doctores materiam inuoluerint, Et de ratione, ob quam eis non est deferendum in ista materia, Et quid de decisionibus, quando eis deferendum sit.*

241 *Est quæstio facti pro singulorum casuum qualitate decidenda.*

242 *Ponderantur coniecturæ, ex quibus ista contemplatio desumatur, atque traditur regula, cum qua procedendum est ad id iudicandum.*

243 *Quando detur casus, quod cognati proximiores euasuri sint agnati, & per artem vincant agnatos veros remotiores.*

244 *De distinctionibus inter familiam effectiuam, & contentiuam, seù contentiuam pro-*

proximam, & remotam, aut eamdem, vel diuisam, &c. remissiuè.

245 *Quomodo, & quando fœminæ in his fideicõmissis agnatitijs admittantur.*

246 *Fœminæ lineæ admissæ vincunt masculos alterius lineæ, nisi obstet ratio agnationis.*

247 *Et quid in concursu cognatorum, qui iam de tempore facti casus artificialiter effecti sunt agnati.*

De concursu clericorum, vel Religiosorum in fideicõmissis agnatitijs, & in concursu aliorum agnatorum.

248 *Religiosi professi, vel clerici excludi possunt à fideicommis-*

missis, & vbi voluntas est expressa, non dubitatur de potestate, & de ratione.

249 *De eadem exclusione, seu inhabilitatione vxuratorum, Et an obstet conditio inductiua viduitatis.*

250 *Inter clericos sæculares, & religiosos professos militat in hoc ratio differentiæ.*

251 *An exclusio, de qua num. 248 intelligatur simpliciter ac indefinitè, vel potius in concursu agnatorum sæculariũ.*

252 *Exclusi à dispositione speciali, an veniant sub dispositione generali, siue sub genere vocato, seù in conditione posito.*

253 *Existentia religiosorum, vel aliorum inhabilitatorum ad succedendum sufficit ad faciendum deficere cõditionem extinctionis generis, sub qua*

vlte-

vlterior ſubſtitutio ordinata eſt.

254 *In clericis ſæcularibus videtur impracticabilis excluſio coniecturalis & tacita, Et de ratione.*

255 *Religioſi de Religione incapaci habentur pro mortuis, atque eorum exiſtentia non impedit purificationem conditionis.*

256 *Religioſi profeſſi de Religione capaci in cõmuni ſuccedunt in fideicommiſſis etiam agnatitijs pro eorum vita.*

257 *De limitatione, vbi reſultat voluntas coniecturata teſtatoris ob permanentiam bonorum in agnatione.*

258 *Argumentum, quod in hac materia deduci ſolet à probibitione alienationis quando procedat.*

259 *Monaſterium in bonis, &*

iuribus professo delatis succedit iuxta opinionem Canonistarum immediatè ac iure suo, sed id non tollit dictum ius succedendi, quia id inductum est in fauorem non autem in odium Monasterij.

260 *Difficilius ab hac successione excluduntur professi in Religione Hierosolymitana, vel in alijs militijs non viuentes intrà Claustra.*

261 *Conclusio, de qua num. 256. non procedit in maioratibus Hispaniæ, & de ratione, &c. in quibus tamen succedunt clerici sæculares.*

262 *Quid de Professoribus militiarum, de quibus n. 260.*

De

De concurſu inter maſculos cognatos per vnum, vel duplex medium fœmininum.

263 *Regula eſt pro omnibus indefinitè non curata differentia mediorum, & de ratione.*

264 *De limitatione ex contrariâ voluntate, Et de rationibus cui hæc ratio innixa eſſe poſſit.*

An maſculi excludãt proprias matres, & amitas, quomodò, & quando.

265 *Quando eſt cõcurſus ad ſucceſſionem apertam, de cuius tẽpore adſint maſculi & fœminæ,*

mina, tunc masculi excludunt matres & amitas.

266 *Quid vbi fœmina nullo extante masculo admissa sit, an masculus deindè ex illa procreatus eam excludat, affirmatiuè.*

267 *Contrariũ creditur verius, & de rationibus.*

An fœmina vocata in defectum masculorum, istis defectis succedat in toto, vel in sola portione à qua excluſa est.

268 *Argumentum est loco Summarij, & quod succedant in toto.*

Qualitas maſculina in vna parte an cenſeatur in alijs repetita, ſeu quo. modo aliàs deſumatur.

269 *Ab excluſione filiarum primi gradus non licet arguere ad excluſionem aliarum fœminarum.*

270 *Qualitas maſculina adiecta in vna parte non cenſetur in alijs repetita.*

De vocabilis *cippus*, *truncus*, *ſanguis*, vel *conſanguinitas*, *progenies*, *generatio*, *ac linea maſculina* & ſimilibus; an conueniat fœminis, vel cognatis.

271 *An vocato* Cippo, *seu illis de* cippo *veniant fœminæ, & cognati.*

272 *Quid de verbo* Truncus.

273 *De verbo* Progenies.

274 *Et de verbo* ſanguinis, *vel* conſanguinitatis, *ſeu* conſanguineorum.

275 *Ac de verbis* linea, *vel* generatio, *& quid vbi adiecta eſt qualitas maſculina.*

276 *De alijs verbis deſcendentiũ, proximiorum, attinentium, & parentum.*

277 *Vbi præcedit genus contentũ ſub aliquo ex dictis verbis, deinde ſubſequitur taxatiua enumeratio ſpecierum cum dictione* videlicet, *vel æquipollenti an hæc ſtare dicatur taxatiuè, vel demõſtratiuè.*

An ſucceſsio remotioris intelligatur reuocabiliter, ita vt proximior ſuperueniens reuocet ſucceſſionem necne.

278 *Argumentum eſt loco Summarij.*

De tertia inſpectione principali ſuper ceſſatione, vel remiſſione fideicõmiſſi ob diuiſionem, tranſactionem, alienationem, vel derogationẽ, Et de materia alienationis bonorũ fideicommiſſi alias quã ex cauſa detractionum.

279 *Si diuidentes non habeant scientiam fideicommissi istud siue de præsenti, siue de futuro non censetur remissum.*

280 *Si habebant scientiam censetur remissum fideicommissũ de præsenti non autem de futuro, sed vtraque regula limitatur ex coniecturis.*

281 *Quando intret limitatio sũper remissione fideicommissi etiã de futuro, & præsertim de clausulis contentis in diuisione.*

282 *Quod sit quæstio potius facti quàm iuris, & quomodo decidenda.*

283 *Quod standum sit potius capitulis, quàm instrumento, & quando secus.*

234 *Quid de clausula* ad habendum, *vel de promissione*

equi-

euictionis.

285 *Quod attẽdi debeat valor bonorum ad effectum regulandi æqualitatem, vel inæqualitatem.*

De Transactione.

286 *Quando per transactionem cesset fideicõmissum, & quomodo.*

287 *De quæstione an transactio inita per grauatum afficiat successorem in fideicommisso.*

288 *Declaratur conclusio, quod quælibet dubietas, vel dictũ vnius Doctoris sufficiat ad transactionem quomodo procedat.*

289 *Quomodo in hac specie transactionis reguletur læsio.*

290 *In maioratibus Hispaniæ non potest transigi etiam in casibus in quibus alias de iure*

super fideicommisso transigi potest.

291 *Quid in feudis.*

De fideicommissorum derogationibus.

292 *De Bulla Baronum derogante fideicommissis, remissiuè.*

293 *De alia derogatione resultante ab Auth. res quæ remissiuè.*

294 *De alijs causis ob quas à simili, ac ducto argumento ab Auth. res quæ derogatur fideicommisso.*

295 *An supremus Princeps deroget fideicommissis, recensentur variæ opiniones.*

296 *Quid de alijs magistratibus Principe inferioribus.*

297 *Ex publicitate, ac multiplicitate actuum resultat præsumptio potestatis.*

Quan-

298 *Quando in derogatione dicatur adesse subreptio, vel obreptio, seu defectus intentionis.*

299 *Quod Doctores Hispani magis de huiusmodi derogationibus agant.*

300 *De pluribus quæstionibus circa has derogationes, & præsertim an emptor, vel tertius cum quo in vim derogationis initus est contractus teneatur esse sollicitus.*

301 *De causis ob quas huiusmodi derogationes, vel dispensationes concedi soleant.*

302 *An magis expediat dare facultatem alienandi bona, vel potius imponendi census, vel obligandi.*

303 *De cautela faciendi multiplicum prò fideicommissi reintegratione.*

De

De alienationibus.

304 *Permutatio bonorum fideicõmissi non accedente expressa prohibitione non est prohibita.*

305 *De regula vt fideicommissarius sit prohibitus alienare bona fideicommissi.*

306 *De limitationibus præsertim prò ære alieno testatoris, & quando procedat.*

307 *An ignorantia in venditore, ac respectiuè in emptore in hoc suffragatur.*

308 *Quid vbi alienatio fieret de consensu vocati an valeat, & quale ius consentienti remaneat.*

309 *Quãdo prohibitioni legis accedit etiam prohibitio hominis actus est nullus ipso iure.*

310 *Fideicommissarius qui sit hæres alienantis an teneatur*

pra-

præcisè seruare factum auctoris, & quando etiam illud impugnare valeat.

311 *De differentia inter alienationis prohibitionem per contractum, vel per vltimam voluntatem.*

312 *An prò fideicommissi reintegratione competat hypotheca legalis in bonis grauati alienantis, & quando.*

313 *Si grauatus possidet bona prò communi cum fideicõmisso, & alienat aliqua, tunc reliqua non alienata cadunt sub fideicommisso in totum.*

314 *Fideicõmissario competit retentio bonorum grauati prò reintegratione bonorum alienatorum.*

315 *Quod grauatus possit alienare cõmoditatem, seu fructus eius iure durante.*

De quarta inſpectione principali ſuper fideicommiſſorum modificatione, vel diminutione ob detractiones legales, vel accidentales.

316 *Quæ ſint detractiones accidẽtales.*

317 *De confuſione actionum vbi creditor ſuccedit debitori, & econtra.*

318 *De detractione bonorum ſpectantium ad aliud fideicommiſſum antiquum.*

319 *De detractionibus legalibus legitimæ, & Trebellianicæ.*

320 *An Trebellianica poſſit prohiberi, etiam filijs primi gradus.*

321 *Quando cenſeatur prohibita.*

322 *Qui imputent fructus in Trebellianicam, & qui non.*

323 *Filij detrahunt duas quartas.*

324 *De priuilegio piæ cauſæ circa impediendam Trebellianicæ detractionem.*

325 *Quando poſſit prohiberi legitima, & quid requiratur vt dictæ prohibitionis acceptatio ſequatur.*

326 *De quantitate legitimæ, & an fœminæ excluſæ faciant numerum, & partem remiſſiuè.*

327 *Alienationes factæ per grauatũ ceduvt in cauſam detractionum.*

328 *Quæ dicãtur alienationes ad hunc effectum, & in ſpecie an impoſitio cenſus.*

329 *Cuinam incumbat probare detractiones eſſe, vel non eſſe conſumptas.*

330 *De intelligentia concluſionis,*

vt

vt contra tertium possessor ẽ titulo singulari teneatur fideicommissarius firmare statum, ac probare præcedentes alienationes.

331 *An alienatio in causam Trebellianicæ valeat si postea ex fructibus ea consumpta est.*

332 *Consumptio detractionum an noceat creditoribus hypothecarijs, vel alijs ius prius habentibus in bonis grauati.*

333 *De detractionibus ex causa melioramentorum, ac etiam æris alieni hæreditarij soluti.*

334 *Quod istæ detractiones non compensentur cũ fructibus, & quid si accedat testatoris dispositio.*

335 *De imaginaria solutione, seu appropriatione prò creditis, quæ grauatus habeat cum hæreditate, Et de differentia*

inter

inter credita ante, & post agnitam hæreditatem.

336 *Quod detractiones non fiant ex fideicommisso particulari non confecto inuentario.*

337 *An omissio inuentarij causet amissionem detractionũ quomodo, & ad quos effectus.*

338 *De alijs ad materiam detractionum remissiuè.*

De quinta inspectione super fideicommisso pœnali, & caducitate ob alienationes, vel contrauentiones, seu non impletas conditiones.

339 *De caducitate, vel pœnali substitutione ob delictum.*

340 *Etiam probato delicto non intrat substitutio si non resul-*

sultaret confiscatio, & an in fisci fraudem substitutio valeat.

341 *Ex fideicommisso in casu delicti non infertur ad fideicõmissum in casu mortis, & quando sic.*

342 *De fideicõmisso in casu alienationis, & de differentia vbi alienatio est tanquam conditio in ipsis bonis alienatis, & tanquam pœna in toto, etiam in non alienatis.*

343 *Quando in hac materia admittatur ignorantia, vel alia iusta excusatio.*

344 *De fideicommisso ante tempus aperto ob dissipationem, ac malam administrationem.*

345 *De substitutione in casu contrauentionis affirmatiuæ, vel negatiuæ, & de distinctione an per viam conditionis, vel per viam modi & pœnæ, &*

de

de effectibus ex distinctione resultantibus.

346 *Quando dicatur modus, & quando conditio.*

347 *De præceptis, vel conditionibus turpibus, seu impossibilibus, & de differentia inter actus inter viuos, & vltimas voluntates.*

348 *Datur etiam caducitas, seu priuatio ob contrauentionẽ, vel non implementum, etiamsi testator pœnam non adiiciat.*

349 *Et quãdo econuerso cesset pœna licet per testatorẽ adiecta.*

350 *Quæ dicantur cõditiones turpes, vel impossibiles habendæ prò non scriptis.*

De sexta inspectione super pertinentia, vel restitutione fructuum.

351 *Distinguuntur plures casus, seu fructuum species.*

352 *De fructibus maturis, & collectis viuente testatore, vel hæreditate iacente.*

353 *Quid de fructibus de vno, vel altero tempore natis, sed pendentibus, & de differentia inter naturales, mixtos & ciuiles.*

354 *De subdistinctione mixtorum qui sint partim naturales, & partim industriales.*

355 *De merè industrialibus qui sint, & ad quem pertineant.*

356 *De fructibus natis, & perceptis durante cõditione restitutionis, seu durante iure grauati an & quando pertineant*

neant ad ipsum grauatum; & quando secus.

357 De lucris negotiationis, & mercaturæ ad quem hoc tempore pertineant.

358 De fructibus maturis durante iure grauati, vel possessoris fideicommissi, sed non perceptis, vel exactis an transeant cum fideicommisso.

359 An successor in fideicommisso teneatur stare locationi.

360 De fructibus medij temporis post factum casum fideicommissi ante illius petitionem ad quem pertineant, & de pluribus distinctionibus, & personis in hoc priuilegiatis.

361 Quando dicatur cõtrahi mora vt veniant fructus an per solam litem, vel requiratur sententia, seu publicatio.

362 Posito quod attendatur tempus litis requiritur istius cõteſta-

testatio, & quando hæc adsit, vel an sola sine alijs actis sufficiat.

363 *Lis inepta, vel nulla coram Iudice incompetenti an ad hunc effectum attendatur.*

364 *Si lis est benè introducta deinde vero pereat instantia cuius restauratio obtineatur quale tempus attendi debeat.*

De septima inspectione principali actionis, vel remedij competentis fideicommissario, & de materia legitimi contradictoris, ac fideicommissi restitutione.

365 *Si plures sunt obligati fideicommissum restituere, vel plures possessores bonorum coram*

coram quò iudice fideicommissi causa tractanda sit.

366 *De remedio immissionis competente fideicommissario, & quid vbi fideicommissum est per contractum.*

367 *An & quando istud remedium sit executiuũ, & quando appellabile, & ordinariũ, & de Aegidiana.*

368 *De legitimo contradictore impediente iudicium summarium, seu executiuum.*

369 *De requisitis, seu extremis probandis per fideicommissarium ad obtinendam immissionem.*

370 *Quod rigorosè procedatur cõtra fideicommissarium accipientem possessionem auctoritate propria, & de ratione.*

371 *De requisitis necessarijs, vt fideicommissarius sit legitimus contradictor.*

372 *Quando fideicommissum dicatur clarum.*

373 *Sola possibilitas competentiæ detractionũ attenditur contra fideicommissarium.*

374 *Quando dicatur vitiosa possessio, & quando non, & quando dicatur adesse facultas capiendi possessionem propria auctoritate.*

375 *De legitimatione personæ, ac identitate bonorum.*

376 *De bonis acquisitis per grauatum de pecunia fideicommissaria an spectent ad fideicommissum.*

377 *Quando dicatur facta fideicommissi restitutio.*

378 *De alijs ad materiam remissiuè.*

Apostolus ad Romanos.

Scientibus enim legem loquor.

PROEMIALIA.

1 APud illam antiquitatem, quæ ante florentissimæ Romanæ Reipublicæ Imperiũ per litteras nobis cognita est, non modica lis fuit, etiam hodie apud politioris litteraturæ professores indecisa, super testamentorum factione, ac potestate de bonis suis post mortem disponendi, ea dubitandi ratione vrgente, quod sit conferre voluntatẽ in tempus inhabile, quando disponens iam annihilatus est, neque bonorũ dominiũ amplius habet. A.

A. *Hoc tit. disc.* 141. *& tit. de testamen. disc.* 1.

Apud Romanos autem, cum quorum legibus viuimus, prima, seù directa, & immediata dispositio semper extra controuersiam fuit, adeò constanter ac religiosè, vt id vtpotè apud omnes gentes receptũ, iuri naturæ, vel gentium referendum sit, sola forma vel solemnitate à iure positiuo manante B. Atque hinc plures in sola legum littera ambulãtes crediderunt, legi positiuæ,
2 vel supremo Principi, qui lex animata dicitur, potestatem non concedi supremæ moriẽtium voluntati derogandi, seu aliàs dispensandi C.

Verùm tam antecedens, quàm consequens falsum est, quoniã di-

B. *Eod. disc.* 141. *& d. disc.* 1. *de testamen.*

C. *Ibidem.*

diuersos desuper fuisse gentiũ mores certum est D. Ideoque totum prouenit à Romanorũ legibus, ac moribus illis plurium etiam Nationum conformibus; Et successiuè, quidquid in Academijs prò virtuoso otio, vel in scholis prò tyronũ ingenijs exercendis in problematica ratione dici valeat.

In foro tamen vbique magis receptum est, legi positiuæ, vel
3 Principi hanc potestatem tributã esse E. Remanente apud interni fori professores, ac directores quæstione, super necessariæ, vel publicæ causæ ne-

D. *Ibidem*.

E. *Eodem disc.* 141. *& disc.* 167. *hoc tit. & tit. de feudis disc.* 74. *&* 89. *& tit. de Regal. disc.* 148. *n.* 59. *& per totum*.

4 ceſſario interuentu F. de quo viri forenſis partes non ſunt agendi, cum forus externus, de
5 ijs quæ ad internum pertinēt, non videat, neque iudicet.

Mediaram verò, quam fideicommiſſariam diſpoſitionem dicimus, eædem antiquæ Romanorum leges ac mores, approbarunt quidem, non tamen obli-
6 gatoriam, ac neceſſariam fore ſtatuerunt, eius obſeruantiam committendo voluntati eius, cuius fidem moriēs probauit, ac ſequutus eſt, ab hoc propterea fideicommiſſis denominationem trahentibus, vſquequò per nouam legem ſub Auguſto editam, ea quam praxis do-

F. *Dicto diſc. 148. de Regal. vbi generaliter de poteſtate Principis tollendi ius tertij, ac diſpenſandi, vel derogandi.*

docet, obligatio, ac neceſſitas inducta eſt G.

Et quamuis pleriquæ iſtam diſponendi mediatam, ſeù obliquam ſpeciem, cum prima directa, & immediata confundentes, præfato quoque naturæ, vel gentium iuri referant, ac de conſequenti poſitiuæ legis, vel Principis poteſtatem negent, H. Atque non abſque aliqua obloquutione agant de
7 aliquorum Principatuum legibus, quæ ſuper fideicommiſſorum derogationibus editæ ſunt, I. Vel de illis deroga-

G. *tit. de feud. ad materiam Bullæ Baron. diſc. 74. & 89.*

H. *dicto diſc. 141. hoc tit.*

I. *In Statu Eccleſiaſtico Bulla Baronum, de qua d. tit. de feud. diſc. 73 & 74. cum pluribus ſeqq. vbi etiã de decretis Ducalibus Sabaudiæ.*

tionibus, & commutationibus alijsque disposationibus quas per Principes iuxta ditionum ac Principatuũ stylos, & mores ex gratia speciali concedi contingat. In foro tamen hodie id manifestæ fabulæ speciem habet L. Cum enim hæc
8 necessitas, vel obligatio à Principe, seu lege positiua etiam recenti manet, nil prohibet, cur ea potestas, quæ ligauit, soluere non valeat, M.

Hæc igitur secunda fideicõmissaria disponendi species, quæ sub vocabulo substitutionum explicari etiam solet, frequẽtius mediata est, per quam, id quod iure primæ ac immedia-

L. *hoc tit. disc.* 165. *& seqq. d. tit. de feud. d sc.* 74. *& seqq. & disc.* 89. *et d. tit. de Regalib. disc.* 148.
M. *d. disc.* 74. *&* 89. *de feud.*

diatæ diſpoſitionis obtentum eſt à defuncto, alteri debet reſtitui.

Adhuc verò ſub dicto ſubſtitutionum latiori vocabulo quædam diſponendi mixta, vel tertia ſpecies continetur de vtraq; ſpecie participans, verbis etenim eſt ſecunda, & mediata, factis autem, ſiue ſpectato effectu eſt prima, & immediata, quales ſunt ſubſtitutiones, *Vulgaris*, *Pupillaris*, ac *Exemplaris*.

Hinc propterea ad huiuſmodi ſubſtitutionum ſpecies varias, earumque diuerſam naturam, ac operationem dignoſcēdas, quinque illarum ſpecies, vel termini diſtinguendi veniunt. Prima etenim eſt Vulgaris; Al-
9 tera Pupillaris; Tertia Exemplaris; Quarta Militaris; Et quinta omnium maior fidei-

commiſſaria ; licet enim duas alias habeamus ſpecies, vel terminos, Compendioſa ſcilicet, vel Breuiloqua, ac Reciproca; Verè tamen iſtæ diuerſas non cõtinent ſpecies, quoniam prima compendiosè, ac breuioribus verbis, ita eius vtroque vocabulo ſignificante, omnes dictas complectitur; Altera verò earundem, vel aliquarũ ex eis latiorem extenſionem, ſeù progreſſum continet.

De ſubſtitutione Vulgari directa.

PRima igitur ſubſtitutio *Vulgaris* quamuis attento verborum grãmaticali, ſeù litterali ſenſu, ſecunda, non autem prima diſpoſitio ſit, re tamen, ac factis eſt prima, di-

re-

recta, & immediata, quoniam Vulgari ſubſtitutioni repugnat
10 alium ſucceſſorem prius dari, ideoque eo dato cum effectu expirat, ac prò non ſcripta habenda eſt N. Eo autem non dato, quia primò ſcriptus aſſequi nollet, vel non poſſet, efficitur prima, & directa, eodē
11 quoque ordine retento, vel effectu reſultante in pluribus alijs ità conſequutiuè ordinatis O.

Vbi verò ſubſtitutio ſimpliciter ac indeterminatè concepta eſt, Vulgaris potius ac dire-
12 cta, quam fideicommiſſaria præſumitur, niſi expreſſa, vel coniecturata diſponentis voluntas aliter ſuadeat P.

N. *hoc tit. diſc.* 107. *& ſeqq.*
O. *d. diſc.* 107. *et ſeqq. hoc tit.*
P. *diſc.* 126. *et ſeq. eod. tit.*

Qualia tamen verba, vel coniecturæ, ac adminicula reddant eamdem ſubſtitutionem fideicommiſſariam, certa determinataq; regula tradi nõ poteſt, cum tanquam in quæſtione fa-
13 cti potius quam iuris, determinatio pendeat à ſingulorum caſuum particularibus circũſtantijs omninò rem diuerſificantibus, vt perſonarum, locorum, temporum, bonorum, ac diſpoſitionis qualitas exigat Q, adeout frequenter experiamur, eaſdem coniecturas in vno caſu talem effectum producentes, in altero ineffi-caces eſſe, quod prò regula generali, in ferè vniuerſa iſta materia ſtatuendum eſt.

Duplex autem dicitur iſta Vulga-

Q. *d. diſc. 91. et ſeqq. et diſc. 126. et ſeqq.*

garis, Vna expreſſa, Altera,
14 verò tacita, quæ ſub Pupillari, vel ſub Compendioſa contineatur, vtraque tamen eſt directa, & prima. Ideoq; vbi
15 eſt vniuerſalis, vniuerſæ ſcilicet hæreditati adiecta, ordinari non poteſt in codicillis, in quibus directè hæreditas nec dari, nec adimi poteſt. Vndè propterea codicillares diſpoſitiones quamuis in verbis directæ ſint, obliquantur, ſolamq; mediatam, ſeù fideicommiſſariam important; ſe-
16 cus autē ſi de eadem vulgari ſubſtitutione agatur, quæ facta ſit in legato, vel inſtitutione particulari certæ rei, quod
17 non implicat fieri in codicillis, ob directi teſtamentarij hæredis exiſtentiam.

Non dubitatur enim, etiam in rei certæ legato, ſeù particu-

lari

lari inſtitutione, Vulgarem ſubſtitutionem adijci poſſe,
18 quando iſta eſt clara, & expreſſa R. Difficultas namque cadere ſolet, quando ea eſt tacita, contenta ſub compendioſa; tunc etenim, iuxta ma-
19 gis receptam traditionem, attenditur formula verborum, cum quibus concepta eſt; ſi enim per verba directa, & benè intrat, ſecus autem ſi per verba communia, & fortius ſi per obliqua; Cùm enim non exindè reſultet irritatio teſtamenti, neque intret fauor decedendi cum teſtamento magis quam ab inteſtato. Hinc magis receptum eſt, huiuſmodi ſubſtitutionem in re particulari, iure obliquo potius, quam directò capiendā eſſe S.

Quod

R. *diſc.*108. *hoc tit.*
S. *d. diſc.*108.

Quod tamen recipiendum non videtur, vbi agatur de Ecclesia, vel pia causa substituta, quoniam inter piæ causæ priuilegia, illud recensetur, vt omnia verba communia, vel
20 obliqua directentur, atque directorum vim, seu operationẽ habeant T. Idque in effectu non videtur priuilegium sibi à lege ciuili concessum, tanquam quid speciale à iure exorbitans, vt plures opinari solent, sed potius resultat à
21 ratione exemptionis, quam pia causa obtinet à iure positiuo, vtpotè cum solo iure naturæ regulanda, ipsaque naturali veritate attenta V: ita vt sola voluntatis imperfectio, tanquam defectus iuris naturæ,

T. *eod. disc.* 108.

V. *eod. disc.* 108. *et pluries sub tit. de testamen.*

ræ, quem piæ cauſæ fauor non ſupplet, obſtet X. Et conſequenter, cum iſta verborum diſtinctio proueniat à mera ſubtilitate, ac diſpoſitione iuris poſitiui, obſtare non debet Eccleſiæ, vel piæ cauſæ, regulandæ cum ſola veritate naturali, quæ eſt, vt rem legatam, vel legatarius, vel ſubſtitutus habeat Y.

Huius verò inſpectionis effectus, an ſubſtitutio ſit per directã, vel per fideicommiſſariam, nullus eſſet quoad Eccleſiam, vel piam cauſam, in ordine ad trebellianicæ, vel falcidiæ detractationes, à quibus ipſa exempta eſt Z. Benè tamen ille

X. *pluries d. tit. de teſtamen.*
Y. *d. diſc. 108. hoc tit.*
Z. *infra, ad materiam detractionum.*

ille resultat in ordine ad legati, vel alterius particularis dispositionis caducationem resultãtem à prę-
23 morientia legatarij, seù primi instituti in re particulari ante testatorem, quam caducationem ità pia causa euitat A.

De substitutione Vulgari Anomala, seu in fideicommisso.

QVamuis autem, de natura, seù essentia substitutionis vulgaris, illud sit, vt non admittat in primo vocato agnitionem, seù dispositionis effectuationem, per quam illa ca-
24 ducatur, ac cessat B. Adhuc tamen

A. *d. disc.* 108. *hoc tit.*
B. *supra num.* 10.

tamen datur in iure casus substitutionis Vulgaris, post primæ institutionis effectuationē, illa scilicet species Vulgaris, quæ *in fideicommisso*, aliàs *Anomala* dicitur. Ea tamen non est vera, & propria vulgaris, per quam testatori directè, ac immediatè succedatur, sed ità impropriè appellatur per assimilationem, atque per quandam Vulgaris operationem inter primum, & secundum substitutum, vel successiuè, retentis tamen terminis fideicommissariæ, seù obliquæ substitutionis C.

Ista etiam species, dupliciter per Iuristas explicari solet: Primo scilicet in vero, ac proprio eius casu, vbi plures subſtitutionū gradus ordinati fuerint, quorum

C. *disc.* 107. *et seqq. hoc tit.*

rum primus, vel plures caducentur, seù corrũpantur: Tunc enim, vbi constat testatorem per solam fideicommissariam disponere voluisse, atque, vt ijdem Iuristæ dicunt, facere fideicommissum graduale, nõ sortiturum effectum in secundo, nisi locum habeat in primo, & sic successiuè, caducato gradu antecedenti, caducatur etiam sequens D. Verũ si de hoc, quod in dubio non præsumitur, nõ constet ex verbis, vel coniecturis, tunc præsumendo, siuè subintelligendo potius dictam speciem impropriæ Vulgaris inter ipsos substitutos, corrupto gradu antecedenti, iure dictæ Vulgaris anomalæ, subintrat sequens in locum, seù gradum corruptũ, atque

D. *eodem disc.* 107. *et seq.*

atque de ſecundo fit primus, & ſic ſucceſſiuè E.

Altero autem modo magis improprio, per quem filius ſubintrando in locum patris defecti, vel nepos in locum aui, ex remotiore fiat alteri proximiori æqualis, etiamſi non intraret repræſentatio, per hanc viam ſubingreſſionis, quam aliqui etiam *Vulgarem anomalam*, licet impropriè, dicunt F.

Quod tamen ſolum procedit, quando cõcurſus eſt inter plures lineas ab initio conſtitutas, atque in concurſu inter vnam lineam & alteram, vt ità ille qui primus, ſeù proximior eſt; comparatiuè ad alios in vna linea, reddatur æqualis alte-

E. *eodem diſc.* 107. *et ſeq.*
F. *diſc.* 17. *et* 18. *hoc tit.*

alteri, qui in altera linea sit primus, maioremque habeat grauato, vel grauanti gradus proximitatem, nisi diuersa testatoris voluntas repugnet; secus autem inter personas eiusdem lineæ, inter quas remotior non fit proximiori æqualis, nisi, Vel ex beneficio repræsentationis, quæ non datur post fratrum filios, Vel ex altero transmissionis regulariter non intrantis, nisi testatoris expressa, vel coniecturata voluntas assistat G. Licet enim hæc, fideicõmissariæ substitutioni magis conueniant, atque caducationis terminos potius percutiant; Attamen cum iste terminus Vulgaris quoque adhiberi soleat, hic adnotasse incongruũ non erit, vt ità vna Vul-

G. *eod. disc.* 17. *et* 18.

Vulgaris ab altera controdi-
ſtinguatur, atque tollantur æ-
quiuoca.

Multæ verò in prima, vera, ac di-
recta Vulgari cadunt quæſtio-
nes, præſertim in ea tacita,
quæ ſub pupillari continetur.
An ſcilicet operetur contrà
matrem, vel tollat beneficium
26 iuris accreſcendi cum ſimili-
bus; ſed quoniam forus rarò
videt has quæſtiones, earum-
que relatio aliquam digreſſio-
nem importaret, quæ confu-
ſionem induceret, id circò, vt-
potè non multum frequentes,
ac practicatæ omittũtur, dum
nimium facile eſt earum ſe-
dem inuenire.

De ſubſtitutione pupillari.

ALtera ſubſtitutionũ ſpecies eſt Pupillaris, quæ pariter, iuxta præcedentem, licet in ordine ſcripturæ, ſiue orationis formalitate, ſecunda, ſeù mediata diſpoſitio ſit, de facto tamen, ſeù ſpectato effectu, ex quadam legis fictione dicitur prima, & immediata, vtpotè
27 potius ipſius pupilli primo inſtituti continens teſtamentum, quod pater prò eo condidit, eiuſdemq; pupilli verè prima, directa, & immediata diſpoſitio eſt, capiens, nè dum bona primi teſtatoris, qui eam adiecit, ſed etiam illa ipſius pupilli, cui ſubſtitutus tanquã primus, ac directus hæres ſuccedere dicitur H.

Diſ-

H. *diſc.* 121. *cum ſeqq. hoc tit.*

Differt autem hæc ſubſtitutio à Vulgari, quoniam Vulgaris à quocumque, ſiue patre, ſiue extraneo fieri poteſt, Pupilla-
28 ris autem, non niſi ab eo qui ius patriæ poteſtatis habet, cuius eſt effectus, dummodo duret de tẽpore mortis, quod attendendum eſt, non autem illud teſtamenti, quod à morte perfectionem recipit. Ideoque mater alijque aſcenden-
29 tes qui ius patriæ poteſtatis non habeant hanc ſubſtitutionem facere non poſſunt; Quinimo neque ipſe pater qui hoc ius patriæ poteſtatis non habeat I.

Atque ex hoc etiam pendet, an eadem ſubſtitutio fieri poſſit
30 filijs adoptiuis, vel legitimatis, an ſcilicet actus ſit talis, quod

I. *diſc. 126. hor tit.*

quod ex eo ius patriæ poteſtatis reſultet L.

Item Vulgaris cuicumque in quacumq; ætate vel ſtatu ſieri poteſt, Pupillaris autem nonniſi conſtituto in ætate pupil-
31 lari, iſtaq; durante tantum, quoties non intret priuilegiũ militare M. Vel non vrgeat
32 fauor piæ cauſæ in ſuis caſibus N.

Concordant autem, quod eodẽ modo quo Vulgaris, iuxta vnam opinionem (contradicto. ribus non carentem) ordinari non poteſt in codicillis in quibus pagani hæreditas directo
33 dari nec adimi poteſt de iure communi, licet per Statuta particularia quandoque

L. *ibidem*.
M. *infra num.* 54.
N. *infra num.* 53.

id concedatur O.

Distinguitur quoque Pupillaris eodem modo quo Vulgaris, in
34 expressam, & tacitã, quæ sub expressa Vulgari, vel sub compendiosa continetur; Et quãuis detur etiam quædam ter-
35 tia species partim tacita, & partim expressa, videtur tamen continere quandam ideã scholis congruam, vtpotè non de facili in foro practicabilis.

Super forma concipiendi expressam Pupillarem certare consueuerunt antiquiores verbo-
36 rum formulis magis inhęrentes; forus autem moderniori tempore, ob clausulas potissimum salutares adijci solitas, has formalitates reiecit, ipsamque rei, seù voluntatis substantiam attendit P. Atque vbi

O. *disc.* 127. *eod. tit.*

P. *disc.* 122. *et seqq. eod. tit.*

vbi Pupillaris est expressa, ipsaque indeterminatè facta est filio vniuersaliter instituto, tũc super ea, per mortem pupilli in ea ætate effectum sortiente, nullæ, vel nimium raræ sunt quæstiones in foro cadentes, cum receptum sit, eam capere totum, non curata existentia
37 matris in medio, cui propterea, neque legitima reseruata est Q. Et licet in hac specie substitutionis plures excitentur quæstiones, an scilicet prę-terito, vel exhæredato ea fieri valeat, siue an sub ea intelligatur conditio si sine filijs, cum similibus.

Nec non in plerisque personis ista pupillariter substituendi
38 potestas negetur, puta Hæreticis, Schismaticis, Iudæis, vsu-

Q. *disc.* 123. *hoc tit.*

rarijs manifeſtis, ſeù alias vilibus,& indignis: Eademque inhabilitas conſiderari ſoleat in aliquibus nationibus ex illarum moribus, vel legibus, vt ſupponitur eſſe Gallos,Britannos, & ſimiles in quibus iuxta vnam opinionem non eſt in vſu patria poteſtas, quæ tamen opinio parũ tuta eſt R. Attamen iſtæ inſpectiones pariter foro parum accõmodatæ ſunt, vtpotè in eo nunquam, vel nimium rarò auditæ.

Circa tacitam vero Pupillarem ſub Vulgari, ſeù Compendioſa contentam, & quæ ſubdiſtinguitur in eam quæ ex ſola legis potentia, ſeù præſumptione reſultat, ac eam quæ oritur à præſumpta, ſeù coniecturata vo-

R. *Sub tit. de teſtamen. occaſione agendi de teſtamento filij familias.*

39 voluntate patris. Illa præsertim in foro frequenter contingere solet quæstio, An vim habeat directæ, capiendo omnia patris, eiusdemque pupilli bona, quando mater est in medio, istam à legitima etiam excludendo.

Neglecta verò antiquiorum nimia variatione, dicendum est, quæstionem, ad instar ferè omnium aliarum sub hac substitutionum materia cadentium, potius facti, ac voluntatis esse, quam iuris.

Regula enim, ex magis communi, ac recepta opinione, statu-
40 ta est negatiua, quoniam ità testatore compendiosè, non autem pupillariter substituendo, de suis tantum, non autem de pupilli bonis disponere voluisse, præsumptio vrgere videtur, facilius admittenda

quando Eccleſiæ vel pietatis ratio vrgeat: Niſi tamen limitationem ſuadeãt diuerſæ voluntatis coniecturæ S.

Et circa coniecturas, ad inſtar omnium aliorum coniecturalium, certa, determinataque
41 regula tradi, vel conſtitui non poteſt, ſed totum pendet ex ſingulorum caſuum particulari qualitate, ac circumſtantijs, prudentis iudicis arbitrio pẽſandis; licet enim plerique in propoſito ponderare ſoleant, ſubſtituti fauorem, vt eſt præſertim pia cauſa; Vel ipſius matris odium, ac auerſionem, ex cauſa præſertim ſecũ-
42 darum nuptiarum cum ſimilibus. Attamen in foro magis receptum eſt, iſta eſſe quidem adminicula, quæ alijs concurren-

S. *diſc.* 123. *hoc tit. et* 126.

rentibus consideratione digna sunt, cum regula in vniuersa substitutionum coniecturaliũ materia perpetuò attẽdenda, *vt singula quæ non prosunt, vnita iuuent*, non autem quod sola, & de per se sufficiãt, siue quod ex eis certa regula statui valeat. Et quod dicitur de matre, probabilius dicendum ve-
43 nit de patre, quia nẽpè auus habens pupillum in potestate, in illam patris non recasurũ, dictam substitutionem ordinauerit, licet non desint contradicentes. In fratribus autem ac sororibus è conuersò probabilius est eorum existentiã non attendi nisi quando voluntatis testatoris coniecturæ vrgeant, licet pariter non desint volentes contrarium.

Procedunt hæc vbi tam pupilli institutio, quam sibi facta sub-

ſtitutio eſt in tota hæreditate, vel in quota, itaut de vniuerſali diſpoſitione tractetur: Vbi verò agitur de inſtitutione, ac ſubſtitutione in re certa, quia nempè pupillo in re certa particulariter inſtituto ſit datus ſubſtitutus; Et tunc, Aut agi-
44 tur de Pupillari expreſſa, itaut nulla cadat quæſtio voluntatis, ſed tota ſit poteſtatis, & illa etiam datis alijs requiſitis ſubſtinetur; Aut verò de tacita contenta ſub compendioſa, & tunc ſi concepta non eſt in figura Pupillaris, quia nempè pupillaris ætatis nulla mẽtio facta ſit, alijs in contrariũ non vrgentibus, ceſſare videtur, itaut ſubſtitutio ſit omni tempore fideicõmiſſaria. Multo verò magis, atque cum minori controuerſia, exiſtente matre in medio.

Si

Si verò concepta sit in dicta figura, quia nempè pupillaris ætatis etiam mentio facta sit, & tunc recurritur ad formulam seù figuram verborum, cum qua substitutio concepta fuerit; si enim est per verba directa ciuilia, & tunc erit directa pupillaris prò illius ætatis tempore; si vero per verba communia, imò etiam directa non ciuilia, clarius autem si per obliqua, & tunc erit omni tempore fideicommissaria, nisi tamen in casu quo esset per verba communia, vel directa non ciuilia, substitutio esset indeterminatè ipsi pupillo facta, magisque ad personam, quàm ad ipsam rem directa, iuxta scribentium magis communem sensum, quem licet in puncto iuris difficultatem patientem, ità in foro tanquam re-

receptum ſequi oportet cum tunc Pupillaris etiam cenſenda ſit T.

Neque deſunt quamplures aliæ quæſtiones ſuper hac pupillari præſertim tacita cadẽtes, quæ tamen, vtpotè foro parũ adaptatæ, dum numquam vel rarò contingibiles experimur, Academicorum, atque Scholaſticorum pabulum remanẽt; Praxis autẽ cauſare ſolet quęſtionẽ tranſmiſſionis, An ſcilicet præmoriente ſubſtituto pupillari, cadicetur hæc ſubſtitutio, vel potius ad eiuſdem ſubſtituti hæredes tranſmittatur: Atque tranſmiſſioni aſſiſtit clara iuris regula, limitari ſolita; Vel quando ſubſtitutus, qui cum pupillo teſtatoris cohæres eſſet, viuens hæredi-

T. *diſc.* 121. *et* 122. *et* 124.

ditatem non agnouerit; Vel quando ſubſtitutio non eſſet vniuerſalis, ſed particularis; Vel quando diuerſæ voluntatis teſtatoris coniecturæ, ac adminicula concurrerent V.

De ſubſtitutione Exemplari.

TErtia ſubſtitutionũ ſpecies eſt *Exemplaris*, quæ amenti fiat, Vel etiam furioſo, aut cui-
46 cumque inteſtabili, ad quod genus perſonarum ex rationis identitate iſta ſubſtitutionis ſpecies prò mentecaptis ordinata, extenſa eſt, vt ſunt mutus & ſurdus cũ perpetuo impedimento, ac etiam prodigus, cui interdicta adminiſtra-

V. *diſt. 125. hoc tit.*

tione, interdicta etiam sit testandi facultas, quia tunc prò mentecapto etiam habendus est, quod tamen rarò ad praxim reducitur, & similes.

Ista verò substitutio licet quandam speciem seu figuram Pupillaris in omnibus ferè habere videatur, cum eadem sit vtriusque ratio, in pluribus ta-
47 men differt: Primo scilicet, quod Pupillaris ordinari non potest, nisi ab eo qui habet in potestate, cum sit patriæ potestatis effectus; Ista verò ordinari potest etiam à matre, vel vtroque auo, ac vtraque auia, alijsque ascendentibus, in quibus ergà eũ cui fit substitutio vrgeat obligatio, seù necessitas legitimæ de iure naturæ debita, vndè propterea ius patriæ potestatis non desideratur. Cadente solum ali-

qua

qua difficultate, licet parum probabili, in matre binuba; Ac etiam cadente quæstione simultanei concursus plurium
48 substitutionum factarũ à diuersis parentibus, quia nempè pater, ac mater substituant, quo casu, nisi peculiares facti circumstantiæ suadeant, vt illa matris vel alterius ascendentis prævalere debeat, quia nempè sic amenti magis expediat; Vel quia sit rationabilior, magisque prudenter ordinata prò arbitrio iudicis, qui pensare debet, qualis esset magis adaptata voluntati ipsius amentis si esset sanæ mentis, ac disponeret, regulariter illa patris prævalere debet.

Secundo differunt Pupillaris, & Exemplaris, quod illa, cessante valida lege municipali, quæ talem potestatem amplier, nõ egre-

egreditur ætatem pupillarem, qua elapſa, ſi concurrit compendioſa, reſoluitur in ſimpli-
49 cem fideicommiſſariam; Iſta verò indefinitè ſubſiſtit in quacumque ætate, donec inteſtabilitatis, ſeu mentis impedimentum durat.

Et tertio è conuerſo, quod Pupillaris habet maiorem latitudinem quoad ſubſtitutos, dum quicũque quantumuis extranei ſubſtitui poſſunt, non ob-
50 ſtãte quod adſint pupilli mater, pater, vel fratres, quoties ſubſtitutio pupillaris eſt expreſſa, dum ſolã difficultas eſt in tacita, vt ſupra; Exemplaris verò eſt magis reſtricta, quoniam ſi amens, vel alias inteſtabilis habet filios alioſque deſcendentes, iſti prius ſunt ſubſtituendi, ijs verò deficientibus fratres ſi habeat, data ſolum

lum ſubſtituenti facultate inter deſcendentes, vel fratres gratificandi, vnum ſcilicet, vel aliquos præeligendo, alios verò negligendo.

Quamuis autem lex de deſcendentibus, ac fratribus agendo, omittat ſorores, magis tamen communiter eſt receptũ, eas venire ſub nomine fratrũ. Difficultas verò eſt quoad matrem, alioſque aſcendentes qui maius ius habere videntur in ſucceſſione amentis vel inteſtabilis, quam fratres, dum eis ius legitimæ competit, quod non competit fratribus: In hoc autem vna opinio, inhærendo magis litteræ legis, credit caſus omiſſos habendos eſſe prò omiſſis; Altera verò credit, vt ex rationis identitate, ad iſtos quoque eadem legis diſpoſitio extendenda ſit, atq;

hæc

hæc posterior placet, cum rigor immorandi in sola littera, & casibus expressis, habendique casus omissos prò omissis, etiam si identitas, imò maioritas rationis accedat, procedat in statutis, alijsque legibus municipalibus à iure exorbitantibus, non autem in iure communi (licet quandoque etiam in iure municipali iste sit rigor irrationabilis, ac inhumanus), potissimè vbi mater vel alter ascendens non impugnet substitutionem contrà fratres vel sorores in hoc à lege priuilegiatos, sed contrà extraneos, vel remotiores.

Quando autem huiusmodi personis extantibus, eis neglectis, præter legis formam, substitutio ad alterius fauorem fiat,
51 tunc illa erit quidem nulla in bonis proprijs illius amentis,

tis, vel inteſtabilis, cui ſubſtitutio facta eſt, ſub quorum nomine venit etiam legitima ſibi in bonis parentis debita, qui ſubſtitutionem ordinauit; Verum reſpectu eius qui talem ſubſtitutionē ordinauit, eiuſque bonorum, ad fauorē ſubſtituti firma remanet tacita fideicommiſſaria, capiens ſolū bona ipſius teſtatoris non autem amentis, cum iſta ineſſe videatur ſub exemplari; Eodem modo quo ineſt quoque Pupillari, quæ in fideicommiſſariam, ac obliquam ità conuertitur in ijs caſibus, in qui-
52 bus tanquam Pupillaris iure directo ſubſtineri non poſſit.

Quærunt autem aliqui an dicta reſtrictio ex qua reſultat nullitas, procedat vbi ſubſtitutū
53 eſt Monaſterium, atque magis communis videtur negatiua,

ex

ex ea ratione quam affert huius opinionis primus auctor, quod ſcilicet Monaſterium nō ſuccedit loco filij, niſi quoad ingredientem ac profeſſum; Atque conſiderando Monaſterium vti Monaſterium, congrua eſt ratio; Difficultas verò ſuppetere videtur conſiderando Monaſterium tanquam piam cauſam, iſtaq; attenta in genere, an ſcilicet eius fauor ſuperet dictam reſtrictionem; Et quamuis Iuriſtæ id tractent occaſione Pupillaris quæ fieret poſt pubertatem, attamen ijdem ſunt termini eadēque eſt ratio; Atque prò vtraque ſententia vrgent probabilia argumenta, prò cauſa pia ſcilicet, quod ea exempta eſt à iure poſitiuo, eiuſque ſubtilitatibus, ac reſtrictionibus, ſed ſolo iure naturæ, ipſaque

natu-

naturali veritate inſpecta regulanda venit, ideoque maiori priuilegio digna eſt quam obtineat à lege poſitiua miles; In contrarium verò quod cum facultas faciendi hanc ſubſtitutionem exemplarem, vel etiã pupillarem, per quarum vnã, vel alteram, alter alteri teſtatur, ſiue vnus de re alterius diſponit, non proueniat à natura, quæ amentem, vel furioſũ facit inteſtabilem, ſed proueniat à quadam fictione ſeù priuilegio dato per legem ciuilem; Hinc proindè ſequitur, quod cum iſta lex concedat hoc priuilegium ità qualificatum, qui vult eo vti, acceptare illud debet cum ſua qualitate, dum legis beneficio dignus non eſt cenſendus qui legem ſpernit; Ac etiam quia dum lex poſitiua poterat hãc

fa-

facultatem non dare, nemo conqueri poteſt vel debet cur illam ītà reſtrictam ſeù qualificatam dederit; ſemper enim plus dat ille qui poteſt non dare, ſi minus, vel cum aliqua reſtringẽte qualitate præbeat, ideoque fortè iſta ſecũda opinio probabilior dici meretur; Tum ob dictam rationẽ, Tum etiam ob magis communem opinionem ſcribentiũ qui id negant vt ſupra in Monaſterio, in quo implicitè ſupponendus eſt fauor piæ cauſæ, quo neglecto contrarium dicunt verius magiſque receptum; Alia verò ſub iſta ſubſtitutionis exemplaris ſpecie cadentia negliguntur, vtpotè rarò, vel vnquam contingere ſolita in praxi forenſi, de cuius caſibus, & quæſtioni-

nibus agitur X.

De ſubſtitutione Militari.

EX iſta verò ratione, parum, vel nihil immorandum videtur in quarta ſuperius enũciata ſubſtitutionum ſpecie, quæ *Militaris* dicitur; Quamuis enim ſuper poteſtate ſub-
54 ſtituendi directò, etiã illi qui in poteſtate non habetur, vel iuxta vnam ſententiam, etiam poſt pupillarem ætatem, ac ſuper alijs, multa per ius ciuile concedantur militi, quæ pagano denegantur; Atque ſuper hac ſpecie plures diſputentur quæſtiones. Attamen pro foro, ſeù praxi inutiles videntur; Vel quia per talem ſubſtitu-

X. *diſc.* 184. *hoc tit. vbi de omnibus præmiſſis ad materiam exemplaris.*

ſtitutionem ex magis recepta ſententia teſtatori ſolum atq; in eius bonis detracta etiam grauati legitima ſuccedatur, vndè propterea ob modernas cautelas, & clauſulas ſalutares, ferè idem iure tacitæ fideicommiſſariæ contentæ ſub inualida directa, reſultat effectus in teſtamento pagani, dū potiſſimè huic, ex hodiè recepta ſententia, cōceditur facultas prohibendi falcidiā, & trebellianicam, etiā filijs primi gradus; Vel quia ſub non leui controuerſia eſt, An milites noſtri temporis in quibus ſolemnitates cinguli, ac iuramenti, & aliæ non ſunt in vſu, gaudeāt necnè priuilegijs antiquorum Militum de quibus lex ciuilis loquitur.

Et quamuis quoad teſtamentorū ſolemnitates magis benigna ſen-

ſententia admittat affirmatiuam, quoties tamen vrgeat ratio ob quam huiuſmodi ſolẽnitatum remiſſio congruè demandata eſt, vbi ſcilicet ſunt in exercitu, ac actuali expeditione: Attamen cum circa hoc, & non circa alia ex ratione neceſſitatis, vſus id recepiſſe videatur, ad alia extendendus nõ videtur talis vſus, ex quo magis, quam ex Imperiali poteſtate, ius ciuile Romanorum per multa ſæcula, poſt Iuſtinianeam compilationem obliteratum, hodiè legis vigorem obtinet R.

R. *Sub tit. de ſeruitut. diſcur.* 1.

De

De ſubſtitutione fideicommiſſaria, ſeù obliqua, Generalia.

QVinta verò omniumque latior, ac frequentior, magiſque inuoluta eſt ſubſtitutio *fideicommiſſaria*, quæ ſub fideicõmiſſorũ vocabulo frequẽtius in foro nuncupatur, vndè propterea vt forenſi loquẽdi vſui oratio magis adaptata ſit, iſtud fideicommiſſi vocabulũ, neglecto illo ſubſtitutionis, impoſterum adhibetur, quod ſynonimum eſt, ac idem ſignificat.

In plures verò ſpecies ſubalternas iſta ſubſtitutio diſtinguitur, quoniam Aliud eſt fideicommiſſum purum, Aliud ve-
57 rò conditionale, atque iſtud ſecundum, pariter ſubdiſtin-

gui-

guitur, quoniam aliud est simpliciter conceptũ in casu mortis, quod iuristæ restitutorium appellãt, Aliud verò est in casu alienationis prohibitæ ab homine, quod dicitur conseruatorium; Atque istud etiam subdistinguitur, nam aliud est pœnale, & aliud conditionale: Prout in casu delicti vel contrauentionis, Aliud est verè pœnale in odium grauati delinquentis, vel contrauenientis; Et aliud quod in verbis dicitur etiam pœnale, factis autem est potius ipsi grauato fauorabile, quale est illud quod in casu delicti ad exclusionem fisci ordinetur; Ac demum Aliud est fideicommissum in casu cessantis alicuius qualitatis, quæ ne dum ad assequutionem, sed etiam ad fideicommissi, seù hæreditatis

retentionem neceſſaria ſit.

Puri fideicommiſſi expreſſi, ac diſpoſitiui caſum, rarò, vel vnquam hodiè forus audit, cum huiuſmodi diſpoſitiones puræ ſub fiduciaria materia potius cadere videantur Y. Solumque forus audit, ac practicat
58 ea pura fideicommiſſa quæ in defectũ directæ diſpoſitionis, lex in vim clauſularum, vel ex aliquo fauore ſeu priuilegio ſubintelligit, puta quia coruente teſtamẽto ratione præteritionis filiorum, vel ex alio defectu, lex in vim clauſulæ codicillaris expreſſæ, vel ſubintellectæ, ſiue ex fauore, ac priuilegio eius qui directò inſtitutus erat, reſoluit hanc directam in obliquam, atque irritato, vel rupto teſtamento, ve-

Y. *diſc.* 182. & 183.

venientes ab inteſtato grauantur iure fideicommiſſi puri, illicò, alicuius conditionis purificatione non expectata, hæreditatẽ reſtituere illi qui directò inſtitutus erat, cum beneficio tamen detractionis trebellianicæ, niſi iſtius prohibitio expreſſa vel coniecturalis accedat, Vel niſi ipſius fideicommiſſarij priuilegium eam prohibeat, Vel niſi venientes ab inteſtato ſint de illis qui-
59 bus altera legitimæ detractio competat, cum beneficium huiuſmodi duarum detractionum locum habeat in fideicommiſſo conditionali, non autem puro Z.

Conditionale autẽ in caſu mortis ſubdiſtinguitur in duas alias ſpecies, nam aliud eſt il-

Z. *infra, & ſub tit. de detraction.*

lud quod ſimplex, ac ordinarium dicitur, non excludens ſucceſſorum pluralitatem, ac ſimultaneum concurſum omnium qui eundē proximitatis gradum, vel æqualem ſtatum habeant; Aliud verò eſt illud quod pluralitatem, ſeù pluriũ ſimultaneum concurſum non admittit, ſed vni tantum perſonæ conuenit, Atque iſtud ſub duplici vocabulo explicatur, *Primogenituræ* ſcilicet, & *Maioratus*; Quare de his diſtinctè agendo, primò ſcilicet de primogenituris, quas alij primogenia vocant, ſecundo autē de maioratoribus, & tertio de ſimplicibus, ac ordinarijs fideicommiſſis.

De Primogenituris.

QVatenus pertinet ad primogenituras, quia nempè fideicommissum explicitè prò solis primogenitis prò tempore ordinatum sit, nulla dignoscitur differentiam inter Italiam aliasq; orbis partes in quibus cum iure Ciuili seu cõmuni viuatur, ac Hispaniam vel Galliam cum suis peculiaribus legibus viuentes, quoniam vbique pariformiter idẽ est successionis ordo, in quo linea vincat, tam gradum, quã sexum, ac ætatem; gradus autem vincat sexum & ætatem, nisi disponentis voluntas resistat circa sexum, qui vincit ætatem. Ad instar illius ordinis quem habemus in successionibus Regnorum, siue feu-

61 dorum verę Dignitatis,ac etiã
eorum , quæ licet non ſint ve-
ræ Dignitatis dicuntur tamen
feuda iuris Francorum vtpotè
tam habitu, quã actu, ac fruí-
tione indiuidua ; Atque cum
iſtis terminis in primogenio-
rum ſucceſſione,quidquid an-
tiquiores dubitauerint, hodiè
ſine dubio procedendum eſt,
adeo vt prærogatiua lineæ vin
62 cat omnes alias , gradus , ſe-
xus , & ætatis , quoties tamen
diſponentis voluntas aliud nõ
ſuadeat , potiſſimè , ac extrà
difficultatem vbi agitur inter
deſcendentes morientis , atq;
de continuatione in eadem li-
nea, ſeù gradu ſubſtitutionis ,
adeò vt primogenitus præmo-
riens antè delatam ſucceſſio-
63 nem eiuſque conditione pen-
dente, adhuc ad eius filios,ac
deſcendentes dictam prę roga-
tiuam

tiuam tranſmittat, atque remotitur excludat proximiorem, cum ſola dubitandi ratio cadat quando euacuata linea admiſſa, ſeù euacuato vno ſubſtitutiuum gradu, repetere oporteat principium ex perſona teſtatoris tanquam per nouum ſuccedendi ordinem, quo etiam caſu magna probabilitas aſſiſtit habēti hāc lineæ prærogatiuam, quamuis inferior ſit in gradu, & in alijs qualitatibus. Atque hoc ſolùm primogenitura habere videtur ſpeciale, quod eam à ſimplici ordinario fideicōmiſſo differre faciat, in reliquis autem concordando, quoniā in effectu aliud non eſt primogenitura niſi fideicommiſſum habens hunc reſtrictum ſingularem ordinem ſuccedendi,
64 per quem plurium ſucceſſorū

contemporaneus ſiue ſimultaneus cõcurſus prohibeatur A.

Quamuis enim caſus in praxi frequenter præbeat, vt in primogenituris magis, quam in fideicommiſſis ordinarijs cadat ratio cõtemplatæ agnationis,
65 in excluſionem fœminarum, vel cognatorum in concurſu agnatorum; ſiue prò vlteriori ſubſtitutoris progreſſu, ac ad impediendam expirationem, bonorumque libertatem; Attamen id non prouenit ex peculiari natura primogenituræ, quæ ſola, & de per ſe talem contemplationem complicet, ac præſeferat, vt aliqui crediderunt, cum in contrarium ſit magis communis, ac recepta, benè tamẽ iſte ſuccedendi ordo,

A. *hoc tit. diſc. 15. cum ſeqq. & tit. de feud. diſc. 13.*

do, præsertim in Italia ex frequentiori vsu præsefert satis considerabile adminiculum, quando tamen alia quoque accedant, quæ ità magis operatiua sunt, quam in simplici, seù ordinario fideicōmisso B.

Prout licet in primogenituris ponderari soleat aliqua discordantia à simplicibus fideicommissis circa vacationē, seù suspensionem, ac permanentiam in pendulo, donec subest spes, seù potentia exi-
66 stentiæ personarum de genere prædilecto, & prius vocato, quasi quod, non refragante testatoris voluntate, talis vacatio seù suspensio, quæ sine dubio intrat in fideicommissis, non admittatur in primogenituris, vacationem nec qui-

B. *disc.* 25. *hoc tit.*

dem temporis momento admittentibus: Attamen hæc opinio recipienda non eſt, vtpotè laborans æquiuoco claro procedendi cum ijs quæ habentur de Maioratibus Hiſpaniæ, in quibus id ſtatutum eſt ex illis particularibus legibus, ac etiam ratione cuiuſdam adminiſtrationis, ac iuriſdictionis, & regiminis Vaſallorum, quæ frequentius inſunt illis maioratibus ibi facientibus illam figuram, quã in Italia faciunt feuda, & ſtatus conflati ex Oppidis & Caſtris, frequentius etiam cũ Dignitate.

Hinc proindè aliqui Iuriſtæ citramontani, eodem æquiuocandi morbo laborantes, adhibuerunt diſtinctionem inter primogenituras qualificatas,
67 & nõ qualificatas, quaſi quod

in hac ſecunda non autem in prima detur hæc ſuſpenſio ; Verum iſta quoque diſtinctio reijcienda eſt, quoniam ſpectatis terminis iuris communis, alia non dignoſcitur differentia inter primogenituras, ac reliqua fideicommiſſa, niſi circa dictam negationem numeri pluralis, ſeù ſimultanei concurſus plurium, cum reſtrictione ad vnam perſonam, & cum dicta prærogatiua lineæ quæ reputatur omniũ maior, abſque tamen inhabilitatione ſexus, vel cognationis, vt ali-
68 qui malè opinati ſunt, nam etiam fœminæ vel per eas deſcendentes ſunt talis ſucceſſionis capaces C.

In huiuſmodi autem indiuiduis diſpoſitionibus quæ nõniſi vni

C. *hoc tit. diſc. 7. & ſeqq. & diſc. 25.*

perſonæ conueniunt cadere ſolet quæſtio, an vocato ſecundo vel vlteriori genito alicuius, talis vocatio conueniat vnigenito, vel ei qui cum eſſet ſecundus per defectum primi effectus eſt primus, atque in hoc varias habemus deciſiones, videtur tamen quæſtio potius facti ex iſtius qualitate decidenda, & quid teſtator probabiliter in animo habuerit.

De Maioratibus.

QVò vero ad *Maioratus*, diſtinguendi ſunt illi Hiſpaniæ ab alijs Italiæ aliarumque Prouinciarum, & regionum, in quibus cum ſola iuris communis diſpoſitione in hac ma-
69 teria viuatur; Quatenus enim pertinet ad illos Hiſpaniæ,

quoad

quoad ordinem ſuccedendi cũ prærogatiua lineæ antè omnia attendenda, & vincente gradum, ſexum, ac ætatem, ad inſtar ſucceſſionis Regnorum, vel feudorum Dignitatis, ſeù alicrum verè indiuiduorum, quæ per feudiſtas iuris Francorum dicuntur ad differentiam aliorum diuiduorum, quæ dicuntur iuris Longobardorum, nulla cadit differentia inter eos, ac primogenituras Italiæ aliarumque regionum, vt ſupra iure communi viuentium D.

Præter quam quoad dictam vacationem quæ non datur, ac etiam circa facultatem tranſigendi, vel alienandi, aut ex cauſa dotis extrahendi, cum ſimilibus, in quibus ius commune

D. *tit. de feud. diſc.* 8.

mune per illas leges particulares alteratum sit, vt infra suo loco vbi de transactionibus, vel alienationibus, vel extractiónis dotis constituendæ, vel restituendæ ad terminos *Auth. Res quæ C. cõmun. de legat.*

In alia verò specie maioratuum Italiæ, aliarumque regionum cum sola iuris communis dispositione regulandorum, crediderunt plures, istos, tam ab
71 illis Hispaniæ, quam etiam à primogenituris differre, circa ordinẽ successionis, quasi quod in istis, non prærogatiua Lineæ, sed illa ætatis attendi debeat, deferendo successionem per saltum ei qui inter plures de genere vocato esset naturaliter natu maior, vel senior, non curata linea eiusque ingressu ac admissione sequuta, necnè.

Ve-

Verum contrarium, non refragante disponentis voluntate expressa, vel coniecturata, dicendum est probabilius, quoties tamen agatur de iure successorio in bonis ad vtilitatem solius natu maioris priuatiuè quoad omnes; Dicta .n. prior sententia super isto maioratu, quem Iuristæ vocant *saltuariũ*, recipienda solum est in illis dispositionibus, quæ præseferant electionem, vel præsentationem aliumq; simile m actum
72 merè honorificum, ac præeminentialem, in quo prudentia principaliter considerata, vel congrua sit, siue quoad administrationem iustitiæ cũ vasallis maioratui subiectis, aut quod administrationem œconomicam ad omnium successorũ vtilitatẽ percutiat, itaut intret eadẽ ratio prudentiæ.

Alias

Alias etenim vbi agitur de ſucceſſione multa reſultarent inconuenientia, atque deſtructus remaneret ille finis ob quē huiuſmodi maioratuum ere-
73 ctiones ordinari ſolēt, nè vna domus ſeu linea ob eius aſſequutionem ditata,& conſtituta in ſtatu conſpicuo, ad breue tempus vileſcat, & ſic ſucceſſiuè; Ac etiam quia maioratuum iura, & reintegrationes de bonis diſtractis negligerentur, multæq; tractu temporis genere diuiſo orirentur lites inextricabiles circa perſonarum legitimationem,cum pleriſque alijs inconuenientibus in propoſito conſiderari ſolitis, quoties tamen vt dictū eſt, non refragetur expreſſa, vel præſumpta teſtatoris diuerſa voluntas,cui generaliter in iſta fideicommiſſaria, ſiue

ſub-

ſubſtitutionum materia omnes iuris propoſitiones cedũt, quoties non agatur de defectu po-
74 teſtatis, à qua in mutis voluntas etiam regulari, vel interpretationem recipere ſolet: Ideoque omnia quæ ſupra in primogenituris dicta ſunt, regulariter, atque ceſſantibus caſibus limitatis, in maioratibus ſucceſſorijs, tanquam ſynonimis recipienda ſunt, ac procedunt E.

In alio item primogenia, & maioratus vt ſupra prò ſynonimis habenda, differre viden-
75 tur à reliquis ſimplicibus, ſiue ordinarijs fideicommiſſis, quod ſcilicet in iſtis cadere non ſolet adeò de facili quæſtio incompatibilitatis pluriũ, quæ in illis cadere videtur, tán-

E. *diſc. 1. cum ſeqq. eod. tit.*

tanquam per ſpeciem duorũ, vel plurium beneficiorum incompatibilium; Verum qualitas maioratus vel primogenituræ id non cauſat de ſua peculiari natura, cum ſit verius, de iure communi talem incompatibilitatem ſimpliciter ſeù regulariter non adeſſe, ſed à teſtatoris voluntate reſultare.

Illa enim quæ certis caſibus in Hiſpaniæ maioratibus viget, 76 ab illis particularibus legibus manat, ideoque ſolum attenditur ea quæ per diſponentes expreſsè, ac ſpecialiter demandata ſit; Vel ea quæ tanquam cõſequens neceſſarium reſultet ab alia diſpoſitione, puta, à præcepto retinendi cognomen, & inſignia ſine mixtura, quod ità conuenit primogenijs, & maioratibus, ac

etiam ſimplicibus fideicõmiſſis; Benè verum quod in prima facilius ac frequentius quã in ſecunda ſpecie huiuſmodi diſpoſitiones ordinari ſolent vtpotè illi magis congruæ, ac adaptatæ.

Et nihilominus, etiam tali voluntate accedente, quoties iſta eſt in priori diſpoſitione, tunc
77 refrenatum non remanet iudicis arbitrium, eandem compatibilitatem admittendi ex veriſimiliter præſumpta mente primi diſponentis, quod nõ eſſet refutaturus in eius poſteritate ſeu deſcendentia etiam aliam ſucceſſionem pinguem ſuperuenientem, ob quam eius præceptum in toto, vel in parte moderatũ remaneret F.

Vbi autem incompatibilitas vr-

get,

F. *diſc.* 7. & 12. & *ſeqq. hoc tit.*

get, & tunc ea non obſtat aſ-
ſequutioni poſterioris ſucceſ-
78 ſoris, ob aſſequutionem pri-
mæ, quoniã cum iſta materia
regulanda veniat cum termi-
nis beneficialibus ſuper pro-
hibito concurſu duorum be-
neficiorum incompatibilium
in eadem perſona, talis in-
compatibilitas prohibet retẽ-
tionem vtriuſque, non autem
aſſequutionẽ ſecundi per quã
vacat primum.

Si verò contemporanea eſſet v-
triuſque vacatio ſeù delatio,
tunc facta electione vnius, non
79 datur amplius variatio, ac re-
greſſus ad alterum, in ea ſci-
licet vacatione, ſecus verò, ſi
iam ſpreti noua contingeret
vacatio, cũ tunc alterius præ-
electio occaſione alterius va-
cationis ſequuta non impedi-
ret facultatem alias compe-

ten-

tentem assequendi secundum; vndè vacaret primum G.

Et quamuis, vt dictum est, ista non sint maioratuum, ac primogeniorum pæculiaria, cum etiam simplicibus ac ordinarijs fideicommissis ex rationis identitate conuenire valeant, sub hac tamen specie non incongruè enarrantur, desumendo regulã ab ijs quæ frequentius accidunt; Reliqua verò saltim in foro practicè contingibilia, omnibus fideicommissorum vel substitutionum speciebus communia esse videntur.

G. *ibidem proximè supra.*

De Ordinarijs ac ſimplicibus fideicommiſſis reſtitutorijs, & conſeruatorijs in genere, eorumq; inſpectionibus; Ac de ſimplicis ordinarij fideicommiſſi reſtitutorij diſtinctione circa inſpectiones ſub eius materia cadentes.

AGendo igitur de tertia magis vniuerſali ſpecie fideicommiſſorum, ſub qua præfatæ etiam duæ aliæ vt ſupra reſpectiuè cadunt, magnus eſt nimiſque profundus pelagus, adeo vt idem ſit omnia ſub hac materia cadentia ſub cõpendio reducere, ac iuxta
80 Diui Auguſtini viſionem, in ampulla, ſeù parua foſſa aquas maris recludere, ideoque ità ſum-

ſummatim inſinuaſſe ſufficere debet ea quæ frequentius cõtingere forenſis praxis docet.

Septem autem videntur genera quæſtionum, ſeù controuerſia-
81 rum in iſta materia cadentiũ, Primo ſcilicet circa fideicõmiſſi, vel ſubſtitutionis exiſtẽtiam, ſeù ſubſtantiam, tam in origine ſeù introductione, an ſcilicet illud ordinatum eſſet necnè, quã data etiam origine, ſeù ordinatione, in eius duratione, vel reſpectiuè expiratione; Secundo data exiſtentia, & duratione, circa pertinentiam ſeù prælationem in plurium concurſu contendentium de pertinentia; Tertio, eadem exiſtentia ſuppoſita, circa particularem ſeù accidentalem ceſſationẽ ob remiſſionem, vel tranſactionem, aut derogationem ac bonorũ

alie-

alienationem; Quarto circa eiuſdem fideicommiſſi, cuius ſubſtantiam ſupponimus, modificationem per detractiones legales, vel accidẽtales; Quinto circa ſubſtitutiones, ac fideicommiſſa, tam pœnalia, quam conditionalia in caſu delicti vel iuobſeruantiæ, & contrauentionis, ac alias quã per caſum mortis; Sexto circa fructuum pertinentiam vel diuiſionem inter grauatum, & fideicommiſſarium; Et ſeptimo circa modum reſtitutionis, ac ordinem iudicij ſuper eiuſdẽ reſtitutionis modo cadentem, ſub quo cadit etiam inſpectio legitimi cõtradictoris, quando ſcilicet talis eſſe dicatur grauatus fideicõmiſſario, vel è contrà.

De prima inſpectione generali ſuper fideicommiſſi exiſtentia, & durationc.

CIrca primum, duplex cadit inſpectio, vna poteſtatis, an ſcilicet data clara voluntate iſta potuerit ità exerceri, Et altera voluntatis, an ſcilicet voluerit quamuis potuerit.

Prima pars poteſtatis, præſuppoſita facultate teſtandi in genere, itaut dubietas ad particularem fideicommiſſariam diſpoſitionem reſtringatur, multipliciter controuerti ſolet; Primo nempe circa modum, cum quo fideicòmmiſſum ordinatum ſit, puta quia per cõtractum, aliumque actum inter viuos per quem fideicommiſſa

missa non posse ordinari plurium est constans opinio, eò quìa cum lex distinxerit formas ac ordines disponendi de bonis suis, istamque speciem fideicõmissariam statuerit per
82 vltimam voluntatem, Hinc proindè licitum esse non debet hunc ordinẽ interuertere.
Quamuis autem hæc opinio multos habeat sequaces, vbi tamẽ est decertis bonis vel quotis, itaut non adimat facultatem testandi, contraria in foro est verior, ac recepta, præsertim accedente iuramento, vel alio iusto motiuo; Remanente solum difficultate vbi esset de bonorum Vniuersitate adeò vt intestabilitatem causet, quo casu magis communis esse videtur prò inualiditate, licet accedentibus iuramento, ac iusta causa agnationis, vbi cõ-

uentio eſt reciproca, ſpectatis rationibus prò validitate etiã reſpondendum videatur H.

Secundo poteſtatis defectus cõſiderari ſolet ob qualitatem
83 bonorum, quia ſcilicet, ſint propria grauati à teſtatore independentia, vel fuerint ipſius alio tamen iure in grauatum translata, niſi teſtator honorãdo in alijs ſuis, in iſtis quoque grauare voluerit, quod rectè facere poteſt ad limites, ac proportionem emolumenti, & honoris ſed non vltrà, dummodo tamen conſtet de tali voluntate quæ in dubio non præſumitur I.

Siue quod defectus proueniat à ſcripto, vel non ſcripto iure municipali quod deferat ali-

H. *diſc.* 141. *hoc tit.*
I. *diſc.* 143. *& ſeqq. hoc tit. ad* 140.

qua bona honoratis iure proprio, vt frequenter contingere solet in dote quæ filijs deferatur, quoniam super ea mater onus fideicommissi adijce-
84 re non potest; Quod tamen difficultate non caret vbi fideicommissum nõ egrediatur ipsam prolem quia nempe fauore descendentium ordinatũ sit absque mixtura personæ extraneæ: Atque alicubi bona antiqua alias quã ab ipso disponente quæ sita in toto, vel in parte attinentibus deferuntur, ideoque cessat quoque hæc potestas L.

Tertio potestatis defectus oriri solet ab incapacitate personarum ad quarum fauorem fideicommissum ordinetur, vt contingit in forensibus à iure muni-

L. *disc.* 104. & 106. *sub tit. de dote.*

85 nicipali inhabilitatis ad ſucceſſiones, & acquiſitiones bonorum, quoties talis iuris vires ad perſonas honoratas, vel bona diſpoſita trahãtur, eaſq; liget M. Ac etiam ſunt Minores S. Franciſci, & ſimiles Religioſi, paupertatem ac bonorum incapacitatem profitentes, in quorum caſu diſpo-
86 ſitio non euaneſcit, ſed potius ex Apoſtolicis facultatibus, nõ refragante teſtatoris voluntate, eorũ loco ſuccedit Fabrica S. Petri N. Licet id non percutiat hanc peculiarem materiam fideicommiſſariam, cũ cuicumq; etiam primæ, ac rectæ diſpoſitioni id cõueniat. Quod etiam generaliter conue-

 nit

M. *ſub dicto tit. de dote diſc.* 149.
N. *diſc.* 108. *hoc tit. & ſub tit. de teſtamen.*

nit omnibus illis qui etiam in prima, & directa disposítione potestatem habent restrictam disponendi, vel respectiuè ac-
87 quirendi, vt sunt dispositiones clericorum infirmorum, de bonis Ecclesiæ intuitu quæsitis, vel eorumdem ac militum ad fauorem concubinæ, siue ad fauorem spuriorum, cũ similibus, cum id materiam hanc particularem non concernat.

Quartò resultare solet defectus potestatis circa multiplicatio-
88 nem graduum ab aliquo iure municipali prohibitam, cum in plerisque locis habeantur statuta prohibentia ordinari fideicommissa vltrà tres, vel quattuor substitutionum gradus, Et quæ statuta rationabilia quidem videntur, neque de talium Statutorum validitate

dubitandum, eſt quoties auctoritatem habeant, eius qui poteſtatem habeat condendi legem vel huic derogandi, dũ ſupra initio habetur fideicommiſſa legi poſitiuæ ſubiacere O.

Quinto conſiderari ſolet idem defectus circa qualitatem, quæ inuocatis ac ſucceſſoribus de-
89 ſideretur, ob cuius reſtrictionem reſultet excluſio eorum qui eligant vitam meliorem, à qua huiuſmodi diſpoſitiones retrahere poſſunt, puta quando vocantur ſolum non vxorati, vel è contrà vocantur ſolũ vxorati, vel ſeculares excluſis clericis, & religioſis; Verum iſte defectus percutit magis caſum pertinentiæ de quo infra, quam iſtum exiſtentiæ, ac ordinationis.

O. *hoc tit. diſc. 96.*

Et ſexto conſiderari ſolet defectus poteſtatis ob fraudē quæ
90 fiſco fieret, vt contingit in fideicommiſſo pœnali, ſeù alias ordinato in caſu delicti & cōfiſcationis, adhuc tamen receptum eſt, vt non conſtito de fraude non præſumenda, illud ordinari poſſit & valeat; Quinimò vt cenſeatur potius fauor quam odiū grauati, ideoque capiat etiam legitimam alias non cadentem ſub fideicommiſſo reſtitutorio P.

Altera verò pars voluntatis, in aliam duplicem inſpectionem ſubdiſtinguitur, vnam ſcilicet quæ percutiat ipſam fideicōmiſſi ordinationē in radice, an ſcilicet teſtator voluerit necnè fideicommiſſum demandare,

Et

P. *hoc tit. diſc.* 148. *& ſeqq. & ſub tit. de Regalib. diſc.* 160.

Et alteram posito quod voluerit, circa eiusdem fideicommissi progressum, ac extensionem vel respectiuè terminationem.

De filijs in conditione positis.

SVper prima plures cadunt quæstiones, quarum prima inter eas quas frequentius forus audit, est illa vocationis filiorum in conditione positorum, an scilicet filij in conditione alterius substitutionis, vel dispositionis positi censeã-
91 tur per fideicommissum vocati; Et quamuis apud antiquiores, ac medios magna desuper pugna habita sit, apud modernos tamẽ ac in foro videtur hodiè sopita, amplectẽ-

do magis cõmunem opinionẽ
negatiuã prò regula, limitan-
da tamen, vel ex lege ſtatuta-
ria, ſeu conſuetudinaria con-
92 trariũ decernente, vt in ple-
riſque locis praxis docet, vel
ex coniecturis diuerſam teſtã-
tis voluntatem ſuadentibus,
circa quas, iuxta pluries inſi-
nuata, & inſinuanda in hac
vniuerſa coniecturali materia,
certa, & determinata regula
tradi non poteſt, cum totum
pendeat ex ſingulorum caſuũ
particulari qualitate, ac cir-
cumſtantijs; Illis duabus tan-
93 tum regulis generalibus at-
tendendis; Primo ſcilicet cir-
ca differentiam diſpoſitionis
Aſcendentium, & tranſuerſa-
lium, vt primo caſu minores,
ac leuiores coniecturæ ſuffi-
ciant, in ſecundo autem ma-
iores, ac vehementiores deſi-
de-

derentur; Et ſecundo, vt coniecturæ non ſingulariter ac diſtinctè conſiderari debeant, ſed ſimul iunctæ cum regula, vt ſingula quæ non proſunt vnita iuuent.

De reliquo enim, non quod aliquæ coniecturæ aliquando canonizatæ, vel reſpectiuè reiectæ ſint, ſequitur eas generaliter eſſe recipiendas, vel reijciendas, quoniam ſtant benè ſimul, eas in vno caſu admitti, & in alio excludi, vel è contrà, quoniam vnius, vel alterius facti diuerſa qualitas ità exigat A.

Plures autem coniecturæ recenſeri ſolent per ſcribentes, frequentiores autem deſumũtur,

A. *diſc.73. cum ſeqq. hoc tit. vbi de tota materia ſupra, et infrà filiorum in conditione poſitorum.*

94 ex qualitate ipſis filijs adiecta, puta legitimorum & naturalium; Siue maſculinitatis; Aut quod pluries in conditione poſiti eſſent; Siue quod concurreret digreſſus ad plures ſubſtitutionum gradus; Siue quod adſit reciproca inter primos; Vel quod ſequeretur abſurdum, vt alias remotior minuſq; dilectus iure alterius ſubſtitutionis ſuccederet; Vel quod alias conſtaret contemplatam eſſe agnationem; Aut quod filij in conditione poſiti expreſsè vocati eſſent ad portionem patrui ſeù alterius cohæredis, cum tunc fortius ad portionẽ proprij parentis vocati cenſeantur, cum ſimilibus, iſtæq; tres poſteriores efficaciores cenſeri ſolent.

Vbi autem talis vocatio, ex ſtatutario, vel conſuetudinario

iure

iure resultaret, tunc licet de istius municipalis legis natura sit, vt iuxta veriorem, magisq;
95 receptam opinionem, exigat vtramque copulatiuam subiectionem personarum, & bonorum; Attamen in his terminis contrarium dicendū est, quoniam etiamsi sit forensis, vel alias non subditus, siue bona sint extrà territorium, si testamentum cōditum est in loco in quo talis lex vigeat illa attendenda est, non in ratione potestatiua ipsius legis, sed in ratione probationis, vel præsumptionis voluntatis testatoris, quod iuxta loci leges, vel mores testari voluerit, atque sciens talem legem adesse, ità crediderit vocasse filios quos in conditione posuit; Quod tamen recipiendum videtur quatenus talis lex sibi cognita

sit

96 sit quia nempè versatus in loco, secus autem si accidentaliter, & per transitum, cum animus trahi non possit ad ignorata, neque ex eis voluntas regulanda videatur, siue quod de tempore testamenti lex cõdita non esset.

In casu autem quo, vel ex lege municipali, vel ex coniecturis talis vocatio subintelligenda sit, ea intelligitur ad portio-
97 nem proprij parentis, non autem patrui, seù cohæredis superstitis, secus autem præmorientis. Ac etiam intelligitur quoad vocationem actiuam, non autem passiuam, vt scilicet
98 censeantur vocati, non autem grauati restituere eorum filijs, sed in eis substitutio terminet, ac bona efficiantur libera.

Vtraque tamen regula seù declaratio cessat ex coniecturis ex qui-

99 quibus filij in conditione positi censeantur etiam vocati ad portionem patrui. Ac etiam vt censeantur etiam respectiuè grauati, attendendo easdem regulas de quibus supra circa ipsam actiuam vocationem, super pondere, ac efficacia coniecturarum.

Illud tamen præ oculis habẽdo, an vocatio actiua, vel respectiuè illa ad portionem pro-
100 prij parentis, sit certa itaut eam deducere nõ oporteat ex coniecturis, quia nempè resultet à statuto, Vel è conuerso ista quoque à coniecturis deducatur, Primo enim casu minores ac leuiores coniecturæ sufficiunt, in altero autẽ maiores, ac vehementiores, ex ea differentiæ ratione quod in primo vnam tantum operationem coniecturæ faciunt, duas

verò

verò in altero ; Attendendo etiam dictam distinctionem de qua supra, an agatur de ascendẽte, vel de transuersali.

Si verò tali statuto, vel consuetudine militante, non solum filij
101 sed nepotes, alijque vlteriores descendentes, totaque linea in conditione ponantur, omnes censentur vocati ; Verum si ponantur in conditione solum filij, casus autem præbeat, vt filijs prædefunctis su-
102 perstint ex eis nepotes, dubitatum alias fuit, an statutaria dispositio eis conueniat, atque aliquando decisum fuit negatiuè, quod non placet, contrariumq; videtur probabilius.

Prout est probatio præsumptiua ex sola præsumptione iuris tãtum, contraria probatione, vel
103 fortioribus præsumptionibus elidibilis, ex ea præsertim si

filij

filij positi essent in conditione cum qualitate hęreditaria patris, vel alia adessent verba liberam disponendi facultatē præseferentia, seù aliæ accedant coniecturæ cum fideicōmissi seruitute incompatibiles.

Dubitari etiam consueuit in hac statutaria vocatione, an ea intret vbi filij in conditione po-
104 siti essent in contractibus, siue occasione pacti reuersiui, aut alias quā ordinatè ad faciendum deficere vlteriorem substitutionem, super quo variatum est: Vera decisio autem esse videtur, vt ista tanquam quæstio voluntatis non vniformem determinationem recipiat, sed pro facti qualitate, modo affirmatiuè, modo autem negatiuè respondendū veniat, vt singulorum casuum

cir-

circumſtantiæ exigunt B.

Pleræque aliæ in hac materia vocationis filiorum in conditio-
105 ne poſitorum diſputantur, ſed tanquam raræ in foro negliguntur, cum ex alias dictis ſubiecta materia compendij incapax videatur, ideoque ſatisfacere ſufficiat ijs quæ in foro ſunt frequentiora, de reliquis autem apud tractantes ex profeſſo C.

B. *diſc.* 80. *eodem tit.*

C. *dictis diſc.* 73. *cum ſeqq. præſertim diſc.* 78. *et* 81. *vbi an in eo quod obtinuit in vim ſubſtitutionis particularis, et quid vbi ſubſtituti ſunt inæquales, quia in vno verificari non poſſit conditio ſi ſine filijs.*

De fideicommisso ex sola Vellcitate, seù relatione ad futuram dispositionem, Vel alias imperfecto.

ITem circa fideicommissi ordinationem affirmatiuam, vel negatiuam ab initio, dubitari
106 solet an talis ordinatio valida, & obligatoria esse cẽseatur, si testator occasione prohibẽdi alienationem, seù alias, dicat velle eius bona subiacere fideicommisso, & nõ dicat ad cuius fauorem, & quomodo, Et tunc variæ sunt sententiæ; Alij enim volunt dispositionẽ vtpotè imperfectam inutilem esse, Alij verò quod censeatur ordinatum fideicommissum fauore venientium ab intestato; Veritas tamen esse videtur;

tur, vt ista sit quæstio voluntatis pariter ex facti particularis qualitate, & circumstantijs decidenda D.

Prout si testator exprimat quidē velle ordinare fideicōmissum ad certarum personarum, seù
107 certi generis fauorem, relatiuè tamen ad aliam dispositionem per eum desuper faciendam, An ista nō sequuta, fideicommissaria seruitus euanescat, atque institutio remaneat pura, vel è conuerso; Atque in hoc iuris theorica, seù distinctio est, an futura dispositio ad quam habita est relatiō percutiat eius substantiā, ac perfectionem, itaut referens absque relato dicatur imperfectum, ac in terminis simplicis velleitatis, seù voluntatis am-

D. *disc.* 143. *hoc tit.*

ambulantis; Vel è conuerſo an prior diſpoſitio referens ſit perfecta determinatamq; contineat voluntatem ſuper fideicommiſſi ſubſtantia, Altera verò reſeruata diſpoſitio percutiat modum vel ordinem ſuccedendi, ſeù alia accidentia, vt primo caſu nullum inductum dicatur fideicommiſſum, ſed hæres remaneat liber ſecus autem in ſecundo E.

Hinc proindè cum iuris theorica, ſeù diſtinctio certa ſit, tota quæſtio eſſe ſolet ſuper facto, ſeù applicatione, an in vna
108 vel altera diſtinctionis parte verſari dicamur, quod pendet pariter ex facti qualitate, atq; ex contextu primæ orationis, an ſit perfecta, voluntatemque perfectam, ac determinatam præ-

E. *diſc.* 118. *hoc tit.*

præſeferat F.

Præterea quoad ipſam primam fideicommiſſi ordinationem quæritur in iure, an verba deprecatiua, ſeù alias deſideriũ oſtendentia, vt hæreditas vel bona alteri reſtituantur ſint obligatoria & fideicommiſſum inducant, & verius eſt inducere, cum in hoc non habeatur in iure certa verborum formula, ſed ſufficit teſtatoris vo-
109 luntas quomodocumque explicata, puta ſi dicat relinquo filium meum viuum, & mortuũ vitio cum ſimilibus; Quinimò etiam ſi fideicõmiſſi reſtitutionem conferat inhæredis inſtituti arbitrium, ſecus autem ſi conferat in liberam
110 voluntatem, in hoc enim

diffe-

F. *eodem diſc.* 118.

differunt arbitrium, & voluntas quod primum regulatur à iure, seù iusta causa tanquam boni viri, voluntas autem non habet hanc restrictionem, neque mediatæ vel immediatæ successiones in alienam voluntatẽ conferri possunt, ideoque hoc secundo casu fideicõmissaria dispositio inutilis remanet H.

De fideicommisso restitutorio resultante à prohibitione alienationis, vel confiscationis, seù à ratione illi adiecta.

MAior item, atque in foro frequentior est quæstio super

H. *disc.61. et 62. hoc tit.*

per illa voluntate ordinandi fideicommissum restitutorium in casu mortis, quæ deducatur incidenter, seù occasionaliter aliud agendo, puta prohibendo confiscationem, ac excludendo delinquentes, siue prohibendo alienatioaem, quia scilicet prò ratione assignetur voluntas conseruandi bona in descendentia, vel in agnatione, seù parentela, &c., An ex huiusmodi ità occasionaliter explicata voluntate, resultet etiàm fideicõmissum simplex ac restitutorium in casu mortis, quamuis casus delicti, vel alienationis non sequeretur.

Distinguendo autem dispositionem in casu delicti, ab altera in casu alienationis, In prima, III regula est negatiua, vt à dispositis in casu delicti inferri non

non possit ad casum mortis I. Quoniam dicta ratio, quamuis eius expressio ex veriori, & recepta sententia non sit necessaria, quia tamen per aliam opinionem desideratur, idcircò ad abundantem cautelam, omnemque dubitationem remouendam prò maiori firmitate adijci solet, neque proindè ad alium effectum trahenda est L. Benè verum quod si alia prò fideicommissi restitutorij inductione, vel eius iã
112 expressè ordinati ampliatione, aut qualificatione inditia concurrant, ex ista quoque dispositione ità cõcepta in casu delicti resultat adminiculum cum alijs coniungendum M.

I. *disc.* 152. *et* 153. *hoc tit.*
L. *eisdem locis mox citatis.*
M *disc.* 104. *eod. tit.*

In alia verò ſpecie diſpoſitionis in caſu alienationis, ceſſante dicta peculiari neceſſitate, vel cautela, facilius tale fideicō-
113 miſſum ſimplex ac reſtitutorium ſubintelligi ſolet, cum hæc prohibitio tali ratione ità non egeat. Ideoq; iſto caſu, licet magna pugna, magnaq; diuerſitas opinionum dignoſcatur, adeò vt facile nimium ſit in æquiuoca incidere, atq; ſumere quid prò quo, illa videtur probabilior diſtinctio.

Quod aut prȩcedit fideicommiſſum reſtitutorium expreſſum, ſeù diſpoſitiuū ad certas per-
114 ſonas, ſeù certa perſonarum genera reſtrictum, & tunc iſta ratio quamuis latior, & apta diuerſas perſonas diuerſaque genera compræhendere, tanquam acceſſoria, & famulatiua,

ua, præcedentem diſpoſitionem non ampliet, ſed ad eius limites facta cenſeatur; Multò verò magis ſi ipſa prohibitio ad perſonas antecedenter vocatas directa ſit: Niſi dicta præcedens expreſſa diſpoſitio in caſu mortis ſit ambigua, &
115 apta compræhendere etiam perſonas quæ ſub hac latiori ratione veniant, cum tunc iſta attendatur non tanquam inducens fideicommiſſi extenſionem vel nouam ampliationem, ſed tanquam eiuſdem præcedentis ambiguæ diſpoſitionis interprætatio, vel coniectura.

Aut verò nullum præcedit fideicommiſſum expreſſum, ac diſpoſitiuũ in caſu mortis, quod ex iſta ratione ſolum deducatur; Et tunc iuxta magis re-
116 ceptam ſententiam id pen-

det à contextu seù formula orationis, An scilicet ista ratio conseruationis bonorum in descendentia, vel agnatione, aut alio genere stet principaliter, seù independenter ab ipsa prohibitione habente suã orationem perfectam, per nouam orationem, seù periodũ nouæ orationis incœptiuã, ità vt excludatur circumstantia, quod stet accessoriè, seù consequutiuè; ac famulatiuè, & tunc benè inducat fideicõmissum simplex seù restitutoriũ, etiam in casu mortis; Aut stat in eadem oratione accessoriè seù dependenter, & famulatiuè, & tunc secus, potiusque dicta ratio adiecta censetur ad vestiendam prohibitionem, nè alias tanquam nuda resoluatur in consilium, atque inutilis

tilis remaneat ſpernique poſſit N.

Omnes tamen ac ſimiles diſtinctiones attenduntur in ordine ad conſtituendam regulam, præſumptiuam in dubio attẽdendam, ſemper verò limitandam, vbi verba, vel alia inditia, & adminicula ſuadeãt diuerſam teſtãtis voluntatẽ cui omnes iſtæ diſtinctiones, ac theoricæ cedũt; Et hæc quoad voluntatem inducendi fideicommiſſum ex integro, atque in ipſa origine, ſeù introductione, ac exiſtentia.

Plures autẽ dantur caſus in quibus non dubitetur de fideicõmiſſi origine, ſeù ordinatione in genere, ſed quæſtio ſit ſuper eius duratione, vel reſpectiuè expiratione, an ſcilicet

N. *diſc. 53. & ſeq. hoc tit.*

illud adhuc exiſtat, ac duret, vel potius expirauerit, ſeù defecerit.

Ad Conſil. 21. Oldrad. Et de l. cum auus, Et l. cum acutiſſimi.

CIrca quod ſe offert imprimis adeò famigerata, & in foro quotidiana regula, quæ vulgò tribuitur *Oldrado conſil.* 21. vbi ſcilicet ordinatur fideicommiſſum ad alterius fauorem ſub conditione ſi hęres inſtitutus abſque filijs deceſſerit, quoniam ſi ex eo filij ſuperſunt, tunc tanquam ex defecta conditione ſubſtitutio euaneſcit O, etiamſi fauore piæ cauſæ, vel perſonæ dilectæ ordi-

O. *diſc.* 84. *& ſeqq. hoc tit.*

ordinata sit, ac etiam si substitutio nõ esset vnica, sed plures eius gradus ordinati essent, quoniam omnes tanquã consecutiuæ, ac pendentes ab eodem principio, isto defecto corruũt, vt erat casus dictæ decisionis *Oldrad.* quæ est huius regulæ magistra, quoniã plures gradus ordinati erant, atque vltimo loco vocata Ecclesia Romana, & tamen decidi-
tur omnes corruere ex corruẽ-
te principio, seù præsupposito sub quo ordinati sunt.

Quinimò etiam si dicta conditio expresse adiecta non sit, verũ grauatus sit de illis, in quibus
118 ea subintelligenda venit, quales sunt descendentes, in quibus ea de iure subintelligi-
tur P, adhuc tamen si sibi su-

P. *disc.* 31. *&* 74. *hoc tit.*

perſunt ſubſtitutionem deficere faciunt. Neque omnino ex-
119 cluſus eſt caſus in quo etiã in tranſuerſalibus eadem conditio ſubintelligenda veniat, vbi ſcilicet in teſtatore cęlibe propria deſcendentia deſtituto, fratres, vel fratrum filij, aut alij proximè attinentes, loco deſcendentium eiuſque lineæ contentiuæ à communi patre vel auo regulandæ, ex veriſimili ſeù coniecturata voluntate habendi ſint, quod ex facti qualitate, ac circũſtantijs pendet Q.

Sicuti autem vbique recepta eſt dicta deciſio prò regula, ità etiam recepta eſt eius limitatio ex coniecturis diuerſam teſtantis voluntatem ſuadentibus, tam circa vocationem ipſo-

Q. *diſc.* 146. *hoc tit.*

120 ipſorum filiorum in conditione poſitorum omniumque aliorum deſcendentiũ ſub eorum nomine demonſtratorũ, quam etiam circa eorundem grauamen ad fauorem vlterioris ſubſtituti R. Circa quod eodem modo quo ſupra de filijs in conditione poſitis, ac etiam infra in omnibus huiuſmodi limitationibus reſultantibus à coniecturis aduertitur, certa, determinataque regula tradi non poteſt, cum aliquæ coniecturæ in vno caſu receptæ, in alio verò reiectæ iuſtè habeantur, ſed totum pendet ex facti qualitate prò iudicis prudenti arbitrio penſanda, magnum ac potiſſimum locũ obtinente contemplatione agnationis.

R. *d. diſc. 84. & ſeqq.*

Ad effectum autem regulæ, vt existentia filiorum, ab homine explicitè, vel à lege implicitè
121 in conditione positorum, nè dum sufficit super existentia ipsorum filiorũ primi gradus in conditione positorum, sed etiam ex eis prædefunctis nepotum aliorumque descendẽtium, quos in hac parte conditionali atque libertati fauorabili receptũ est sub nomine filiorum venire S. cum difficultas versetur in parte dispositiua ad effectum oneris vt infrà.

Differt autem dicta conditio filiorum explicitè ab homine adiecta, ab eadẽ per legem, vt suprà subintellectã, quod isto secũdo casu facilius intrat su-
122 perius insinuata regula, vt

filij

S. *disc.* 70. *& seqq. hoc tit.*

filij in conditione positi non censeantur vocati, difficiliusque admittatur eius limitatio ex coniecturis, quam in primo casu sequatur, in quo per testatorem dicta conditio expressè adiecta sit T.

An sub nomine filiorum veniant Nepotes.

ALtera in isto casu ordinati, ac in origine certi fideicommissi, de cuius tamen duratione, vel respectiuè expiratione quæratur, intrat quæstio extensionis, An scilicet sub nomine filiorum veniant etiã nepotes ac vlteriores descendentes, itaut qui grauatus est restituere filijs, grauatus etiã

T. *disc. 74. hoc tit.*

censeatur restituere nepotibus.

Et tunc, aut in testamento dignoscitur istorum terminorũ discretio, quia nempè discre-
123 tiuè de filijs ac nepotibus constet testatorem loquutum esse, vndè certum ità reddatur eum nõ habuisse istos terminos, seù hæc vocabula prò
124 synonimis, & magis de plano intrat negatiua; Et è conuerso de plano intraret affirmatiua, si ex alijs testamenti partibus, fortius autem si ex eadem constaret eos habuisse prò synonimis V.

Idemquè si cõcurrant verba personalitatem denotantia, seù alias probantia testatorem li-
125 mitatè de solis filijs primi gradus sentijsse, non autem de

V. *d. disc. 70. cum seqq. hoc tit.*

de vlterioribus, cum tunc in
ista quæstione, quæ pariter est
facti, & voluntatis recurren-
dum non sit ad regulas iuris,
vbi habemus factum.

Si verò in ambiguo versemur, ità
vt oporteat recurrere ad iuris
præsumptionem, seù regulam,
126 cuius virtus est fundare in-
tentionẽ eius cui ipsa assistit,
ac transferre onus probatio-
nis in eum qui allegat limita-
tionem: Et tunc non leuis est
scissura inter scribentes, Alijs
affirmatiuã, Alijs verò nega-
tiuam prò regula statuẽtibus;
127 Sequendo tamen opinionem
quam tenet Rota, & Curia Ro-
mana, regula est negatiua, vbi-
que probabilius tenenda quo-
ties agitur de isto casu seù ef-
fectu libertatis bonorũ, ac ex-
pirationis fideicõmissi, ob re-
gulã quæ prò libertate facit,

Ac

Ac etiam quia non de facili admittenda est oneris, ac fideicommissi prorogatio X.

Secus autē vbi ageretur de parte conditionali vt supra, in qua comprehensio nepotum

128 sub nomine filiorum operaretur defectum conditionis, atque expirationem substitutionis, cum tūc ex dicto fauore libertatis regula sit in oppositum vt suprà.

Ac etiam prò regula recipienda videtur dicta comprehensio, aliæque opinioni deferendum

129 quoties non vrget dicta ratio libertatis, sed fideicōmissi seruitute continuante, resultaret alias exindè purificatio alterius gradus substitutionis, atque bona ad remotiores, minusque dilectos transitum face-

X. *eisdem disc. mox citatis.*

cerent, tunc enim verius videtur, nepotes ac vlteriores descendentes, etiam in parte dispositiua, & fideicommisso durante venire, licèt id non trãseat sine difficultate, quæ tamen probabilem rationẽ habere non videtur Y.

Posita verò vna, vel altera regula iuxta casuum seù effectuum discretionem, vt supra; Vtraq; sine dubio fallit ex coniecturis suadentibus diuersam testatoris voluntatem, cui perpetuo istæ iuris regulæ, ac prę-sumptiones cedunt; Quales autem sint istæ coniecturæ, repetendum est idem, quod supra pluries dictum, ac infra in vniuersa materia sæpius repetendum est, vt certa determinataq; regula tradi non possit, sed

Y. *disc. 71. et seq. eod. tit.*

ſed totũ pendeat ex facti qualitate.

Inter coniecturas autem conſiderari nimiũ ſolent; Agnationis cõtemplatio; Abſurdum trãſitus ad aliũ ſubſtitutionis gradum, ſeù ad perſonas minus dilectas; Longus, ac reiteratus ſubſtitutionum progreſſus, & potiſſimè vbi diſpoſitio protracta ſit in tempus remotiſſimum, quando inueriſimile ſit de filiorum primi gradus exiſtentia potuiſſe cogitari, cum alijs quorum locus de facili apud ſcribentes habetur Z.

Z. *eiſdem diſc. 70. cum ſeqq.*

An masculinum concipiat fœminium, & vocatis masculis qui veniant.

TErtia desuper cadit quæstio ad eundem effectum durationis, vel respectiuè expirationis fideicommissi iam ordinati, super sexu, An scilicet masculinum concipiat fœminium, vndè propterea sub nomine filiorum, veniant etiam filiæ, quoties expressa restrictio taxatiua ad solum sexum masculinum non accedat; Et tunc vbi agitur de dispositis
131 per vltimam voluntatem, probabilior est magisq; recepta opinio affirmatiua, contradictoribus tamen non destituta, vt masculinum concipiat. A

piat fœmininũ, atque ſub nomine filiorum, veniant filiæ & ſic ſucceſſiuè, niſi pariter coniecturata voluntas aliter ſuadeat A.

Idque verum, quamuis agnationis contemplatio accederet, atque ageretur de fideicõmiſſo, ac etiam de primogenitura, vel maioratu agnatitio,
132 quoniam iſta circumſtantia operabitur quidem prælationem agnatorum maſculorum quatenus extent, in quorum concurſu fœminæ locum cedere debent, ſecus autem eis defectis, quoniam etiam fœminæ ab agnatis immediatè procreatæ dicuntur agnatæ, ac de familia quam naturaliter retinent, quamuis nubant atque in virorum familiam tranſeãt;

Imò

A. *diſc.* 34. *cum ſeqq. ad* 49. *hoc tit.*

Imò quãuis in Monaſterio capaci emitterent profeſſionem, quæ non tollit naturales prærogatiuas, & qualitates, etiãſi de primogenituris ageretur B.

Quinimò ſi teſtator expreſsè profeſſus eſſet intelligere ſemper de maſculis, quoties diſpoſitionis contextus non probat eam præcisè ac taxatiuè ad
133 ſolum ſexum maſculinũ reſtrictam eſſe, fœminino penitus excluſo, adhuc, ceſſante concurſu maſculorum eiuſdẽ generis, vel ſubſtitutionis gradus, non prohibentur fœminæ venire C.

Et ſi hæc procedunt, etiam vbi contentio ſit de fideicommiſſi expiratione, ac bonorum li-
134 bertate ab iſta non comprę-

hen-

B. *vt locis mox citatis.*
C. *locis citatis.*

hensione resultante, fortius verò magisque de plano, quoties vt supra ageretur ad effectum impediendi transitum ad nouum substitutionis gradũ nouumq; personarum genus, cõtrarijs coniecturis nõ refragãtibus.

In fideicommissis autem, alijsque dispositionibus ordinatis per actus inter viuos, Aliqui istam
135 comprẽhensionem fœminini sub masculino negant ob magis strictam interprẽtationem capiendam in contractibus, quam in vltimis voluntatibus eam benigniorem recipere debentibus. D. Verum æquiuocant qui talem restrictionem indefinitè capiunt in fideicõmissis, ac dispositionibus per actus inter viuos ordinatis; Ea si qui-

D. *ibidem*.

si quidem procedit in ijs conceſſionibus, vel alijs conuentionibus, in quibus concedentis, vel correſpectiuè contrahentis, aut tertij, ex veriſimili voluntate, interſit vocabula magis in ſtricta, & propria ſignificatione, quam in larga & impropria ſumi, Vt ſcribentes exemplificant in conceſſionibus feudalibus, & emphiteoticis, vel alias pactum reuerſiuum ſeu reſolutiuum ad ipſius concedentis vel ſuorum fauorem continentibus, dum ità ex veriſimili eorum voluntate intereſt ſtrictam ſignificationem accipi, vt citius bona conceſſa ad ſuam primæuam cauſam, & vnitatem redeant. Siue vbi ità Reipublicæ, ac aliorũ intereſſet, vt ſunt immunitatis, ſeù exemptionis conceſſiones, ac priuilegia à pu-

bli-

blicis oneribus, cũ ſimilibus, quibus dicta ratio congruat; Vbi verò agitur de nudo ordine neceſſariæ ſucceſſionis per fideicõmiſsũ præſcripto, abſq; eo quod ipſius fideicõmittentis interſit, vocabuli ſignificationem eſſe latam, vel ſtrictã, ſolaq; contentio ſit inter prætendentem ſe vocatum, ac hæredem contendentẽ de libertate, vel vlteriorem ſubſtitutum cõtendentem de ſuæ ſubſtitutionis purificatione ob defectum genus præcedenter vocatum, tunc nulla ſubeſſe videtur probabilis differẽtiæ ratio, & cur fideicommiſſum ordinatum per vltimam voluntatem diuerſam ſignificationẽ habere debeat ab illo, quod ordinatum eſt per actum inter viuos, æquè gratuitum, ac beneuolum, quoties talis ſignifica-

ca-

cationis effectus eundem ſuccedendi ordinem percutit, ſeù ad eundem finem ordinatus eſt.

Vbi verò conſtat de reſtrictione ad ſolum ſexum maſculinum, adeò vt prę fata conceptio fœminini, tanquam in voluntate clara, ſub eo prætendi non valeat, tunc cadit etiam quæſtio ſuper medio, an ſcilicet vocatus cenſeatur ſolus ſexus maſculinus per alterum ſexum, æquè maſculinũ grauanti vel grauato coniunctus, Vel non curato medio fœminino, attẽdatur ſolus ſexus in ſuccedere debente.

Iſta verò quæſtio à frequentius contingentibus magis percutit proximè ſequentem ſecundam inſpectionẽ pertinentiæ, ſeù concurſus inter maſculos ità per medium fœmininum,

pro-

procreatos, ac maſculos agna-
136 tos, maſculinum etiam medium habentes, quam iſtum caſum exiſtentiæ fideicõmiſſi, cuius expiratio per deficientiam generis vocati prætendatur; Ideoque ad dictum locũ remittitur hæc tractatio E.

Prout altera, vbi medium fœmininum non ſit reprobatum, an debeat eſſe vnicum, ac immediatum, vel etiam duplex ac mediatum non obſtet F, cum ad iſtum effectum expirationis, atque in concurſu hæredis de libertate contendentis, ceſſante pluſquam clara teſtatoris voluntate, omninò planũ videatur intrare regulam etiã in dicto alio fortiori caſu receptam, vt ſub nomine maſculorum

E. *infra*
F. *infra*

lorum veniant omnes iſtum ſexum habentes nõ curato medio, an ſint maſculinum, vel fœmininum, cum ſuis limitationibus, vt pariter infra indicta alia inſpectione G.

De Naturalibus tantùm legitimatis vel non: Et de adoptatis, allectis, ac fictis, vt eſt Monaſterium.

QVarta vlterioris progreſſus, vel reſpectiuè expirationis, quæſtio cadit circa perſonarũ qualitatẽ, An ſcilicet ſimpliciter vocatis deſcendentibus, vel perſonis de certo genere, veniant naturales tantum, vel iſti legitimati, Aut legitimi,

G. *infra*

seu ficti vt sunt adoptiui, ac etiam est Monasterium; Et quãuis ista quæstio æquè percutiat hanc inspectionem existentiæ, ac alteram sequentem pertinentiæ, quia tamen frequentius cadit in hac prima, idcircò de illa in prẹsenti agitur, atque hic dicta ad præfatum casum pertinentiæ, congrua congruis applicãdo, adaptari possunt.

In hoc autem, aut agitur de naturalibus tantum, & verius est eos, tam in parte conditionali
137 quàm fortius in parte dispositiua, sub filiorũ, vel descendẽtium nomine non venire H. Potissime verò inter Catholicos, inter quos ob prohibitum illum publicum concubinatũ in schemate, ac figura matrimo-

H. *disc.68. & seq. hoc tit.*

monij, qui in iure ciuili ad cõ-
ſtituẽdos veros naturales tan-
tum ſupponitur, vix dari ſolet
caſus filiorum qui naturales,
& non ſpurij dici debeãt, iux-
ta terminos iuris ciuilis in
hac ſideicommiſſaria materia
attendendos, non autem illos
iuris canonici, niſi adminicu-
la concurrant ſuadentia teſta-
torẽ de iſtis quoque ſentijſſe.
Aut verò de legitimatis per ſub-
ſequens matrimonium, & nul-
la cadit difficultas, cum iſti à
138 verè legitimis nullatenus dif-
ferant, niſi conſtet teſtatorem,
vt ſæpè contingit, procreatio-
nem, imò & quandoq; conce-
ptionem in conſtantia matri-
monij deſideraſſe I.
Et quoad legitimatos per reſcri-

 ptum,

I. *eodem diſc.68. & ſeq.hoc tit.*

ptum, in quibus frequentiores in foro esse solent quæstiones,

139 Aut legitimatio est plena, pura, & libera nullam continens restrictiuam, quæ neque ex Bulla Pij IV. subintelligenda veniat, & tunc isti iure verè legitimorum in omnibus censentur, atque tam in parte conditionali, quàm in parte dispositiua eodē iure veniunt; Si verò legitimatio, explicitè, vel etiam implicitè ad terminos dictæ Bullæ Pij IV. vbi ea robur habet, restricta, seù qualificata est à clausula *sine præiudicio venientium ab intestato*, Et tunc quamuis reiecta sentētia volentium istam esse simplicem dispensationem, verius, magisq; receptum sit eam esse veram legitimationem, ità solum qualificatam in omnibus alijs sub dicta restrictione

non

non cadentibus L. Attamen in propoſito attendendum eſt, an fideicõmiſſi ordinator abhorruerit necnè baſtardos legitimatos, vt in caſu non abhorrentiæ veniant, quoties legitimatio de patris voluntate ac placito ſequuta eſt M.

Quò verò ad filios fictos ſeù legitimos, Aut agimus de adoptiuis, ſeù allectis, & verius eſt, 140 non aſſiſtente voluntate teſtatoris, eos non venire, cum inhonorificis tantùm in quibus ipſius teſtatoris voluntas ex quibuſdam circumſtantijs aſſiſtere videtur; allectio intret N. Aut de Monaſterio

L. *dict. diſc. 68. & ſeq. & ſub tit. de ſucceſſ. ac ſub altero de legitima.*

M. *eod. diſc. 68. et ſeq.*

N. *ſub tit de præeminentijs diſc. 13.*

an ſuccedat loco illius filij fi-
cti ſeù legitimi, quem in iure
repræſentare dicitur Monaſte-
rium, & tunc in parte diſpoſi-
tiua non venit, benè tamen in
parte conditionali ad facien-
dam deficere conditionem, ſi
141 ſine filijs, niſi teſtatoris volũ-
tas refragetur, quia nempè
de filijs per veritatem, & ſic le-
gitimis & naturalibus ſentire
voluerit, cum poſita voluntate
non dubitetur de poteſtate O.

De Clericis ſecularibus, & Regularibus.

QVinta circa eandem perſo-
narum qualitatem eſt quę-
ſtio, quando perſonæ ſuperſti-
tes, ſint quidem de genere vo-
cato,

O. *diſc. 63. cum ſeqq. hoc tit.*

cato, sed non habeant eā qualitatem quam testatur desiderauit, seù habeant eam quam testator ab eius successione, excludere voluit, vt sunt Religiosi professi, ac etiam quandoq; etiam clerici seculares; Et tunc exulante hodie à foro, vt supra insinuatum est, quæstione potestatis aliàs excitata, præsuppositaq; validi-
142 tate dispositionis, itaut quæstio sit de sola voluntate, si ista est clara, de alio non est quærendum; si verò prætendatur coniecturata, & tunc tanquam in quæstione facti ac voluntatis, dari non potest certa regula, seù decisio, quæ tota pendet ex singulorum casuum cir-
143 cumstantijs, vndè propterea etiam moderno tempore magnam variationem in hoc ex-

perti ſumus P. Rari autem ſunt caſus, in quibus ceſſante voluntate clara, & expreſſa, ob ſolam coniecturalem etiam Religioſi profeſſi excludãtur, niſi quando ſatis aſſiſtat volũtas cõſeruationis, & continuæ permanentiæ bonorũ in agnatione; Idque in caſu potius ſequẽtis inſpectionis, quod ſcilicet poſita fideicommiſſi exiſtentia, & duratione, ſola contentio ſit de pertinentia in eodẽ vel alio ſubſtitutionis gradu, vt infra occaſione pertinẽtiæ, ſed in noſtro caſu expirationis cum hærede extraneo, magis rarò, vel vnquam etiam in Religioſis profeſſis, minus autem, ac fortè ſine exemplo ex tacita, & coniecturata voluntate in clericis ſęcularibus

id

P. *eiſdem diſc. 63. et ſeqq.*

id praxis docet, quoniam professio in religione non tollit iura sanguinis & naturæ, secus autem in voluntate expressa, quæ omnes dirimit quęstiones.

Sub nomine illorum de familia qui veniant.

SExta circa eandem qualitatem, seù compræhensionem sub genere vocato est quæstio in fideicommisso ordinato prò illis de familia, quales nempe personæ sub hoc generico familiæ vocabulo veniant ad vtrumque effectum, tam pertinentiæ data duratione ac existentia, quàm etiam expirationis ob defectum genus vocatum.

In hoc autem, concors est sententia ad effectum fideicom-

missariæ successionis, necessa-
144 riam esse benè probatam familiæ identitatem per descendentiam ab eodem stipite, quidquid sit ad alios honorificos effectus Q. Quia verò data etiam hac identitate, istud genericum vocabulum in duplicem distinguitur speciem, quarum vna effectiua
145 dicitur, cuius ipse testator sit causa efficiens, vel stipes, ideoque non verificabilis nisi in eius descendentibus: Altera verò contentiua nuncupatur verificabilis in omnibus transuersalibus; Hinc proindè cadit quæstio, an sub vocationes familiæ, in casu quo non habeamus claram ac expressam disponentis voluntatem,

Q: *sub tit. de præeminentijs d. disc. 13, et hoc tit. disc. 50. et 52.*

tem, vtraque veniat, vel ſolum prima; Atque non refra-
146 gante voluntate tacita, ſeù præſumpta ex coniecturis deducta, regula eſt prò ſolius effectiuæ comprehenſione. Quoties tamen in ea ſit verificabilis diſpoſitio, quia nempè poſteritatē teſtator relinquat, ſecus autem iſta deficiente, cum tunc veniat contentiua, vtpotè illa in qua ſolum diſpoſitio verificari valeat R.

Verum & iſto caſu, etiam ad noſtrum effectum terminationis fideicommiſſi, fortius verò ad alium concurſus ac prælationis tres cadere ſolent quæſtiones; Primo ſcilicet, quoties familia contentiua, licet origine ſit eadem, atque ab eodē ſtipite dependeat: Attamen

R. *eiſdem locis mox citatis.*

cum denominationis, vel adiecti, aut ſtemmatis diuerſitate diuiſa eſt, iuxta exemplum quod vtpotè primum ſub iſta quęſtione cadens videtur apud iuriſtas magiſtrale fami-
147 liæ Fontanæ Placentinæ, quæ attenta origine eſt eadem, ſed tractu temporis in plures diuiſa eſt, nam Alia eſt de Paueris, Alia de Arcellis, Alia de Maluicinis, &c. Atque plures alias conſimiles in Italia habemus; An ſcilicet teſtatore ordinante ſimpliciter fideicõmiſſum prò illis de familia, veniant omnes attento primo originario ſtipite, vel ſolum illi de ea ſic diuiſa, & particulari de qua ipſe eſt, Atq; iux-
148 ta hanc ſecundam partem ſtat regula, ex diuerſa tamen coniecturata voluntate limi-

tan-

tanda S.

Alia est quæstio, vbi non data, dicta diuisione, sed eadem antiqua identitate continuante, casus præbeat testatorem habere proximos agnatos, de proprio colonello ab eius patre vel auo constituros quos viuens in proprios, ac de propria domo agnoscat, habeatq; alios valdè remotos ab atauo vel vlteriori communi ascendente prouenientes, iure extraneorum quodammodo reputatos; An scilicet ex eadē ratione ob quā dato concursu familiæ effectiuæ, & contentiuæ ad primam tantùm restringitur dispositio, ità propor-
149 tionabiliter isto casu restringatur ad dictam solam contentiuam proximam, ità discre-

S. d. disc. 50. et 52. hoc tit.

ſcretè, ab alia remota iure effectiuæ recenſendā; ſuper hoc autem certa regula tradi non poteſt, cū ſit moderna diſtinctio iuditiosè ponderata, quæ tamen adhuc nō adeò diſcuſſa, neque formiter deciſa fuit, quod regulam deſuper ſtatuere liceat, videtur tamen tanquam quæſtio facti, ac voluntatis decidenda ex prudenti iudicis arbitrio ex ſingulorū caſuum particularibus circūſtantijs decidenda, ſatis tamē probabilis, atque naturæ ac vſui adaptata videtur dicta diſtinctio, ac reſtrictio ad eam familiam contentiuam proximam quam teſtator tanquam ſuam reputabat, præſertim in concurſu, & ad effectum prælationis, niſi facti circumſtantiæ aliter ſuadeant T.

Et

T. *diſc. 25. hoc tit.*

Et tertia est, vbi familia ex duplici specie constituta est, antiqua scilicet, vera & naturali, & altera allecta seù artificiali; An testatore qui sit de vna specie, fauore illorum de familia simpliciter disponente, veniant omnes de vtraque, vel solum illi de ea specie de qua ipse est, Atque ex eadem ratione militante in prima quæstione, in dubio statuenda videtur regula prò restrictione ad speciem propriam, nisi facti circumstantiæ aliter suadeant, quod de omnibus intellexerit V.

Quales autem sint istæ circumstantiæ vel coniecturæ, quæ vnam vel alteram voluntatem suadeant, certa regula dari non

V. *d. disc. 13. tit. de præeminentijs, & d. disc. 50. hoc tit.*

non poteſt, cum totum pendeat ab indiuiduorum ſpeciali qualitate prudentis iudicis arbitrio; ſatis tamen refert inſpicere, an agatur de hac ſucceſſoria materia fideicommiſ-
151 faria in bonis de quorum libertate vendicãda agatur, vel de iuribus honorificis, quorum durationi vtpotè in iure fauorabili lex aſſiſtit, non tamen aſſiſtit primo caſu durationis ſeruitutis in iure odioſæ, ideoque prò reſtrictione ad propriam ſpeciem, facilius in primo quã in altero caſu reſpondendum videtur X.

X. *d. diſc. 50. hoc tit.*

Ad

Ad theoricam Cumani, An Vocato proximiore expiret in primo per Vulgarem, vel Vt censeatur per fideicommissariam Vt duret.

SEptima sub hac inspectione cadit quæstio circa vocationem proximioris, An scilicet isto vocato, suaque vocatione effectum sortiente, substitutio in ipso terminet atque bona efficiantur libera, Vel potius insit successiuum fideicommissum de proximiore in proximiorem? Atque in hoc, vbi defecto proximiore alter substitutionũ gradus ordinatus non est, sed agatur de fideicõmissi expiratione, tanquam per spe-
152 ciem vulgaris in primo admisso, tunc regula est prò expira-

piratione, ac vlteriorís progreſſus negatione; limitanda tamen ex coniecturis, ex quibus tres præſertim reputari so-
153 lent efficaces, magiſq; ſunt in foro frequentes, Prima vbi vrget agnationis contemplatio; Altera vbi verba continent tractum longum, & ſucceſſiuum, ſeu alias perpetuitatem denotant, Et tertia vbi ceſſat fauor libertatis bonorum, vrgeatq; è conuerſo abſurdum tranſitus bonorum ad perſonam minus dilectam, diuerſumque ſubſtitutionis gradum Y.

Y. *diſc.* 15. *diſc.* 49. *et diſc.* 91. *et ſeqq. hoc tit.*

An

An numerus pluralis resoluatur in singularitates.

OCtaua est quæstio super resolutione numeri pluralis in singularitates, An scilicet facta substitutione pluribus honoratis sub vnica conditione si sine filijs, talis conditio debeat in omnibus copulatiuè verificari, adeò vt ex vno eorum superstitibus filijs, substitutio quoad omnes etiam sine filijs morientes caducetur, ac expiret, bonaq; fiant libera, Vel potius resoluto numero plurali in singularitates, illaq; oratione quæ est vnica, effecta
154 discreta, dicatur purificari conditio substitutionis, istaq; effectũ sortiri in ijs in quibus casus contingat; Et in hoc licèt regulæ grãmaticales exi-

gant

gant copulatiuam verificationem conditionis in omnibus, legales tamen regulæ diuersimodè ſtatuunt, atque pluralitatem in ſingularitates reſoluunt, eamque orationem quæ vnica eſt, diſcretam faciunt Z. Et quamuis, etiam apud Iuriſtas adhiberi ſoleāt aliquæ diſtinctiones ex verborum formulis deſumptæ, & an adſint necnè verba denotantia purificationem conditionis in perſonæ omnium; Attamen his conſiderationibus reiectis, indefinitè recepta eſt regula, iuxta omnium tamen huius materiæ regularum naturam limitanda ex verbis, vel coniecturis totalitatem denotantibus A. Rari autem ſunt caſus, in quibus,

Z. *diſc. 95. cum plurib. ſeqq. hoc tit.*
A. *dictis diſc. 95. & ſeqq.*

bus, ceſſante volũtate expreſ-
ſa teſtatoris dentur coniectu-
ræ ſufficientes ad inducendũ
huiuſmodi voluntatẽ prò ſub-
156 ſtitutionis caducatione, cũ
illæ quæ dantur ob agnationis
contẽplationem, vel ob exiſtẽ-
tiã perſonæ prædilectæ, vel ob
ſtatutũ, ac ſimiles, magis per-
cutiant fauorem filiorum qui
ex vno vel alijs ſub eadẽ con-
ditione, & oratione grauatis
ſuperexiſtant, ex dicta præſer-
tim coniectura reſultante ab
exiſtentia perſonæ veriſimili-
ter prædilectæ, ex qua de con-
ſequenti reſultat abſurdum
excludendi proximiores, ſeù
magis dilectos, ob extraneos,
vel remotiores minus dilectos.
Quando autem, ex iſta præſertim
coniectura vel circumſtantia
dicti abſurdi reſultat quod im
pedita remanet reſolutio plu-
rali-

ralitatis in ſingularitates, adeo vt per defectam conditionem
157 in perſona vnius corruat reſpectu omnium vlterior ſubſtitutio: Adhuc dubiũ ſupereſt an perſona prædilecta ſuperſtes, quæ talem reſolutionem impedit, ſuccedere debeat morienti ſine filijs, Et recepta eſt affirmatiua, cum eatenus limitatio intret, quatenus ſequatur ille finis ob quem inducta eſt, ſeù impleatur illa ratio cui eſt innixa B.

Verùm adhuc non leuis dubitatio ſupereſt, an poſita etiam dicta ſucceſſione, iſta ſit iure proprio, & tanquam per ſpe-
158 ciem implicitæ vocationis, ſeù tranſmiſſionis ex perſona patris prædefuncti, quæ facilius inducitur quàm vocatio,

Vel

B. *eiſdem locis.*

Vel potius iure hæreditario grauati morientis absque prole, à quo grauari valeat, Atque desuper certa, determinataq; resolutio nō de facili dari potest, plurium enim scribentium auctoritas probare videtur ius hæreditarium, seù successorium morientis: Verum spectata ratione quæ magis placet, magisque in hoc proposito sequenda videtur, contrarium probabilius dicendum est: Cum enim apud omnes receptum sit huiusmodi limitationem inducta n esse, non in gratiam morientis, sed in gratiam personæ prędilectæ superstitis, adeò vt si ista non possit, vel nolit succedere, fiat locus vlteriori substituto iure dictæ resolutionis in singularitates: Hinc posita dicta prima opinione resultaret oppo-

situm,

situm, quod limitatio redundaret in solam gratiam morientis, nullam verò superstitis, qui ad integrum successionis, vel emolumenti valorem, posita qualitate hæreditaria, à lege ratione æris alieni, vel ab ipso moriente cum legatis, & fideicommissis grauari posset C.

De transmissione.

NOna est quæstio transmissionis, An scilicet substitutus grauato præmoriens adhuc pendente conditione ius fideicõmissi conditionalis trãs-
159 mittat ad eius filios vel alios successores, Et regula est negatiua, quod non transmittatur

C. *eisdem locis præsertim disc.* 98.

tur ſed caducetur D. Sicuti è
conuerſo regula eſt affirmati-
ua quãdo ſequatur obitus poſt
conditionem purificatam, ac
fideicommiſſum iam delatum
160 quamuis non agnitum, ità
tamen vt tranſmittatur tan-
quam agnoſcendum; vndè ad
acquiſitionem dominij neceſ-
ſaria ſit agnitio tranſmiſſarij.
Eadem tamen regula negatiua,
ſuper non tranſmiſſione fidei-
commiſſi conditionalis, plures
161 recipit limitationes, ex qui-
bus foro adaptabilibus, vltrà
iam dictã de caſu mortis poſt
iam purificatam cõditionem,
duæ aliæ frequentius in foro
audiuntur, Vna ſcilicet quan-
do agitur de ſubſtitutione or-
dinata per contractum, ſeù aliũ

D. *diſc.* 112. *cum ſeqq. hoc tit.*

actum inter viuos E. Et altera vbi trãsmissioni assistit expressa, vel coniecturata fideicommittentis voluntas, quæ facit transmisibile id quod non est tale F.

Circa verò primam ex his vltimis duabus limitationibus, quando scilicet agitur de sub-
162 stitutione ordinata per contractum, aliqua cadit difficultas, an procedat in ea conuẽtionali reciproca substitutione quæ inter plures ad superstitis fauorẽ ordinata est, Atque probabilius est eam non intrare, quoniam nunquã daretur casus commodi, quod ille qui se sperat superstitem ex hac incerta alea, quam, cũ sua necessaria successione, ità eme-

E. *dicto disc.* 113.
F. *eisdem locis mox citatis.*

emere ſtuduit, ſibi parare voluit, ſed intelligitur de illa donatione, vel alia diſpoſitione inter viuos, quæ à tertio fiat, prius vni, & deindè alteri G.

Quo verò ad alteram limitationem, quando voluntas eſt clara, & expreſſa, tunc nulla cadit difficultas, quæ tamen frequenter in foro auditur quando agitur de tacita deducta ex coniecturis, dū circa iſtas, certa, determinataq; regula dari non poteſt, quoniam fæ-
163 pè contingit, vt aliquæ coniecturæ in vno caſu ſufficiant, in altero autē eædem ac maiores ſint inſufficientes prò facti qualitate, quæ ſpecialis, ac indiuidua prò iudicis prudenti arbitrio ſpectanda eſt.

G. *d. diſc.* 113.

Quales verò ſint coniecturæ ad hunc effectum conſiderari ſolitæ, nimis longum ac euagatorium eſſet recenſere, Tum ob eorum copioſum numerũ ſupra trigenarium I. Tum etiam ob declarationes quas ſingulæ patiuntur, facile tamen eſt earũ notitiam habere, nè dum apud tractantes hanc tranſmiſſionis materiam ſpecialem, ſed etiam apud eos qui coniecturas colligere, ac examinare profitentur ad effectum vocationis, quoniam
164 difficilius hæc datur quàm tranſmiſſio, vndè quando habeatur notitia earum quæ ad dictum difficiliorem effectum ponderari ſolent, de conſequenti earundem ad hunc faciliorem effectum notitia reſultabit.

Ad-

I. *eiſdem diſc.* 112. *& ſeqq.*

Adhibendo quoque iſto caſu eaſ-
dem ſupra recenſitas regulas
generales in propoſito voca-
tionis prò regulando iudicis
arbitrio circa pondus, ac ef-
165 ficaciam coniecturarũ; Pri-
mo ſcilicet, An diſponens ſit
aſcendens, vel extraneus, Se-
cundo an tranſmiſſarius ſit ve-
riſimiliter magis dilectus quã
ille cui alias negata tranſmiſ-
ſione ſucceſſio deferretur, Ter-
tio attento numero cum con-
ſueta regula, *vt ſingula quæ non*
proſunt vnita iuuent, Et quarto
in hac ſpeciali tranſmiſſionis
materia circa magis vel mi-
nus exorbitantem, ac odiosũ
effectum ex tranſmiſſione re-
ſultantem, cum aliqua diffe-
rentia dignoſci videatur inter
caſum in quo tranſmiſſio præ-
tendatur ad effectũ prorogan-
di fideicommiſſi ſeruitutem,

& casum in quo, eadem seruitute continuante, velit trãsmissarius excludere vlteriorẽ substitutum, vel illi præferri. In casu verò quo transmissio intret, crediderunt aliqui, sed male, transmissario adiectam
166 censeri eandem conditionẽ sub qua trãsmittens alteri restituere grauatus est; Erroneum enim id in iure videtur, quoniam conditionum personaliũ repetitio non datur nisi ex disponentis voluntate; Ac etiam quia tali casu fingitur successionem in transmittente effectum sortitã esse, perinde ac si de tẽpore purificatæ conditionis superuixisset, momentoq; temporis posteà obijsset, vndè propterea trãsmissarius,
167 non ex iure vel persona sua, sed ex persona, ac iure transmit-

mittentis obtinere dicitur L.
Atque hinc resultat, transmissarium esse debere hæredem ac successorem transmittentis atque sine ista qualitate transmissam successionem obtinere non posse, quoties tamen de ordinaria, & regulari transmissione agitur, secus autem vbi de illa extraordinaria, & irregulari transmissione, quæ implicitam vocationem præseferre videtur, vtpotè inductã, non in gratiam transmittentis, sed transmissarij, iuxta casum nonæ proximè præcedentis quæstionis; Benè tamẽ in transmissariũ transeunt one-
168 ra realia, seù cõditiones ipsis rebus adiectæ spectato effectu earum adimplementi, non autem curata, vna, vel altera

L. *disc. 98. hoc tit. et locis mox citat.*

perſona quæ adimplere teneatur M.

De reciproca lineari.

DEcima cadit quæſtio ſub hac inſpectione, in qua de iam ordinati fideicōmiſſi expiratione vel reſpectiuè duratione contendatur, ſuper reciprocæ ſubſtitutionis iam ordinatæ intelligentia & operatione, quamuis etiam alteri inſpectioni pertinentiæ reſpectiuè conueniat; Et tunc, aut vnus tantum ab initio inſtitutus eſt, qui deſignatus fuerit ſtipes generis cum quo reciprocum ſucceſſiuum fideicō-
169 miſſum ordinatum fuerit, atq; iſto caſu modica vel nulla cadit difficultas circa reci-

pro-

M. *eodem diſc.* 98.

procæ operationem, ac durationem inter omnes quamuis tractu tẽporis in diuersos ramos, vel colõnellos diuisi fuerint qui diuersas lineas constituere videantur, quoniam data vnicitate stipitis vel cippi, vnica in effectu est linea, quamuis in plures vnius arboris vel cippi ramos diuisa.

Aut verò plures ab initio instituti fuerunt plurium generũ, seù linearum stipites extituri, & tunc quia verè agi dicitur de lineis diuersis iuxta stipitum seù cipporum diuersitatem; Hinc proindè resultat, ex magis communi, ac recepta opinione regula, vt reciproca simpliciter ordinata, intelligẽda veniat discretiuè in qualibet linea inter eius personas, non autem de vna linea ad alteram, cum hæc recipro-

ca linearis regulariter non-
detur N.

Recipit autem ista regula eandem limitationem, cui subiacét omnes aliæ regulæ sub ista
170 fideicommissaria (vel magis generaliter) omnium aliarum vltimarum voluntatum materia cadentes, ex contraria scilicet nè dum clara, & expressa, sed etiam tacita, & coniecturata testatoris voluntate O.

Pro ista veritate autem inducéda, quoties de tacita, & coniecturata agatur, nostri seniores præcisum, ac explicitum, tanquam speciem formæ, desideraruntcopulatiuum cõcursum trium requisitorum. Primo scilicet, quod omnes sint

vo-

N. *disc.* 100. *cum seqq. ad* 106. *docet.*

O. *eisdem locis mox citat.*

vocati: Secundò, quod vlterior ſubſtitutio facta ſit in tota hæreditate, vel toto eo in quo omnes lineæ earumque ſtipites honorati fuerunt; Et tertio, quod eadē ſubſtitutio facta ſit vltimo morienti.

Moderniores verò melius, procedendo cum pluries inſinuata regula vniuerſæ fideicōmiſſariæ ac vltimarum voluntatum materiæ regulatrice, vt
172 non in verborum formulis, ſed in ſubſtātia voluntatis immorandum ſit, æquipollenti, ac implicito, ſeù virtuali eorundem requiſitorum concurſu ex coniecturis reſultante contenti ſunt P.

Eadem diſtinctione retenta, quæ ad effectus implicitæ vocationis, vel tranſmiſſionis ac ſimi-

P. *ibidem vt ſupra.*

les adhiberi ſolet inter diſpo-
173 ſitionem aſcẽdentis, vel extranei, ſub cuius vocabulo etiam ſanguine coniunctus per tranſuerſum explicari ſolet, vt primo caſu minores, in altero autem maiores, ac efficaciores deſiderentur; Quodq; non ſingulariter ac ſeiunctim, ſed iunctim ſeù vnitæ conſiderari debeant cum altera manuali regula, *Vt ſingula quæ non proſunt vnita iuuent*; remittendo in reliquis totũ iudicis arbitrio ex indiuidui caſus particulari qualitate penſando, vt in alijs coniecturalibus dictũ eſt; Principatũ verò obtinente coniectura contemplatæ agnationis qua concurrente, reliquæ illã, quæ ſola non ſufficit, eam cõcomitantes magnũ accipiunt robur, ea verò deficiente, aliæ ſatis debiles remanent, adeò

vt

vt rarò vel vnquam detur casus, vt ad huiusmodi operationem inducendam idoneæ reputentur.

Datur tamen quandoq; casus, in quo, ipsa præsertim subiecta materia, vel rei indiuiduitate suadente, quamuis plures lineæ ab initio cõstitutæ ac di-
174 stinctæ uideantur, attamen cõsideratæ censeantur omnes tanquam unica, seù unius eiusdemq; corporis constitutiuæ, quo casu intrat regula opposita, eodem modo quo superius dictũ est in casu quo unica linea constituta sit Q.

Remanente autem, uel in isto uel in præcedẽti in quo intret reciproca de linea ad lineam
175 quæstione prælationis inter lineam, & sexum, An scilicet fœ-

Q. dicto disc. 106.

fœminæ, vel cognati propriæ lineæ admissæ vincant masculos, vel agnatos alterius lineæ ad quam nouus bonorũ transitus prætenditur, quod cadit
176 sub altera sequẽti inspectione, in qua posita existentia, & durarione fideicommissi sola cõtentio sit de pertinentia. In terminis autem reciprocæ inter plures simpliciter ordinatæ, si sint inæqualiter vocati, quia scilicet aliqui vniuersaliter, & alij particulariter, & tunc verius videtur, cessantibus contrarijs coniecturis, cõuenire solum illis qui æquè vniuersaliter instituti essent R.

R. *dis. 99. hoc tit.*

De fideicommisso fiduciario ad alterius nominationem, electionem vel declarationem, aut gratificationem.

VNdecima in ista expirationis, vel existentiæ inspectione cadere frequenter solet quæstio circa fideicommissum fiduciarium, quod dupliciter concipi solet; Primo scilicet quod testator ipsimet grauato vel alteri cõcedit facultatem nominandi seù eligendi fideicommissarium successorem S. 177 Et secũdo, quod ipsemet testator eum nominat, sed occultò apud eundem grauatũ, vel alium cuius declarationi super sibi cõmunicata voluntate

S. disc. 55. cum seqq. ad 62. hoc tit.

tate deferri mandat T.

Primo casu, aut dicta facultas collata est in liberam voluntatem grauati, nulla sibi in-
178 iuncta necessitate, vel restrictione, & tunc inutilis est dispositio, quoniam vnius vltima voluntas ab alterius volũtate pendere non debet, excepta causa pia, seu fauore ani-
179 mæ testatoris, quoties in istã causã testator grauati vel alterius volũtati se remiserit V.

Aut verò collata est in arbitriũ absque aliqua restrictione ad personas, quæ certæ de incertis dici valeant siue ad certũ genus, Et tunc adhuc inutilis quoad testatorem, atque nõ obligatoria videtur dispositio,

Adeo

T. *disc.* 182. *&* 183. *hoc tit.*

V. *disc.* 60. *cum duobus seqq. eodem tit.*

Adeo vt ſi hæres vel alter facultatarius eligat ſeù nominet
180 ſucceſſorem, iſte, magis ab eligente, ſeù nominante, quam ab ipſo concedente talem facultatem habere ſeù recognoſcere dicatur, atque bona cẽſentur eſſe de aſſe vel patrimonio eligentis, ſeù nominantis, ære alieno, ſeù filiorum legitimæ affecta X.

Si verò ſe reſtringit ad certum genus perſonarum, atque nominatio ſeù electio eſt arctatiua explicitè, vel etiam implicitè remittendo id arbitrio nõ
181 autẽ voluntati, cum in hoc differant voluntas, & arbitriũ, quod iſtud electum cenſetur tanquam boni viri, ideoque obligatorium eſt, Et tunc valida,

X. *eadem diſc.60. ſub tit. de legitima, et detractionibus.*

lida, & efficax est dispositio,
atque si facultatarius commis-
182 sam sibi facultatem ad exer-
citium legitimè deducat, ille
ità electus vel nominatus, à te-
statore non autem ab eligente
ius metiri dicitur, illumque
agnoscere in auctorem, non
autem istum reputandam tan-
quam nudum organũ seù in-
strumentum.

Sed si dicta sibi concessa facul-
tate vti negligit, vel ità male
vtitur, vt prò non deducta ad
exercitium censenda sit, vt in-
frà, & tunc, aut agitur de suc-
cessione quæ ex testatoris vo-
luntate, vel ipsorum bonorum
natura sit indiuidua nonnisi
vni tantũ personæ conueniés,
183 atque plurium simultaneum
concursum excludens, & suc-
cessio debita est ei qui inter

Hæ-

perſonas de genere vocato in quo dicta electio ſeu nominatio ſequi debebat primogenituræ prærogatiuam habeat, quaſi quod ità non facta electione, ſtante indiuiduitate, primogenitura in eo genere per teſtatorem ordinata eſſet, conceſſa ſolum fiduciario facultate dictum ordinem inter plures peruertendi quatenus velit, ac legitimè vtatur Z.

Ceſſante autem dicta circumſtãtia, ità vt tanquam diſpoſitio indifferens in bonis indifferẽtibus pluralitatem, ſeu pluriũ ſucceſſorum ſimultaneum cõcurſum non excludat, & tunc veniunt omnes proximiores, & qui verè ſeù fictè ex eo repræſentationis, vel ſubingreſſionis, aut tranſmiſſionis beneſi-

Z *dicto diſc. 183.*

neficio, quod alias ex iuris dispositione, vel ex testatoris voluntate, & pro facti qualitate gradu proximiores censentur ac succedere deberent in dispositione vel substitutione, quæ simpliciter prò personis de illo genere ordinata esset A. De dicta verò indiuidua dispositione pluralitatem excludente, atque non nisi vnam perso-
184 nam admittente cōstare debet expressè, vel ex efficacibus coniecturis, aut ex ipsorum bonorum natura, non autem ex sola formula seù contextura orationis ac verborū, quia nempè testator in singulari, vel plurali numero loquutus fuerit, quoniam ista sola circumstantia, alijs probationibus, vel adminiculis non con-

A. *eodem dist.* 183.

concurrentibus, non inducit huiusmodi neceſſitatem, ideoque facultatarius non prohibetur nominare vnum quamuis teſtator in numero plurali loquutus fuerit, Vel e contrà nominare plures quamuis teſtator loquutus eſſet in numero ſingulari B.

Debet autem facultatarius talẽ ſibi conceſſam facultatẽ exer-
185 cere iuxta veriſimilem teſtatoris voluntatem intrà genus perſonarum, vel qualitatem aut modũ ab eo præſcriptum, neque tales limites egredi poteſt, aliàs nominatio, vel electio prò infecta habenda eſt niſi ità agat quod pinguius voluntatem vel finem à diſponente deſideratum expleat, vndè voluntas veriſimiliter

B. *eodem diſc.33. et diſc.57.*

liter magis assistat C. Atque si cõstat testatorem plura personarum genera, seù plures lineas pariformiter honorare voluisse, tunc non potest facultatarius vno genere seu linea spreta aliam honorare, sed facultas præeligendi regulariter intelligenda venit discretiuè intra personas cuiuslibet generis, vel lineæ, ipsis lineis vel generibus in sua æqualitate permanentibus, nisi facti qualitas, ac circumstãtiæ aliter suadeant, inæqualitatem probabilem; atque testatoris verisimili voluntati adaptatã probantes D.

Nimium autem refert, an talis facultas data sit ei qui sit hæres cui datus sit substitutus de cer-

C. *disc.* 33. *hoc tit.*
D. *dicto disc.* 57.

186 certo genere, cum ista prærogatiua sibi inter plures vnũ, vel aliquos eligendi, vel data sit tertio qui non dominus nec successor nudi executoris vel distributoris partes explere debeat, cum istius arbitrium longè magis restrictum sit quàm illius, aliquas latiores arbitrij habenas habens E. Dictaq; facultas primo honorato concessa ad alios successores nõ extenditur, nisi facti qualitas probaret illum
187 non taxatiuè stare, sed demonstratiuè tanquam primum in quo reliqui omnes demonstrati censerentur, sicuti omnes homines in Adam demonstrantur F.

Dictaq; electio seù nominatio seriò,

E. *eodem disc.* 57.
F. *disc.* 55. *eodem tit.*

riò, ac deliberatè ſequi debet per viam perfectæ voluntatis redactæ ad terminum diſponendi, non autem per viam
188 velleitatis, ſeù voluntatis adhuc ambulātis, & in via G. Et ſi teſtator hanc facultatem dedit de tempore mortis grauati, ſeù alterius facultatarij, exerceri non debet nec poteſt
189 in vita, & antè hoc tempus, & ſi fiat, actus eſt inutilis, propter præiudicium eorum qui extituri ſunt de tali tempore, quando nominatus poteſt non exiſtere, niſi ex facti qualitate conſtaret, huiuſmodi dilationem datam eſſe in ſolam gratiam facultatarij, cui arbitrio præueniendi reſtrictum nō ſit, quoniam ceſſante dicta ratione contemplationis eorū qui de

G. *dicto diſc.* 183.

de tali tempore ſunt extituri, non prohibeatur ille qui de tempore mortis grauatus eſt reſtituere, id agere in vita, & præuentiuè H.

Quod tamen intelligitur in eius præiudicium, non autem cre-
190 ditorum, ſeù alias ius habẽtium in eius bonis, quoties de hæreditate, vel fideicommiſſo iam agnito agitur, cum tunc donec ſuum ius durat, habeatur prò poſſeſſore, atque ſucceſſor vocatus, cui refutatio ſeù præuentiua reſtitutio fa-
191 cienda eſt, habetur tanquam ſucceſſor, ac habens cauſam ab ipſo refutante ad cuius onera prò modo emolumenti tenetur I.

Altero vero ſuperius diſtincto ca.

H. *dicto diſc.33.*
I. *diſc.195.*

ſu in quo nulla facultas nul-
192 lumque arbitrium honorato, vel alteri fiduciario conceſſum ſit, ſed ſolum ſecretò commiſſa ſeù communicata ipſius teſtatoris voluntas aperienda; Et tunc quidquid aliqui variauerint, verius ac receptum eſt, iſtum gerere ſolam perſonam teſtis in eo qualificati, vt ſibi licèt vnico, ob eius fidem à teſtatore probatam, ad perfectam probationē deferendum veniat L.

Ità tamen quod, ad inſtar teſtis, declarationem ſibi communicatæ voluntatis facere debeat cum eo iuramento, ſine quo
193 teſtibus fides nō præſtatur, cum ex veriori ſententia conſideretur tanquam teſtis eiuſque perſonam gerat, niſi vel teſta-

L. *dicto diſc* 182. & 183.

teſtator hanc ſolemnitatem expreſsè remiſerit, vel talia concurrãt adminicula ex quibus aliàs, etiam priuatis, ac non iuratis atteſtationibus ad concludentem probationem defertur M.

Et quamuis plerique, vltrà iuris iurandi præſtationem, adminicula quoque deſiderent, non tamen videtur hæc opinio recipienda, niſi quando in contrarium vrgeant inueriſimilitudinis, vel violatæ fidei argumenta N.

Debet ſiquidem talis declaratio eſſe congrua, & veriſimili diſponentis voluntati adaptata, adeò vt ſi contraria vrgeant argumenta illi deferendum non ſit, nè alias in huiuſmodi

M. *eiſdem locis proximè citatis.*
N. *ibidem.*

fiduciarij arbitrio, & facultate repoſitum ſit fidem violare, atque diſponẽtis voluntatem eludere, Magnumq; argumẽtum reputatur illud quod reſultat ex ea diſpoſitione quam in caſu non factæ per fiduciarium declarationis ipſe diſponens faciat, ſiue ſi antè diſpoſitionem alijs amicis eius voluntatem licèt non in forma diſponẽdi patefaceret, ſeù alia concurrerent prudentis iudicis arbitrio penſanda O.

Ipſo autem fiduciario plures diuerſas declarationes faciente, illa quæ magis veriſimilis eſt, & adminiculata attẽdi debet, 196 & ſi neutri adminicula aſſiſtunt, neutra ob incertitudinem attendenda venit, eodem modo quo ità teſtatore duobus

O. *dicto diſc.* 182.

bus ſuam voluntatem communicante inter ſe diſcrepantibus, diuerſaſque declarationes facientibus, vel neutri ratione incertitudinis deferendum eſt, vel ei cui magis veriſimilitudo, & adminicula aſſiſtunt P.

Contrarijs verò adminiculis, vel contraria declaratione non vrgentibus, multo verò magis
197 aſſiſtentibus adminiculis, ac veriſimilitudine, etiam declaratio obiter, & in forma velleitatis attendenda videtur, quoniam non eſt diſponere ſuamq; voluntatem exercere, ſed ſolum id quod occultum erat patefacere, niſi vrgeant adminicula quod iocosè, vel aulico more ad aliquorũ gratiam captandã ea verba pro-

P. *ibidem*.

lata essent Q.

Quamuis enim testis, seù simplicis organi vel instrumẽti personam gerat vt supra, adeò vt ille qui declaratus est, nihil ab eo recognoscat, sed directè, ac immediatè ab eo qui eius voluntatem ità sub fiducia occultam esse voluit. Non tamen implicare videtur vt verba extra proprium, & gram-
198 maticalem sensum stare, ac significare possint, adaptando scilicet numerum singularem plurali, vel econuerso pluralẽ singulari, quoties facti qualitas, & adminicula non resistant sed potius assistant R.

Vbi autem nulla fiat declaratio, neque aliundè benè desumi possit qualis fuerit disponentis voluntas, tunc inutilis re-

ma-

Q. *dicto disc.* 183.

R. *dicto disc.* 183. *& disc* 57.

199 manet disposítio. Nisi in genere constet eam ad pias causas, piaque opera directam esse, communicata solum fiduciario qualitate causæ vel operis pij, tunc enim cum principaliter dispositionis substantia resideat in amore Dei, ac salute propriæ animæ, vnius autem vel alterius pij operis electio magis accidentia percutiat, hinc proindè Episcopus, vel alter legitimus supe-
200 rior in locum fiduciarij subintrabit, eiusque partes supplebit, ac exequetur, vel capiet Ecclesia vniuersalis cuius loco in plerisq; Catholici Orbis partibus ex Apostolicis facultatibus subintrat Fabrica S.Petri cui applicantur bona de quibus est dispositum S.

S. *disc.*108.*hoc tit.et sub tit,de testam.*

De theorica Soccini in l. ſolemus, & conſil. 177. Oldradi.

DVodecima cadit quęſtio circa ſubſtitutionem conceptam in caſu non exiſtentiæ alicuius perſonæ, an locum habeat ſi exiſtat, & poſteà deficiat, Vel e conuerſo vbi cõcepta eſt in caſu d eficientiæ, an procedat in caſu quo talis perſona non exiſtat, & non naſcatur.

Et quoad hunc vltimum punctũ ſubſtitutionis conceptæ in caſu quo deficiat, vt verificetur 201 etiã ſi non naſcatur, eſt magis receptum, licèt eo modo quo in omnibus alijs regulis, vel concluſionibus, non deſint contradicentes, ſiue diſtinguentes inter directam, & fi-

dei-

deicommissariam, dum indistinctè dicta opinio recepta est prò regula, limitanda quoque vbi coniecturæ, seù dispositionis verba suadeant præcisam restrictionem ad illum casum, absque eo quod detur extensio ad alterum, quod iuxta reliquas omnes limitationes, ex coniecturis, vel verbis resultantes, non habet certam determinationem, sed pendet ex facti qualitate T.

Quò verò ad alterum, an substitutio facta in casu non existẽtiæ protrahatur ad casum quo existat, & deficiat, accipiendo prò regula id quod ex magis
202 communĩ, licèt nimiũ contradicta, in foro videtur receptum, distinctio est, quod aut clarè constat conditionem nõ

T. *disc.* 90. *hoc tit.*

existentiæ ad certum ac determinatum tempus restrictã esse, & importet solam vulgarem quæ illico per existentiam deficiat; Aut clarè est indeterminata, & importet fideicommissariam; Si verò id est dubium, & tunc potius iuxta hanc secundam partem quàm primam interpretatio capienda videtur, nisi verba restrictionem denotantia, vel coniecturæ contrarium suadeant, vtpotè in quæstione etiam potius facti, & voluntatis, quàm iuris V.

V. *disc. 89. eodem tit.*

De implemento conditionis, vel qualitatis per æquipollens.

DEcima tertia quæstio cadit circa deficientem qualitatem sub qua substitutus vocatus est, quia nempè vocetur iuuenis qui familiam artificialiter renouando, vxorem duceret, ac filios procrearet, vt ità familia propagari & conseruari valeat; Siue vocetur puella innupta, vt virum ducat qui familiam ad eundē finem assumat, quoniā si vir vel mulier esset senex filios tamen iam procreasset & haberet, vnde propterea finis à testatore desideratus ità pinguius ac magis certitudinaliter implea tur, tunc non curatur de verborum formalitate, sed atten-

203

ditur ſubſtantia voluntatis, ſeu finis à teſtatore deſideratus quità pinguius, ac tutius impletur, dum id quod iuxta verborum formalitatem eſt in ſpe euentuali & non contingibili ità obtinetur in re X.

Quod tamen recipiendum videtur, vel vbi alter non adeſt habens præciſam qualitatem in verbis deſideratam, ita vt alias
204 fideicõmiſſum euaneſceret, vel ad alium gradũ ſubſidiarium, ac genus vel perſonam minus dilectam tranſitum bona facerent, Vel vbi ſucceſſoris electio alicui commiſſa ſit, atque agatur de illa ità facta infirmanda ob eius formã non ſeruatam, ſecus autẽ vbi plures de eodem genere venirent ex directa vocatione ipſius diſpo-

X. *diſc.45. eodem tit.*

ſponentis, & in concurſu, ita vt non urgeãt rationes ut ſupra conſideratæ, tunc enim nõ uidetur à uerborum proprietate recedendum Y.

De ſubſtitutione limitata ad certam ætatem, an Vltrà eam extendatur.

DEcima quarta eſt quæſtio, ubi fideicommiſſum reſtrictum eſt ad certam ætatem, ſeù certum tempus, an completa ætate, ſeù lapſo tempore expiret, quod frequentius contingere ſolet in reſtrictione ad ætatem pupillarem, alio non adiecto, Et tũc regula eſt prò reſtrictione, ultra quam ſubſtitutio non protrahatur, Vel ea

Y. *ibidem cum ibi allegatis.*

ea de facili limitatur ex coniecturis alijsque circumstantijs denotantibus testatorem omisisse continuationem, seu
206 explicationem fideicommissariæ indefinitæ, quam etiam in animo habuit ordinandi, cũ sæpius in ultimis uoluntatibus uerificetur illud dicterium, *minus scriptum quàm dictum seu volitum*, ideoque lex facit eam suppletionem, quam ex probabilibus argumentis constet à testatore uolitam sed neglectam esse; Ac propterea est pariter quæstio magis facti quam iuris, ex ipsius facti qualitate decidenda.

Sæpius enim datur casus, quod fideicõmissi onus adijcitur instituto usque ad certam ætatem, imprudentijs, ac dissipa-
207 tionibus subiectam, exindè autem prudenter negligitur, quia

quia expediat prò induſtrijs, ac negotiationibus maioribuſ. que diuitijs parandis bonorũ libertatem habere, quod aliquæ induſtres nationes frequẽti vſu habere ſolent. Z.

De fideicommiſſo ordinato per relationem ad teſtamentum alterius.

DEcima quinta eſt quæſtio, vbi fideicommiſſum ordinatur relatiuè ad teſtamentũ vel aliam diſpoſitionem à tertio ordinatam, puta diſponentis patrem, vel alium coniunctum, quo caſu receptum eſt primam diſpoſitionem ad quã 208 habita eſt relatio cenſeri in hac ſecunda referente ineſſe, per

Z. *diſc.* 103. *eodem tit.*

perindè ac si de verbo ad verbum in ea inserta esset; An scilicet id intelligatur per veritatem, adeout si illa expirauerit, seu aliàs inutilis, ac non duratura detegatur, ista quoque que expiret eandemque sortiatur naturam seu fortunam, Vel potius intelligatur per similitudinem, atque ad instar, vndè propterea non curata relatæ inualiditate, vel expiratione, referens attendatur independenter, & deperse. Super hoc autem non modica est contentio inter scribentes, probabilior tamē videtur opinio, vt censeatur in dubio potius per similitudinem quam per veritatem, nisi coniecturæ vel aliæ facti circumstātiæ diuersimodè suadeāt, quia scilicet testator verè ità disponere voluerit vocando eas personas.

sonas quæ in relata dispositione vocatæ sunt, non autem eas quæ alias data similitudinaria disposition vocatæ cẽferentur, Vt puta primus testator defecto filio masculo hęrede instituto sine filijs, substituit eius filiam fœminam, hic autem ità institutus, & grauatus defecto eius filio masculo hærede pariter instituto se refert ad patris testamentum, iuxta quod disponere profitetur, An scilicet isto secundo testatore habente etiam filiã fœminam, ista potius per similitudinẽ, vel soror per veritatem vocata censeatur; Atque vt dictum est iuxta primã partem est præsumptio, nisi facti circumstantiæ aliter suadeant A.

De

A. *disc.* 119. *eodem tit.*

De extensione fideicommissi de posthumo ex una uxore an conueniat posthumo ex altera.

DEcima sexta est quæstio circa extensionem de persona ad personam, quia nempè vocato posthumo ex ventre prægnante vxoris quam de tempore testamenti habebat testator ei pupillaris, vel alia substitutio ad fauorem personæ dilectæ facta sit, An scilicet dato casu quod nulla ex illa vxore postmodum defecta suscepta prole, relictoq; ventre prægnante vel partu ex secunda, substitutio huic etiam facta censeatur; Et quæstio etiã
210 videtur potius facti quàm iuris ex facti qualitate deci-

den-

denda, an ſcilicet ex coniecturis, & argumentis conſtet taxatiuè de illa vxore teſtatorem ſentijſſe, vel potius demõſtratiuè, quaſi quod veriſimiliter idem in partu huius ſecundæ ordinaſſet; Atque licèt attenta iuris antiqui diſpoſitione, ex ratione tunc militãte, pro taxatiua potius ſtare videretur præſumptio, Attamen hodiè ex dicta ratione ceſſante, probabilius videtur cenſendam eſſe demonſtratiuam, & prò extenſione ſubſtituti fauore B.

B. *diſc.* 116. *eodem tit.*

An ſubſtitutio facta uni hæredi cenſeatur repetita alteri qui primo caſſato deindè ſcriptus eſt.

DEcima ſeptima eſt quæſtio præcedenti conſimilis, vel proxima, An ſcilicet ſubſtitutio facta ei qui ſcriptus eſt hæres in teſtamento, repetita cẽſeatur ei qui reuocata dicta inſtitutione in codicillis, in quibus ſupponatur ex iure municipali fieri poſſe, ſiue in ſecundo teſtamento inſtitutus eſt, tanquam loco primi ſub-
211 rogatus; Atque iuxta reſtrictiuam ſeù limitationem in omnibus huius materiæ regulis cadentem, vbi ſcilicet conjecturæ non obſtent diuerſam diſponentis voluntatem ſuaden-

dentes, Regula est affirmatiua prò repetitione, quasi quod immutando primam dispositionem circa institutionem, non autem circa substitutionem, ista firma remaneat.

Clarius vero si testator faciendo secundam dispositionem prò mutatione personæ hæredis, profiteatur primã in reliquibus omnibus confirmare C.

De iure accrescendi inter substitutos an detur necnè.

DEcima octaua est quæstio circa ius accrescendi admittendum, vel denegandum, vbi scilicet ad duorum fauorẽ facta est substitutio, an vno præmoriente, itaut quoad eũ ca-

C. *disc.* 127. *eodem tit.*

caducetur ſubſtitutio, cuius trãſmiſſio ad præmorientis filios, vel hæredes ex defuncti iudicio non intret, iſta portio accreſcat cõſubſtituto, vel potius libera remaneat hæredi
212 grauato; Et quoties nõ agitur de ſubſtitutione directa verificanda antequam alteri quęratur emolumentũ, ideoq; reſoluenda in primam inſtitutionem, ſed agitur de ſubſtitutione merè fideicommiſſaria, in qua non cadat ratio abſurdi, quod aliàs teſtator decederet pro parte teſtatus, & pro parte inteſtatus, verius eſt ac receptum prò regula, limitanda ſolum omnium aliarum more ob contrariam expreſſam, vel coniecturatam diſponentis voluntatem, prò iuris accreſcendi excluſione, illiuſque portionis libertate penes hæ-

hæredem grauatum, quoniam non implicat ità partem bonorum transire ad substitutũ, partem autem remanere penes hæredem, cum ità apud vtrumque eodem testati iure permanere omnia respectiuè dicãtur; Quod receptum est, ac de plano procedit vbi agitur de substitutis particularibus ad res diuersas, siue ad eandem cum diuisione portionum, & multo magis vbi per diuisionem quantitatiuam, vel diuerso iure, quia nempè vnus sit substitutus vniuersalis, Alter verò particularis.

Vbi verò ambo sunt vniuersaliter substituti; cum dicto tamẽ præsuppositò substitutionis merè fideicommissariæ, in qua dicta absurdi ratio non intret, id esse videtur sub aliqua quæstione decidenda ex coniunctio-

ctionis, vel disiunctionis qualitate, ex qua, alijsque facti circumstantijs desumatur testatoris voluntas vocandi vtrumque in solidum ad totũ, quod etiam in substitutis particularibus dici potest, facilius autem in primo, quam in hoc secundo casu D.

De substitutione concepta sub duplici conditione si sine filijs, & ab intestato, an copulatiuè vel alternatiuè censeatur.

DEcima noua est quęstio, quãdo sub duplici conditione copulatiua concepta est substitutio, an scilicet vtraque de-

D. *disc.* 32. 110. & 111. *eod. tit.*

deficere vel reſpectiuè purificari copulatiuè debeat, vel potius eas per alternatiuam attendendo, ſufficiat vnũ ex alternatis deficere, ſeù purificari, Vel è cõuerſo vbi vtraque per alternatiuam adiecta eſt, an ea reſoluatur in copulatiuam; Vt puta filio vel alteri hęredi inſtituto detur ſubſtitutus per fideicommiſſariã expreſſam, vel tacitam contentam ſub compendioſa, ſi ſine filijs, & ab inteſtato decedat.

Iſto autem caſu copulatiua reſoluitur in alternatiuam fauore grauati, vt vna earum de-
213 fecta, ſubſtitutio deficiat; Et è conuerſo ſi fiat ſubſtitutio cũ dicta duplici conditione alternata, ſi ſine filijs, vel ab inteſtato deceſſerit, alternatiua quoad ſubſtitutum reſoluitur

214 in copulatiuam, ita vt de vtriusque purificatione ad fideicommissum agendo docere teneatur E.

Ab intestato verò decedi dicitur, non solum vbi grauatus de facto obijt nullo cõdito te-
215 stamento, verum etiam eo cõdito, ex quo hæreditas adita non fuerit, nec adiri speretur, ob expressam testamentarij repudiationem, vel incapacitatem, seù ex alio accidenti, ità spectato magis effectu F.

E. *disc.*88. *eodem tit.*
F. *eodem disc.*88.

Ad tex. in Auth. ex causa, An annullato vel rupto testamento ex causa exhæredis, vel pręteritionis corruat fideicommissum.

VIgesima est quæstio super fideicommissi euanescentia, vel respectiuè subsistentia ob
216 testamenti infirmationem ex causa præteritionis, vel exhæredationis, An scilicet vniuersalis substitutio facta ei qui directò institutus est, firma remaneat quoad eundem, qui in uim clausulæ codicillaris remanet hæres obliquus iure impliciti fideicommissi iniuncti ei qui præteritus uel exhæredatus, testamentum, ac directam institutionem infringit, & affirmatiuè respondendum

venit, dum ità grauati perſona non mutatur.

Vbi verò perſonæ mutatio ſequatur, quia nempe ceſſante dicta reſolutione directæ inſtitutionis in obliquam, eaque in totum corruente, hæreditas remaneat penes præteritum, vel exhæredatum, tunc regula eſt, vt annullato vel rupto teſtamento ex cauſa præteritionis, vel exhęredationis, reliqua, & ſic fideicommiſſa firma maneant. Intelligendo tamen, quatenus de præteritione agatur, ſi ea fiat ſcienter, ſecus autem ſi ignoranter, Ac etiam in caſu exhæredationis ſi fiat ex cauſa de facto vera, licèt de iure ad id inſufficienti, ſecus autem ſi ex cauſa de facto non vera, quàm teſtator veram credebat, & ſic ex falſo præſuppoſito, iſto

enim

enim casu regula non procedit, nisi facti circũstantiæ suadeant, quod etiam in casu scientiæ idem fideicõmissum verisimiliter ordinatũ esset G.

An prælegata veniant sub fideicommisso vniuersali.

VIgesima prima est quæstio super cõprehensione prælegatorum quæ facta sint eidem instituto cui facta est fideicõmissaria substitutio vniuersalis, an scilicet ista sub ea veniant, Et iuxta magis receptam opinionem regula est negatiua, quæ facilius magisque de plano procedit, vbi præcedentibus prælegatis, testator profiteatur in reliquis,

217

G. *disc* 181. *eodem tit.*

seù in alijs ordinare institutionem, cui substitutionem adijcit; sed pariter limitationem recipit ex diuersa etiam præsumpta disponentis voluntate, quæ deduci solet, vel ex amplitudine verborum cum quibus concepta est substitutio, vel ex coniecturis prò iudicis prudẽti arbitrio prò facti qualitate pensandis, inter quas illæ reputari solent efficaces quæ resultent à contemplatione agnationis, vel à qualitate substituti nimium dilecti ad quem testator omnia verisimiliter magis quam ad honorati extraneum hæredem deferri voluit, Vel à bonorum qualitate, quia nempè sint de melioribus magisque fideicommisso, ac desideratæ conseruationi adaptatis, & cõgruis, Vel ab eorundem bo-

norum

norum quantitate, quod scilicet notabiliorem assis hæreditarij partem absorbeat, adeo vt remanenti non adeò congruat fideicommissi studiosa ordinatio; Potissimè verò, & clarius vbi prælegata ad aliã congruam causam referri valeant, puta quia, vt frequenter cõtingit, pluribus scriptis hæredibus, ità ad tollendas inter eos dissentiones testator quandam diuisionem sub prę. legatorum vocabulo facere in animo habuerit, siue ad aliam congruam causam cum fideicommisso vniuersali cõpatibilẽ prælegata referri valeant, cum pariter ista sit de quæstionibus facti, & voluntatis potius quã iuris, ideoq; certam determinatamq; regulam generalem non recipiens H.

H. *disc.* 131. *cum seqq. eod. tit.*

An & quæ bona mobilia vel se mouentia veniant sub fideicommisso, ac obligatione restituendi.

VIgesima secunda est quæstio super inclusione bonorum sub fideicommisso, agendo scilicet de bonis proprijs ipsius fideicommittētis, quorum ipse liberam disponendi potestatem habeat, quoniam de illis quæ sūt propria ipsius grauati, siue de illis quę ab eodem fideicommittente obuenientia, de necessitate, ac iure suo pertinent ad grauatum, ita vt testator eorum liberam dispositionem non habeat, actum est supra occasione agendi de potestate.

Et in his, quoties agitur de substitu-

ſtitutione facta in vniuerſa hæreditate, ſeù ad ipſius inſtituti perſonam indefinitè directa, cadere ſolet quæſtio circa bona mobilia, cum reſpectu immobilium, vel eorum quæ prò immobilibus habentur ſeù etiam in pecunia, & nominibus debitorum nō ca-
218 dat dubitatio, niſi ex facti qualitate conſtet teſtatorem potius fideicommiſſum particulare in ſtabilibus, vel æquipollentibus, quam in vniuerſo aſſe vniuerſale ordinare voluiſſe I.

In ſex autem genera, vel ſpecies diſtinguenda ſunt mobilia vel ſe mouentia in quibus cadat quæſtio; Primo ſcilicet mercium, vel etiam fructuum recollectorum venditioni deſti-

I. *diſc.* 130. *eodem tit.*

219 natorum, non autẽ prò quotidiano domus vſu neceſſario, vel cõgruo prò alimentis, vel ſemine & agrorum cultura.

Secundo eorum quæ deſeruiunt prò inſtrumentis fundorum hæreditariorum; Tertio domeſticorũ quæ vulgò ſuppellectilia domus dicũtur; Quarto ſe mouentium quæ vniuerſitatem conſtituant, putà gregem, vel armentum; Quinto illorum ſe mouẽtium quæ ſint etiam inſtrumenta fundorum; Et ſexto illorum ſe mouentiũ, quæ prò vſu domus teſtatoris deſeruirent, vt ſunt equi prò curribus vel ad equitandum, ac muli vel aſini prò lignis, aqua, & ſimilibus vſibus.

In primo genere, vel ſpecie, regula eſt affirmatiua, vt ſub fideicommiſſo vniuerſali includantur, excepta vt dictum eſt

ea

ea parte quæ quotidiano vsui destinata est, ex verisimili voluntate, hæredis alimoniæ vsque ad nouam fructuũ collectionem deseruire debens; Cũ quæ ista sint mobilia quorum vsus haberi nõ potest nisi per eorum consumptionem, vt sunt triticum, vinum, oleũ, & similia; Hinc proindè fideicommissum in ipsorum pretio seù valore inesse dicitur, quatenus tamen talis vsus sequutus sit, quod grauatus pretiũ obtinuerit verè, vel æquipollenter, vel per eum steterit quominus perceperit quia, nempè donauerit, vel in alios vsus erogauerit, secus autem vbi citrà dolum, vel culpam latam ad quam solum obligatus videtur hæres grauatus, illa perierint, vel aliud infortunium passa sint; Solumque

vbi agitur de mercibus cadit distinctio an ex voluntate, vel
221 necessitate sub mercimonio continuatæ sint, quod magis cadit infra sub inspectione alienationis, ac obligationis reintegrãdi fideicommissum, siue sub altera fructuum, ac lucrorum & augmentorum L.
In secũdo genere vel specie, pariter plana est affirmatiua, cũ veniant sub nomine ipsorum fundorũ, ac obligatione istos conseruandi, & restituendi in eo statu in quo recipiũtur nisi casus fortuitus seù aliàs non culposus vt supra excusset M.
In tertio autem genere vel specie

L. *infra*

M. *disc.* 130. *eodem tit. & sub tit. de seruitutibus ad materiam vsus-fructus, cuius termini intrare videntur.*

cie mobilium seù suppellectilium domus pariter non du-
222 bitatur de comprehensione, quæstio autem magis cadit super obligatione restituendi, circa quam seniores indefinitè totum regularunt ex tempore quod si longum, seù aliàs notabile accedat, ob consumptionis præsumptionem, excuser à restitutione, nisi constet de venditione, Moderniores autem magis iuditiosè distinxerunt inter mobilia vsualia, de facili ex notabilis temporis vsu consumptibilia in totum, & illa solidæ materiæ, quæ seneſcunt quidem, ac in parte minuuntur, sed non in totum consumuntur N. Hæc autem ac alia concernentia alia tria superius recensita genera,

N. *dicto disc.* 130.

nera, vel aliàs bonorum ſpecies percutiunt magis caſum obligationis reſtituendi, quam iſtum cõprehenſionis, cui generaliter aſſiſtit regula.

De concurſu duplicis fideicommiſſi Vniuerſalis, & particularis ſub eadem diſpoſitione.

VIgeſima tertia eſſe ſolet queſtio circa concurſũ vtriuſque fideicommiſſi vniuerſalis ac particularis ſub eadem diſpoſitione, quod ad duplicem effectum ſub forenſibus con-
223. trouerſijs cadere ſolet; Vnũ ſcilicet ſub hac inſpectione congruum, quia nempè fideicommiſſum vniuerſale expiret, particulare verò ex veri-

ſimili

simili testatoris voluntate, vlteriorem habeat progressum, maioremque durationem; Et alterum circa detractiones, vt prius ex alijs bonis hæreditatis, vel fideicommissi uniuersalis faciendæ sint, subsidiariè uerò ex fideicommisso particulari; siue prò earundē detractionum negatione, ac omnimoda incompetentia, quando hæres grauatus beneficio inuentarij se munire neglexerit, ut infra super detractionum inspectione agitur O. Istius autem concursus duplicis fideicommissi sub eadem dispositione, essentiale, ac neces-
224 sarium requisitum consistit in personarum diuersitate, aliquo saltim casu uel tempore uerificabili, quia nempè diuersæ personæ ulterius uocatæ

O. *infra*

tæ sint ad fideicõmissum particulare, quæ uocatæ non sint ad uniuersale; secus autem ista diuersitate cessante. Quãuis enim aliqui crediderint istud particulare fideicommissum contradistinctum ab uniuersali resultare à particulari prohibitione, seù alia dispositione quam fideicõmissũ ordinator de aliquibus, non autem de alijs bonis fecerit, Attamen cessante dicta personarum diuersitate, ista opinio reiecta est, solumque talis prohibitio, uel alia particularis dispositio aliquam maiorem præsefert testatoris affectionẽ erga ista bona magis quam circa alia, ad plures effectus, illos præsertim ordinis detractionum, uel alienationis, aut facultatis impugnandi factum proprij auctoris, ut infra in suis

ſuis detractionum, ac alienationis ſedibus, ſiue inſpectionibus P.

Plures autem ac plures aliæ tanquam ſpecies arenæ maris quę numerari non poteſt cadunt etiã ſub hac expirationis inſpectione quęſtiones quę omittuntur, uel quia memoria non ſuggerat, uel quia forus eas rarò audiat.

De ſecunda inſpectione principali ſuper ſola fideicommiſſi pertinentia: Et primò an attendatur proximitas grauati, uel grauantis.

SVccedit igitur altera ſuperius diſtincta principalis inſpe-

P. *diſc.* 128. & 129. *eod. tit.*

ſpectio, in qua non dubitetur de fideicommiſſi exiſtentia & duratione, ſed ſola quæſtio ſit de pertinentia in cõcurſu plurium qui ſe prætendant vocatos, quorum vni alios excludere, ſeù eis præferri prætendant, Atque ſub iſta pariter multæ cadunt quæſtiones.

Quarum prima iuxta memoriæ ordinem eſt illa proximitatis gradus, An ſcilicet explicitè per hominem, vel implicitè per legem vocato proximiore, proximitas regulanda ſit ex perſona grauantis, vel ex illa grauati, agendo tamen de fideicommiſſis ſimplicibus, &
226 ordinarijs plurium ſimultaneum concurſum non abhorrentibus, atque per quandam ſpeciem ſeù ordinem inteſtatæ ſucceſſionis regulandis, cũ in primogenituris, ac maiorati-

ratibus diuersa sit ratio, diuersusq; succedendi ordo ex prærogatiua lineæ magis quam gradus, ac proximitatis, vt supra insinuatum est quando de primogenituris & maioratibus actum fuit Q.

Ista quæstio apud seniores fuit nimium inuoluta, hodiè autē apud moderniores forēses plā
227 na videtur ac decisa, quod scilicet prò regula statuenda sit opinio, vt proximitas regulari debeat ex persona grauati vltimo morientis, non autem testatoris, ex ea potissimum inter alias probabili ratione, quod in fideicōmissis, vt plurimum in perpetuū ac remotissimū tempus protractis penè impossibile, vel saltim nimiū difficile est post remotissima tempora reuoluere genealogias,

Q. *supra*

gias, atque per gradus distinctos iustificare quis nam esset testatoris proximior inter plures colonnellos, vel ramos in quos eius linea vel descendentia diuisa est, vndè propterea inextricabiles litium labyrintus, ac anfractus orirentur R.

Et quam regulam in feudorũ
228 successione feudistæ quoque receperunt quoties cum iure seù ordine successorio materia regulanda sit S.

Præcipuus autem istius quæstionis effectus, quando agatur de fideicõmisso ordinato per ascendentem, est circa repræsentationem, cuius beneficio
229 remotior fiat proximiori æqualis, quoniam vbi proximitas, vel successionis ordõ regu-

R. *disc.23. eodem tit.*
S. *sub tit. de feud. disc.8.*

gulari deberet ex persona regulari deberet ex persona testatoris, vel acquirentis, tunc, vtpotè inter descendentes, repræsentatio daretur in infinitum, vbi verò reguletur à persona grauati, & tunc quia succedi diceretur transuersali, cessante cõtraria testatoris voluntate, repræsentatio non egreditur fratrum filios cum patruis, vel auunculis concurrentes, iuxta intestatæ successionis ordinem, ad cuius limites ista quoque fideicommissaria successio regulanda videtur T.

Duplicem verò limitationem ista regula recipit; Vnam scilicet omnibus huius materiæ regulis connaturalem, ex contraria fideicommittentis voluntate

T. *disc.* 17. & 18. *cod. tit. cum seqq.*

luntate cui tanquam Dominæ, ac Reginæ, non dato defectu poteſtatis, omnes iuris regulæ, ac præſumptiones cedunt, etiam ſi expreſſa non eſſet, ſed ex efficacibus coniecturis deducta; Et alteram, vbi ageretur de faciendo trã-
231 ſitum de vno ſubſtitutionũ gradu ad alterum, ſiue de vno perſonarum genere ad aliud, ſiue de vna qualitate ad aliã, quod præſertim exemplificari ſolet vbi à maſculis ad fœminas, vel à deſcendentibus ad tranſuerſales, cum ſimilibus, quaſi quod tunc repetendum ſit principium, & caput ſucceſſionis V.

Pæriculoſum autem eſt hanc ſecundam limitationem ità generaliter, ac indefinitè accipere,

V. *ibidem*.

pere, vt plerique in sola litera;
232 seù conclusionum cortice ambulantes malè faciunt, Id enim, cum præsuppositio non aduersantis voluntatis testatoris, retentisque terminis generalibus iuris, cum duplici declaratione seù modificatione intelligendum venit, Primo scilicet quando ille qui grauato magis approximat, nullam habeat cum grauante attinentiam, vel dependentiã vtpotè per latus extraneum ipsi grauato approximans, cũ dicta regula procedat cum præsuppositio, vt omnes concurrentes æqualiter sint de eodem sanguine seù descendentia tam grauanti quam grauato per idem medium attinentes X.

Adeò

X. *ibidem, & disc. 6. eodem tit.*

Adeò vt etiam ſi iſtud medium accedat ſed ſit magis remotũ neque attendatur; Vt puta Titius, & Sẽpronius æquè deſcendẽtes à Mæuio teſtatore, inęqualiter iſto latere attento coniunguntur Caio grauato, quoniam Titius ſexto, Sempronius autẽ octauo gradu approximet, Verum iſte ſecundus, qui regulando gradus ex latere teſtatoris eſt remotior, ſit ex latere materno ipſi Caio proximior tertio, vel quarto gradu, iſta proximitas à teſtatore eiuſque latere extranea non attenditur, quoniam ſpectanda quidẽ eſt perſona grauati prò regulanda proximitate, ſed per eandem viam, idemque medium quod cum teſtatore connectat, atque ab eo dependentiam habeat Y.

Et

Y. *eod. diſc. 6.*

Et ſecundo vbi, data æquali dependentia, vel connexione, agatur de tranſitu ad omninò diuerſam lineam, vel genus perſonarum, quia nempe finẽ accipiente in vltimo grauato vtraque maſculina, & fœminina linea in quam bona ingreſſa ſunt, aperiatur ſucceſſio lineæ nouæ, ac diuerſæ in quã adhuc bona non ſint ingreſſa, vt potè conſtitutæ à filiabus vel ſororibus teſtatoris, vel primi hæredis, poſtquam linea admiſſa omninò extincta ſit, tunc enim tanquam in omninò nouo ſucceſſionis ordine repetitur ſuum principium, atque res reuertitur ad ſuum caput, non curato quod perſonæ de vna magis quam illæ de alia vltimo morienti magis approximent, & in his terminis procedit limitatio, ſe-

cus autem vbi adhuc durat linea in quã bona ingreſſa ſunt, quia nempe deficiente vltimo maſculo, fideicõmiſſum quod prius prò maſculis ordinatum eſt, ad fœminas tranſitum facere debeat, vel ab agnatis ad cognatos, ex dicto autem deficiente ſuperſint filiæ vel ſorores, aut earum deſcendentes, quoniam improprium eſt velle auferre bona à perſonis lineæ inquã illa ingreſſa ſunt, vt transferrentur ad perſonas eiuſdẽ qualitatis de lineis diuerſis, atque ſubſidiariè vocatis ex ſola ratione maioris proximitatis teſtatoris Z.

Z. *dicto diſc.23. & in alijs proximè citatis.*

De ſubingreſſione filij in locũ patris vt fiat proximiori æqualis per vulgarem anomalam.

QVæſtio ſecunda circa pertinentiã eſt ratione gradus, in concurſu ſcilicet plurium gradu inæqualium, præſuppoſitis alijs terminis habilibus, adeo vt ad ſolum gradũ quæſtio reſtringatur, quoties vt ſupra nõ intrante repræſentationis beneficio, cadat quęſtio ſuper illa ſubingreſſione filij in locũ patris, vel nepotis in locũ aui per quam ità etiã fictè remotior fiat proximiori æqualis, & quam ſubingreſſionem, licèt impropriè, ſub Vulgaris anomalæ vocabulo noſtri explicare ſolent, vt ſupra

occasione agendi de substitutione Vulgari animaduersum fuit A. Et tunc retento eodē themate non retragantis par-
233 ticularis voluntatis testatoris, regula proximiori in exclusionem huius fictæ æqualitatis assistere videtur, eo modo quo in intestata successione sine dubio assisteret.

Verum quoties testator expressè non mandasset intestatæ successionis ordinem seruari spectata persona grauati vltimò morientis, perindè ac si ab intestato ille obijsset, vt frequēter ordinari solet, tunc probabilis videtur distinctio sub Vulgaris Anomolę inspectione vt supra insinuata; An scilicet agatur de vnica linea ab initio constituta, cuius personæ in plures ramos, vel colonnellos

A. *supra proximè*.

los diuisæ, de sola proximitate contendant, Vel agatur de concursu personarum descendentium ex duabus, vel pluribus lineis ab initio constitutis; Primo enim casu attenditur ordo gradus ac proximitatis per veritatem, dicta fictione neglecta, secus autem secundo, vt tunc ob æqualem vocationem ac dilectionem linearũ, istæ considerentur tanquam tot personæ intellectuales æquè vocatæ & concurrentes, repræsentatæ per eos qui sunt in singulis respectiuè primi seù proximiores, ideoque sufficit esse primus vel proximior in propria linea discretiuè ad alias personas eiusdẽ lineæ, non autem comparatiuè ad illas lineæ diuersæ B.

B. *disc.* 17. & 18. *cum seqq. eod. tit.*

De concurſu agnatorum, & cognatorum, & qui veniant ſub vocatione illorum de familia.

TErtia pertinentiæ, ſeù concurſus quæſtio eſt, data etiã gradus ac ſexus paritate, inter diſpares in qualitate agnatitia, & cognatitia, quia nempè agnati nè dum pares ſed etiam impares in gradu ac remotiores, cognatos pares vel proximiores excludere prætendant eiſque præferri, Et in
234 hoc regula generalis aſſiſtit cognatis ex iuris nouiſſimi diſpoſitione tollẽte agnationis, & cognationis differentiam; licet enim id in inteſtata ſucceſſione ſtatutum ſit, attamen ad fideicommiſſariam quoque ſuc-

ſucceſſionem trahitur, cum
iſta regulariter iuxta inteſta-
tæ ſucceſſionis ordinem regu-
letur C. Idemq; in fœminis,
235 quæ iuxta eundem inteſta-
tæ ſucceſſionis ordinem ſunt
æquè cum maſculis habilita-
tæ, ſublata antiqua differentia
ſexus, ac etiam agnationis, &
cognationis, vt ſupra dictũ eſt.
Niſi tamen agatur de fideicom-
miſſo ordinato prò familia
236 ſub qua cognati non veniũt
vtpotè de extranea familia,
fœminæ autem veniunt quo-
niam adhuc ſunt agnatæ ac
de familia, in defectum tamen
maſculorum, quoties ad iſtos
præciſè ac raxatiuè vocatio
reſtricta non ſit, vt ſupra in
præcedenti inſpectione dictũ
eſt.

C. *diſc.* 24. *& ſeqq. cod. tit.*

Licèt enim attento præsertim iure nouissimo, ipso etiam antiquo non omninò resistente,
237 sub hoc familiæ vocabulo etiam cognati veniant: Attamen ex loquendi vsu præsertim Italiæ, in huiusmodi fideicommissarijs, ac generaliter vltimarum voluntatum dispositionibus receptum est, vt nõ nisi agnatì veniant. Clarius verò si huic vocabulo *familiæ*, aliud *domus* vel *casatæ* adiunctum sit D.

Idque de plano quando clarè fideicommissum prò illis de familia, vel domo, seù casata, aut agnatione ordinatum sit; Difficultas verò est vbi illud restrictum est ad solum sexum masculinũ desideratũ iu perso-

D. *ibidem, & disc. 13. sub tit. de præeminentijs.*

sonis de genere vocato, quia nempè descendentes, vel attinētes masculi vocati sint alio non expresso: An scilicet sub hac vocatione veniant solum agnati, seu qui de masculo in masculnm per lineam masculinam descendunt, vel etiam qui descendunt per fœminas, itaut solum attendatur sexus non curato medio; Et in hoc licet non desint uocationem ad solos masculos per mascu-
238 lum restringentes, attamen prò regula recepta est magis communis opinio, ut omnes masculinum sexum habentes, non curato medio ueniant E.

Verum recepta est quoque limitatio ubi constet contempla-
239 tam esse agnationem, quod

E. *dicto disc.24. cum pluribus seqq.*

si est clarum, ac expressum, aliam non admittit quæstionem non cadentem in claris; Nodosa verò quęstio est ubi de hoc expresse non constat, sed prætenditur desumi ex coniecturis, circa quas nimiũ scribentes uidentur se inuoluisse, atque reuerà omninò obscuram rem reddiderunt, ex ea potissimum ratione quod frequentius, non ad ueritatem, sed ad requirentium, atque causarum oportunitatẽ mercede conducti scripserũt, ideoque curauit quisque huiusmodi contemplationem includere, uel excludere, ut conducenti erat oportunum; Atq; si quis maior numerus prò una & non prò altera parte reperiatur, id prouenit à casu, quod aliquorum Respõsa publicã lucem acceperint, alijs au-

autem ſub tenebris deliteſce-
re, ac obliterari malum fatũ
tribuerit, ideoque erroneum
cenſendum uidetur huiuſmo-
di doctrinis, earumque arith-
metico numero ità ſimplici-
ter deferre, non benè ponde-
ratis eorum iuridicis funda-
mentis, magiſque facti circu-
ſtantijs militantibus in eo ca-
ſu in quo ſcripſerunt, vt ità
conijciatur an benè vel malè
ſcripſerint, vel an controuer-
ſo caſui illæ circumſtãtiæ be-
nè reſpondeant necnè; Poſſunt
enim benè ſimul ſtare aliquã
iuris propoſitionem illi caſui
conuenire, non autem benè
adaptari alteri de quo ſit quę-
ſtio: Quamuis enim in ma-
gnorum Tribunalium deciſio-
nibus dicta ratio fidem adi-
mens vel minuens nõ vrgeat,
ideoque ſine dubio longè ma-

ior sit auctoritas; Adhuc tamen circumspectè procedendū est, vel quia frequens praxis doceat decisiones quæ circumferuntur fuisse reuocatas. Aut quod positæ sub reuisionis trutina compertæ sint minus habentes, vndè propterea, suspensa resolutione, subsequuta concordia, vel subsequutum eiusdem victoris silentiū causæ finem dederit, vnde propterea non merentur prò decisionibus allegari ac teneri; Et nihilominus, his etiam cessantibus, reflectendum est ad casuum similitudinem vel dissimilitudinem ob quam intret necnè congrua applicatio super qua totus est punctus totaque vis; Atque ex hoc abusu ità simpliciter auctoritatibus deferendi eorumque indigestum cumulum attenden-

di

di tot æquiuoca & cõfusiones resultant.

Veritas autem in eo consistere videtur, ferè in vniuersa materia vltimarum voluntatum,
241 præsertim verò in ista coniecturali materia, quæstiones omnes, istam potissimum contemplatæ agnationis esse potius facti quam iuris, generalem proindè ac vniformem determinationem non admittentem, sed prò singulorum casuum qualitate ac circumstantijs prudentis iudicis arbitrio pensandis decidendã, habendo tamen præ oculis regulas ac propositiones generales, quas desuper habemus,
242 singula singulis congruè referendo; Primo scilicet vt cõsideretur qualitas disponẽtis, an sit masculus vel fœmina; Secundo qualitas primi stipitis

tis cuius deſcendentia vocatur, an ſit agnatus, vel cognatus aut fœmina; Tertio qualitas diſpoſitionis, an ſcilicet ſit ſimplex ac ordinarium fideicommiſſum, vel maioratus aut primogenitura; licèt enim ſit verius iſtam ſolam circumſtãtiam non ſufficere, vt aliqui malè crediderunt attamen eſt circumſtantia conſiderabilis; Quarto eiuſdem diſpoſitionis longior, vel breuior duratio; Quinto qualitas bonorum, ac ipſius familiæ; Sexto mos regionis, vel conſuetudo maiorum; Septimo excluſio fœminarum ac Religioſorum; Octauo prohibitio detractionum, ac alienationis; Nono omniũ fortius, an in caſu quo ad cognatos vel extraneos fideicommiſſum facere deberet tranſitum, demandata ſit artificia-

ficialis familiæ ac agnationis renouatio mediãte assumptione cognominis, & insignium, cum alijs similibus prò facti qualitate pensandis, & circa quæ pariter certa regula tradi non potest, quoniam sæpè contingit, vt in vno casu aliquæ ex his coniecturis vel similibus abundent, in altero autem, eædem ac maiores non sufficiant, quia nempè vnius vel alterius qualitas ità exigat F.

Verum, & in casu quo, vel ob verborum amplitudinem, ac significationem, vel ob coniecturarum, ac præsumptionum
243 numerum seù efficaciã, contemplationem huiusmodi adesse dicendum sit, Adhuc pro qualitate reflectendum est ad di-

F. *ibidem*.

diuersa personarum genera, & an agatur de bonorum ac fideicommissi transitu à coniunctis, & prædilectis ad remotos vel extraneos verisimiliter minus dilectos, isto enim casu spectandum est, an cognati de genere proximo admisso, ac prædilecto remansuri sint in sua naturali cognatitia qualitate, vel potius artificialiter effecturi sint agnati, quia nempè desertis proprijs cognomine, ac insignijs illa testatoris assumant; Primo enim casu qualitas sãguinis, vel proximitatis, aut prædilectionis non habetur in cõsideratione, dum ita contra testatoris votum bona exirent à propria familia, atque transitum facerent ad familiã extraneam; In secundo autem quoties verborum amplitudo,

aut

aut alias desumpta testatoris voluntas non resistat, magna probabilitas assistere videtur masculis cognatis de genere proximo, admisso, & prædilecto, dum ità cessat dictum inconueniens, atque duplex obtinetur intentum, conseruandi scilicet agnationem, ac etiã conseruandi bona in proprio sanguine vel genere prædilecto, ità etiam plurium grauiũ virorum, antiquis, medijs, ac modernis edocẽtibus casibus vel exemplis, Non tamen id prò certa regula seù doctrinæ statui potest, sed ponderandũ est prò facti qualitate prudentis iudicis arbitrio G.

Posita verò dicta restrictione ad solum sexum masculinum cũ agnatitia qualitate, itaut in con-

G. *ibidem*.

244 concurſu agnatorum non admittantur cognati quamuis velint ſe facere agnatos iuxta ſenſum aliorum reijcientium dictam epicheicam ac probabilem diſtinctionem, tunc intrat quæſtio inter illos de familia effectiua, & contentiua, ſiue in eodem genere contentiuæ, an ea ſit diuiſa, vel omninò eadem, Aut ſi proxima ex proprio cippo, vel remota, ſiue ſi eſt duplicis qualitatis, inſpecta origine, vna ſcilicet antiqua, & vera, altera recens atque per artem ſeù fictionem renouata, ſed quoniam de his actum eſt in præcedenti inſpectione occaſione agẽdi de duratione vel expiratione, idcircò ad ibi dicta relatio habetur H.

Si autem adſit quidem explicita con-

H. *ſupra*

contemplatio agnationis, ita-
ut vocatio non nisi illis de fa-
milia,& agnatione conuenire
245 valeat, non tamen adsit re-
strictio ad sexum masculinũ,
quia nempè simpliciter voca-
ti sint filij,ac descendentes si-
ue proximiores de agnatione,
& familia, Et tunc vt alias in-
sinuatum est,fœminæ de fami-
lia non possunt prætendere
concursum cũ masculis,quo-
niam cum ipsæ sint finis lineæ
masculinæ cuius filus ità in eis
rumpitur,vnde propterea dari
non potest in eorum posteri-
tate ille cõtinuatiuus progres-
sus quem disponens desidera-
uit, Hinc proindè congruum
est ac rationabile vt ipsæ lo-
cum cedant masculis, quibus
defectis, dum fœminæ quoque
sunt agnatæ ac de familia,ad-
mittuntur, vt pariter supra in

præ-

præcedēti inſpectione dictum fuit occaſione agendi an & quando maſculinū concipiat fœmininum I.

Verū adhuc quæſtio cadit, quando defecerunt maſculi lineæ admiſſæ, inter eiuſdem lineæ fœminas, ac maſculos agnatos alterius lineæ admittendæ, ac ſubſidiariè vocatæ ex reciproca inter lineas ordinata, vel etiam ex graduali vocatione prius vnius, & poſteà alterius lineæ; Et tunc ex magis communi ſenſu, regula eſt prò fœminis eorum vita durante, cum eorum exiſtentia ità impedire dicatur purificationem illius conditionis ſub qua altera linea ſubſidiariè vocata eſt poſt alteram defectā, quoties vt dictum eſt fœminæ

246

ſunt

I. *ſupra*

sũt huiuſmodi ſucceſſionis capaces, itaut de eorum expreſ-
247 ſa, vel coniecturali excluſione non conſtet, atq; non vrgeat fauor agnationis, in cuius caſu cadit etiam quæſtio, an quod dicatur de agnatis veris, procedat in cognatis iam fictè ſeù artificialiter effectis agnatis, in qua probabilior videtur negatiua, niſi teſtatoris veriſimilis voluntas reſiſtat L.

De habilitate vel inhabilitate clericorum, & Religioſorum.

IN huiuſmodi quoque agnatitijs fideicommiſſis vel diſpoſitionibus cadit frequenter quæ-

L. *ſupra, & diſc.* 34. *cum ſeqq. ad* 49. *eod. tit.*

quæſtio, in præcedenti etiam inſpectione acta, quando in illis de genere vocato adeſt quidem qualitas naturalis, ſed ac-
248 cedit altera qualitas accidentalis, quæ ob expreſſam, vel coniecturatã teſtatoris voluntatem poſſit eos excludere, ſeù inhabilitare, quia nempè ſint agnati, ac etiam maſculi, ſed clerici ſeculares, vel Regulares, aut aliam ſimilẽ qualitatem habentes; Et tunc aut voluntas excludendi ſeù inhabilitandi clericos aut religioſos eſt clara & de alio non eſt quærendum, ſiue ſint clerici ſeculares ſiue Regulares; Licèt enim pleriq; dubitauerint de poteſtate, attamen hodie à foro iſta dubitatio exulat, niſi quando conſtaret odio religionis vel clericatus ità diſpoſitum eſſe, quod in dubio

non

non præſumitur, cum potius talis diſpoſitio referatur ad honeſtum finem inuitãdi ad matrimonium ac vitam ſecularem prò agnationis, vel deſcendẽtiæ propagatione, ideoque dicta limitatio rarò vel vnquam ad praxim reducitur; Eo modo quo, vt alibi ſupra aduertitur, excluſio ſeù inha-
249 bilitatio vxoratorum, non ad odibilem ac prohibitam viduitatem, ſed ad alium honeſtum finem refertur, ac propterea ſubſtinetur M.

Solumque in caſu expreſſæ voluntatis excludendi clericos etiam ſeculares, in quibus non
250 vrget illa ratio quæ militat in Religioſis profeſſis, cadere poteſt probabilis ratio dubitandi, an talis excluſio intel-

liga-

M. *diſc. 63. cum pluribus ſeqq.*

ligatur comparatiuè ad alios laicos de eodē vel alio genere
251 vocato, itaut omnibus defectis cēſeatur Clericus vocatus, Vel potius generaliter ac indefinitè; Iſte autē caſus rarus eſt in foro, neque videtur adhuc formiter diſcuſſus, ac deciſus; Procedendum autem videtur cum diſtinctione, quod aut diſpoſitio vlteriorem progreſsū nō habeat, vndè propterea de excluſione obijciat vltimo grauatus contendens de fideicōmiſſi expiratione ac bonorum libertate, & probabilius contra clericum reſpondendum ſit; Aut agitur de vlteriori progreſſu fideicommiſſi ad alium ſubſtitutionis gradum, vel genus perſonarum, itaut nō vrgeat fauor libertatis bonorum, Et tunc, aut in dicto vlteriori gradu vrget ratio

tio agnationis veræ vel fictæ ità conſeruandæ, vel renouandæ, & pariter contrà clericũ, Aut nõ vrget, quia nempè extranei ab agnatione, ſeu loca pia vt frequenter contingit, & ſecus, ſed prò clerico potius reſponderi debeat.

Clarius verò vbi vlterior ſubſtitutio concepta eſt defecto genere prius vocato quod poſitum ſit in conditione, quoniã
252 illi qui nominatim, vel aliàs ſub genere certæ qualitatis excluſi ſunt non prohibentur venire ſub alio genere magis generali, quoties excluſio non eſt odioſa, & ex delicto, vel nõ eſt ità generalis ac effrœnata quod dicenda veniat omnimoda, atque vt noſtri dicunt prò regula O.

O. *diſc.* 40. *&* 49. *eodem tit.*

Et nihilominus etiã in caſu quo neque dici valeant vocati ſub dicto genere, ità vt ad ſucceſſionem aſpirare non valeant, adhuc tamen, vbi non vrget teſtatoris volũtas quæ ſuadeat eorum omnimodam annihila-
253 tionem, ità vt haberi debeãt prò non extantibus in rerum natura, eorum exiſtentia de facto ſufficit ad impediendam purificationẽ conditionis ſub qua vlterior ſubſtitutionum gradus conceptus eſt P. Solumque circa dictam excluſionem quandoque implicitè reſultantem à vocatione ſolũ eorum qui vxorem ducere, ac filios procreare poſſunt, intrat dubitatio an dicta qualitas adiecta primo vocato, cenſeatur alijs ſucceſſoribus repetita, quod

P. *eodem diſc.* 40.

quod pendet ex facti qualitate, de facili autem ex rationis identitate admittitur affirmatiua.

Ceſſante verò excluſione expreſſa, unde prætendatur deduci ex coniecturis, & tunc, Aut
254 agitur de clericis ſęcularibus, & penè impracticabilis uidetur caſus in quo tales cõiecturæ urgeant, quod iſtam uoluntatem inducant, cũ clerici ſęculares de facto uiuant in ſęculo atque agnationis decorem conſeruent, quinimò ubi ſumus in Principatu Eccleſiaſtico, ipſi fortè magis quã laici; Aut de clericis regu-
255 laribus profeſſis, & ſi Religio eſt etiam incapax in cõmuni, tunc nulla cadit quæſtio, dum iſti profeſſi habentur prò mortuis, ac non exi-

ſtentibus in rerũ natura eorũ-
que exiſtentia non impedit
purificationem ſubſtitutionis.
Si autem Religio eſt capax in-
communi, atque non agatur
de perpetua ſucceſſione Re-
ligionis, vel Monaſterij, ſed
ſolum durante vita Religioſi,
256 firma remanente bonorum
proprietate prò vlterioribus
ſubſtitutis, & tunc quidquid
plures ex ſimplici prohibitio-
ne alienationis, aut ex alijs
leuibus coniecturis prò exclu-
ſione tenuerint, Verius magiſ-
que receptum eſt, talem Reli-
gioſum non excludi, quoniam
profeſſio in Religione capaci
non tollit iura ſanguinis ac
agnationis, niſi vrgeat ratio
continuæ permanentiæ bono-
rum de facto in agnatione, &
257 familia, ità & taliter quod
nimis vrgeat in contrarium

verisimilis testatoris voluntas; Argumentum enim deductum ex prohibitione alienationis efficax reputatur quãdo age-
258 retur de perpetua successione Religionis vel Monasterij, etiam post mortem naturalem Religiosi R.; Licèt enim etiã
259 Religioso viuẽte iuxta opinionem canonistarum receptã in Romana Curia, & in vniuerso foro Ecclesiastico Monasterium succedat in bonis, & iuribus Monaco delatis directè ac immediatè, non autem mediatè vt volunt ciuilistæ. Attamen id procedit quoad fauorabilia non autem quoad odiosa S.

Facilius autem intrat dicta regula, atque efficaciores desi-

R. *dicto disc.63. cum seqq.*
S. *ibidem.*

ſiderantur coniecturæ ſuadentes diuerſam voluntatem vix ad praxim deducibilem, quã-
260 do agatur de Religioſo profeſſo qui nó viuat in clauſtris, ſed in ſæculo more ſęculariũ, ita vt in eo de facto vrgeat ratio conſeruatiõnis bonorum in familia prò iſtius decore, ipſiſq; religioſis permittatur bonorum fruitio in particulari, vt ſunt milites Hieroſolymitani, qui licèt ſint veri religioſi, ac etiam inteſtabiles, de ſtricta iuris cenſura incapaces dominij in particulari; Attamen ex quadam conſueta cõniuentia Religionis, redditus patrimoniales, imò etiam Eccleſiaſticos, ſeù aliàs quæſitos de facto retinent ad liberam diſpoſitionem more ſęculariũ; Quinimò quod magis eſt de facili, & quaſi de ſtylo per

Re-

Religionem eis viuentibus vel morientibus cõceditur facultas teſtandi ac aliàs diſponẽdi de ipſa proprietate bonorũ patrimonialium, ſeù aliàs quã ex propria acquiſitione obuenientium T. Idemque ex rationis identitate in profeſſoribus aliarum militiarum, facilius vero eorum qui de ſtatu ſæculari magis quam religioſo participant, tunc enim eſt caſus indubitatus V.

Procedit autem dicta regula ſeù propoſitio fauore Profeſſorum Religionis capacis in cõmuni, in ſimplicibus, ac ordinarijs fideicommiſſis, ac etiam
261 in primogenituris, ac maioratibus Italiæ, aliorumq; lo-

T. *ſub tit. de Iuriſdict. diſc. 92. & ſub tit. de teſtamen.*

V. *eodem diſc. 92. de iuriſdict.*

corum cum terminis generalibus iuris cõmunis regulandis, non autem in Maioratibus Hiſpaniæ; qui vt ſupra facientes quodammodo eam figurã, quam in Italia, & Germania faciunt feuda, exigunt adminiſtrationem, ideoque ex eadem ratione ob quam in illis maioratibus non admittitur vacatio neque temporis momento, ità admittuntur quidem clerici ſęculares, non autem Religioſi clauſtrales, abſque neceſſitate inquirendi teſtatoris voluntatem, ſolumque videtur quod in dictis Religioſis militaribus more ſęcu-
262 larium viuentibus dicendũ ſit idem quod de clericis ſęcularibus X.

X. *diſc. 7. hoc tit.*

De concurſu inter maſculos cognatos per Vnum Vel per duplex medium fœmininum.

VBi vero vocatio reſtricta eſt ad ſexum maſculinum, ſed non vrget alia reſtrictio ad agnationem, itaut, iuxta ſupra conſtitutã regulam, ſexus tantum attendatur non curato medio, vel diſtinctione agnationis & cognationis, Et tunc adhuc inter ipſosmet cognatos per medium fœmininum attinentes, cadit quæſtio ſingularitatis, vel pluralitatis medij fœminini ſeù qualitatis mediati, & immediati; An ſcilicet vocati cenſeantur ſolũ illi maſculi qui immediatè procreati ſint ex fœminis a-

gnatis, vel per duplex mediũ fœmininum, ex altera ſcilicet fœmina procreata ex fœmina agnata, & ſic ſucceſſiuè; In hoc autem regula eſt prò om-
263 nibus maſculis ſpectato ſolo ſexu nõ curato medio, quamuis agnationis artificialiter per iſtos maſculos renouandæ ratio habita eſſet, ex ea clara ratione, quod, ſiue vnum ſiue duo media fœminina concurrant, ſemper ſunt cognati, ac de extranea familia, illam teſtatoris fictè renouaturi, ideoque id nil referre videtur.

Verum id quoque limitatur ex contraria expreſſa, vel coniecturata voluntate teſtatoris vt non niſi de maſculis cognatis
264 immediatè natis ex fœminis agnatis, atque per earum lineas maſculinas ſenſerit, quod neque probabili ratione deſti-

tutum

tutum eſt, quoniam illi maſculi cognati qui immediatè deſcendunt à fœmina agnata, ità per vnum latus de agnatione participant, atque ſemi agnati dici poſſunt, quod non poteſt verificari in maſculis deſcẽdentibus per duplex medium fœmininum, quoniam ità per vtrumque latus paternum, ac maternum ſunt de diuerſis familijs, ab illa teſtatoris omninò effecti extranei; Ad quod dari ſolet practicum exemplum naturale de arboribus quæ ſuper alia arbore inſeruntur, quoniã fructus dicitur de vtraque ſpecie participare, ſed ſi ſuper inſerta alia fiat inſertio diuerſæ arboris, tunc antiquus truncus in quo facta eſt prima inſertio remanet omninò extraneus Y.

Y. *diſc.28.cum ſeqq.ad 34. cod. tit.*

Ac etiam ex alia ratione nimiæ difficultatis siue inextricabilis litium anfractus qui post longa tempora resultare potest, si hæc mediorum duplicitas attendenda veniret, & quæ consideratur in alia quæstione attendendi magis proximitatem grauati quam grauantis Z. Quod inconueniens non intrat quando agatur de immediata procreatione ex fœmina agnata, cũ ità sit proxima & certa dependentia ab agnatione A. Est autem ista quæstio potius facti & voluntatis quam iuris, non habens certam regulam, sed pendens ex singulorum casuum circũstantijs ac facti qualitate, ex quibus istam voluntatem deducere oporteat.

An

Z. *disc.23. eodem tit.*
A. *dicto disc.28. & seqq.*

An masculi excludant proprias matres, & amitas, quando & quomodo.

ITem posita prælatione masculorum supra fœminas, quæ nõ omninò excluſæ vel inhabilitatæ ſint, ſed maſculis poſtpoſitæ atque in eorum defectũ vocatæ; Et tunc ſi de tempore apertæ ſucceſsionis reperiuntur maſculi quamuis ex eiſdem procreati, non dubitatur eos excludere proprias matres, multò magis amitas B. Si verò aperto fideicommiſſo de tempore quo nullus exta-
266 bat maſculus, fœmina illud agnoſcat, ac obtineat, deindè verò ex ſe ipſa oriatur maſculus, intrat quæſtio, an iſte propriam

B. *diſc.* 11. *eodem tit.*

priam matrem repellat, atq; ab ea ſucceſſionem, ac bona auocet, Et quandoq; deciſum fuit affirmatiuè; Contrarium autẽ
267 videtur omninò verius, quoties teſtatoris voluntas id clarè non ſuadet, vel eadem ex nimis vehementibus adminiculis, & coniecturis deſumatur, quoniam inhumanum, ac irrationabile videtur C.

An fœmina vocata poſt maſculos, atque ab iſtis excluſa, defectis maſculis ſuccedat in toto, vel in ſola portione à qua excluſa fuit.

ATque in propoſito fœminæ vocatæ in defectum maſcu-

C. eodem diſc. 11.

ſculorum, ac per poſterius, cadit etiam quæſtio, an facto caſu deficientiæ maſculorum, qui eam à delata ſucceſſione iam excluſerunt, ipſa reintegretur ſolum ad illam portionem à qua excluſa fuit, & in qua ſucceſſiſſet ſi fuiſſet maſculus, vel potius ſuccedat in
268 tota hæreditate fideicõmiſſaria, etiam in ipſorum maſculorum portionibus. Et quãuis non deſint rationes ſuadentes vt ſolum ad propriam portionẽ reintegretur, verius tamen videtur vt ſuccedat in toto D.

D. *diſc. 37. eodem tit.*

An

An qualitas masculina censeatur repetita, vel fœminarum exclusio desumatur ab exclusione filiarum primi gradus.

ET circa fœminarum exclusionem, vel præposterationem, ob qualitatem masculinam solum, vel prælatiuè vocatam, dubitari contingit, an ex eo quod testator habens filios masculos, ac fœminas, istis dote prouisis, solos ma-
269 sculos cum successiuo fideicommisso instituerit, ità etiã in successiuis casibus fideicõmissi censeantur aliæ fœminæ propter masculos exclusæ, vel prælatæ: Et nisi aliæ coniecturæ vrgeant, verius est alias vlteriorum graduum fœminas

non

non censeri excluſas, quoniam non eſt eadem ratio E.

Prout an qualitas maſculina in vna diſpoſitione, vel teſta-
270 menti parte adiecta, in alijs partibus vel diſpoſitionibus repetita cenſeatur, atque eſt quæſtio facti, ac voluntatis potius quam iuris, ex facti qualitate, ac circumſtantijs ſeu coniecturis decidenda, ſed niſi hæc obſtent, regula eſt in contrarium, vt qualitas in vna diſpoſitione, vel diſpoſitionis parte adiecta non cenſeatur in alijs repetita.

E. *diſc.* 35. *& ſeqq. eodem tit. præſertim diſc.* 43.

De vocabulis cippus, trũcus, progenies, linea, generatio *& similia an conueniãt fœminis vel cognatis.*

FRequentes item cadũt quæstiones interpretationis aliquorum vocabulorum quibus testantes vti solent, putà *Cippus, truncus, progenies, sanguis vel consanguinitas, generatio, vel linea*, & similia, An scilicet conueniant fœminis vel earũ descendẽtibus qui vocati etiã
271 censeantur sub his vocabulis necnè; Atque de illis distinctè agendo, quatenus pertinet ad dictum verbum, seù vocabulum *Cippus*, vel *de cippo*, aliqua discrepantia est inter scribentes, prò maiori autem parte cõstitui videtur regula

gula negatiua. Alij verò & fortè probabilius credunt ipsum vocabulum deperse aptũ esse comprehendere quoque fœminas earumque descendẽtes, quoniam cum idem sonet cippus ac truncus, vel radix aut stipes ex quo omnes rami prodierunt, hinc proindè id omnibus conuenire debet, siue per vnum siue per alterum sexum: Veritas autem videtur, vt ista quæstio potius facti, ac voluntatis quàm iuris, determinationẽ recipiat ex facti qualitate, regulanda præsertim ex moribus regionis, earumq; loquendi vsu, ac etiã ex qualitate fideicommissi, an scilicet contineat necnè contemplationem agnationis G. Idem in omnibus dicendum vi-

de-

G. *disc. 35. eodem tit. & in seqq.*

detur de alio verbo, ſeù voca-
272 bulo *trũcus* quo Hiſpani magis quam Itali, vel aliæ Nationes vti ſolent, ibique prò agnatis & cognatis, ac maſculis & fœminis non refragante particulari voluntate vſurpatur H.

Quò verò ad vocabulum *progenies* non deſunt volentes non
273 niſi agnatis conuenire, ſed hæc opinatio nullũ habet probabile fundamentum niſi cõtemplatæ agnationis adminicula concurrant I.

In verbo *ſanguinis*, vel *conſanguinitatis*, aut *conſanguineorum* adhuc eadem quæſtio cadit, pariter decidenda ex vſu lo-
274 quendi regionis, coniecturis contemplatæ agnationis alijſque

H. *ibidem*.
I. *diſc.* 146.

que adminiculis, cum aliàs ipsum verbum stante iure nouissimo moderatiuo iuris antiqui non nisi agnatos sub hoc vocabulo explicantis, aptum sit cõuenire omnibus sanguine coniunctis ad differentiam eorum qui per affinitatem coniuncti sunt, vbi præsertim subiecta materia cum terminis iuris canonici magis quã cum illis iuris ciuilis procedi debere postulat L.

Lineæ ac *generationis* vocabula, quando aliud non habent a-
275 diectum, sine dubio conueniunt omnibus per vtramque lineam descendentibus; Vbi verò adiecta est qualitas masculina, tunc aliqui distinguũt, an agatur de fœminis primi gradus testatoris, vel alterius qui

L. *sub tit. de præmiun. dist.* 13.

qui prò ſtipite conſtitutus eſt eius lineam fœmininam conſtituentes, earumque deſcendentibus, Vel de fœminis vlterioris gradus procreatis à maſculis, quaſi quod cũ quilibet conſtituat duas lineas, vnam in filijs maſculis, ac alteram in fœminis, ità iſtæ vlteriores fœminæ earumque deſcendentes, originem trahentes à primis maſculis, dici non poſſent de linea fœminina, ſed perneceſsè ſpectata origine dicendæ eſſent de maſculina; Alij verò credunt dicta verba, illud præſertim *generationis* poſſe conuenire etiã fœminis d. verbũ capiendo in ſenſu actiuo prò generante, nõ autẽ prò generato; Et alij põderant verba ſeù dictiones, an ſcilicet adhibeantur dictiones *de*, *ex*, *d*, vel *ab*, & ſimiles.

Quam-

Quamuis autem iſtæ ſint ingenioſæ conſiderationes reſultãtes præſertim ab acumine Aduocatorum, & Conſulentium ad cauſæ ſeruitium, vel opportunitatem, Attamen in foro, in iſta præſertim materia fideicommiſſaria, receptum videtur id ſignificare qualitatẽ maſculinam, & per maſculum in ipſis ſucceſſuris, Quod etiã in materia emphyteutica vel ſimili magis receptum videtur M.

Alia verò magis generalia verba nempè *deſcendentes*, *coniuncti*, 276 *proximi*, *attinentes*, *parentes*, ſeù *de parentela*, & ſimilia complectuntur omnes maſculos, ac fœminas, agnatos, & cognatos, niſi aliquod adiectum ſeù

alias

M. *ſub tit. de emphyteuſ. diſc.* 13. & 14. & *hoc tit. diſc.* 29.

alias probata diuersa testatoris voluntas diuersimodè suadeat N.

Datur tamen quandoque dubitandi occasio quando istis vocabulis generalibus præce-
277 dentibus, subsequatur taxatiua enumeratio specierum, præsertim cum dictione *videlicet*, vel alia æquipollenti, quia nempè vocatis proximioribus, seù attinentibus, deindè dicatur, Videlicet *Titius*, *Sempronius, & Caius, &c.*, An scilicet ista enumeratio specierum stet taxatiuè, ita vt nō nisi istis vocatio conueniat nō autem cæteris, quamuis aliàs sub eodem genere ex vocabuli significatione venientibus,

Vel

N. *dicto disc. 13. sub tit. de præeminentijs, & hoc tit. disc. 34. cum pluribus seqq.*

Vel potius ſtarent prælatiuè, ita vt eis defectis alij veniant, atque in hoc aliqua dignoſcitur opinionum varietas, aliquibus volentibus ſtare taxatiuè, vt dictæ dictionis natura ſignificat; Alijs autem volentibus ſtare ſolũ prælatiuè ſeù demonſtratiuè.

Verius autem videtur quæſtionẽ vtpotè more aliarum facti potius quam iuris deciſionem recipere ex facti qualitate, an ſcilicet genus quod præcedit ſit vniuocum, ac abſque dubio complexiuum omnium, etiam vltrà enumeratos, vel ſit æquiuocum, atque aptum recipere ſenſum reſtrictiuum, vt hoc ſecundo caſu dicta ſpecierum enumeratio cum præfata dictione vel æquipollenti ſtet taxatiuè vel explicatiuè, In primo autem attendenda ſit

qualitas disposition, & an perpetuum ac successiuũ tractũ in sui ordinatione habeat cum verisimili fauore seù cõtemplatione totius generis.

An proximior potestate à superueniens reuocet successionem à remissione.

QVatenus verò contingat, vt locum non habente suspẽsione successionis superius insinuata donec adest spes vel potentia proximorum seù generis prius vocati, aut prædilecti admittatur remotior, seù persona de genere minus di-
278 lecto, aut subsidiariè vocato, frequenter dubitari solet, an proximior vel prædilectus superueniens reuocet à remotio-

tiore iam admiſſo ſucceſſionẽ ab bona ità vt remotioris ſucceſſio fuerit reuocabiliter, vel irreuocabiliter; Et in hoc, aut admiſſio remotioris fuit illegitima, de facto potius quàm de iure, quia nempè durante ſpe vel potentia proximioris fideicommiſſum ſtare debebat in pendulo ſiue in ſuſpenſo, & tunc certum eſt reuocationi locum eſſe, Vel quia ſucceſſio haberi debeat prò vacua, vel ſuſpenſa, atque admiſſio remotioris tanquam in intruſiua non debeat præſtare impedimentum illi cui de iure debita eſt ſucceſſio, Vel quia iuxta ea quæ ſuperius habentur ad hanc materiam ſuſpenſionis admiſſio remotioris, interprætando actum eo modo quo de iure fieri debuit, importet tenutam iure admini-

istrationis ad commodum speratiproximioris quatenus nascatur, sin minus ad commodum & fauorem sui ipsius, ac propterea titulus administratorius ità resoluatur.

Vbi verò dicta suspensione non intrante, remotior iure successionis iam admissus est, tũc apud antiquiores id fuit sub non modica quæstione. Verũ apud moderniores forenses recepta videtur prò regula opinio negatiua, limitanda more omnium aliarum regularum ex coniecturis diuersam testatoris voluntatem suadẽtibus, attendendo circa huiusmodi coniecturalem probationem illas regulas quæ toties in ista coniecturali materia habentur superius traditæ P.

De

P. *disc.7. & seq. & disc.*10. *&* 11. *eodem tit.*

De tertia inſpectione principali ſuper ceſſatione fideicōmiſſi ob diuiſionem, tranſactionem, derogationem, & alienationem, & de alienationis materia.

TErtia principalis inſpectio cadit ſuper fideicommiſſi accidentali ceſſatione, in toto, vel reſpectiuè in parte, quæ nō ex voluntate teſtatoris, minuſque ex diſpoſitione legis, ſed ex facto hominis reſultet, putà per diuiſionē, vel tranſactionem, aut derogationem, ac aliàs licitam, & validam alienationem; Quarè de iſtis diſtinctè agendi.

De Diuisione.

QVatenus pertinet ad primã quęſtionẽ in foro frequentem, An ſcilicet, & quando per diuiſionem cenſeatur remiſſum inter diuidentes fideicommiſſi onus, vndè propterea bona remaneant libera, diſtinguendum eſt quod, Aut diuidentes habebant ſcientiã fideicommiſſi, aut non; ſi non
279 habebant, indefinitè intrat regula negatiua, quoniam animus non trahitur ad ignorata, neque remitti poteſt id quod cõtrahentes ignorabant competere, ſiue agatur de fideicommiſſo de præſenti ac iam delato, ſiue de futuro.
Aut verò ſciebant, & tunc intrat diſtinctio inter fideicommiſsũ de præſenti iam purificatum, & fideicommiſſum adhuc non puri-

purificatum, ſed incertum & de futuro; Primo enim caſu
280 regula eſt affirmatiua: In ſecundo autem in oppoſitum eſt negatiua; Vtraque autem limitanda ex coniecturis, alijſque facti circũſtantijs arguentibus diuerſam voluntatem cuius ac facti potius quàm iuris eſt quæſtio, quæ proindè tota eſſe videtur in eo an verſemur in caſu regulæ, vel in altero limitationis, atque ſuper hoc plerique ſcribẽtes nimium certare videntur ſuper
281 diuiſionis clauſulis, ac verbis, præſertim ſuper clauſula *ad habendum*, cui magnam vim tribuunt; fortius verò vbi nõ eſt ſolum cæterata, ſed extenſa, quaſi quod tunc voluntas videatur clara, etiam ſuper fideicommiſſo de futuro.

Verum in iſta etiam quæſtione di-

dicendum eſt idem quod ferè generaliter in omnibus alijs
282 ſub hac fideicommiſsaria materia cadentibus aduertitur, vt ſcilicet tanquam in quæſtione potius facti, ac voluntatis quam iuris, certa, ac vniformis regula generalis tradi non valeat ſed in ſingulis caſibus diuerſimodè decidendum ſit iuxta eorum qualitatem, ac circumſtantias, diuidentium veriſimilem voluntatem ſuadentes; Verba autem, ſiue clauſulæ attendi ſolum debeant in caſu omninò ambiguo, attendendo potiſſimum æqualitatẽ, ſeù inæqualitatem ac læſionem alias reſultantem, quoniam cum in futuro reciproco fideicõmiſſo æqualis remaneat diuidentium incerta conditio ſeu ſpes circa lucrum quod alter ſu-

perſtes per alterius prædeceſſum facere poteſt, non de facili hæc voluntas remittendi fideicommiſſum admittenda eſt, niſi facti circũſtantiæ probabiliter ſuadeant huiuſmodi remiſſionem in partium intentione fuiſſe, quia ſic eis expediret vt libertatem diſponendi obtinerent, magnum etiam argumentũ deſumendo à qualitate fideicõmiſſi, an habeat longum tractum in vniuerſa deſcendentia vel è contra, vt primo caſu difficilius intret præſumptio remiſſionis, nec non attenta qualitate bonorũ cum alijs iudicis arbitrio pẽſandis Q.

Et quoniam ſuper huiuſmodi remiſſionibus, ac diuiſionibus di

Q. *diſc.* 175. & 177. & *ſeq. eodem tit.* & *tit. de emphyt. diſc.* 53.

uerſæ ſcripturæ cõcipi ſolent ,
283 quia ſcilicet primo concipiantur capitula inter partes, deinde verò deſuper fiat inſtrumentum publicum , quod in aliqua parte diuerſificet , Hinc proindè intrat dubitatio, an potius capitulis vel inſtrumento deferendum ſit ; Et regula eſt quod debeat deferri capitulis quoniam iſta continent verba partium ac ſubſtantiam voluntatis earum, inſtrumentũ verò continet verba Notarij ; Verũ & iſta quoque eſt magis facti , & voluntatis quam iuris quæſtio non recipiens proindè certam ac determinatam regulam generalem, quoniam prò facti qualitate ſæpè contingit , vt inſtrumento potius deferendum ſit , Vel ob nullitatem primæ conuentionis contentæ in capitu-

pitulis, vndè ſecunda inſtrumentalis habeatur prò prima, Vel quia ex intermedij temporis notabili interuallo, ſiue ex verbis inſtrumenti, vel alijs circumſtantijs conſtet diuerſitatem, ſeù alterationẽ prodijſſe animo nouandi ſeù reformandi R.

Prout circà clauſulam *Ad habendum* aliaſq; æquipollentes re-
284 miſſionem fideicommiſſi importare ſolitas ac etiam circa promiſſionem euictionis cum ſimilibus nimium refert, an diuiſio, vel alia cõuentio fuerit ſuper bonis fideicommiſſarijs tantum, adeò vt clauſulæ, ac promiſſio euictionis alias fatuæ remanerent, Vel fuerit generalis aliorum bonorum, liberorum complexiua in qui-

R. *diſc.* 179. *eodem tit.*

bus ſingula ſingulis congruè referendo ſuam facere valeant operationem S.

Magnumque affirmatiuum, vel è conuerſo negatiuum argumentum in hoc propoſito reſultare ſolet à valore bonorũ,
285 habita, vel reſpectiuè nõ habita ratione oneris fideicommiſſi, quod ſine dubio minuit de valore iuxta vnam opinionem in quarta, & iuxta aliam in ſexta, ſeù quinta, Verius autem prudentis iudicis arbitrio prò fideicommiſſi qualitate, eiuſque magis certa, vel incerta exiſtentia, ſeù magis proxima vel remota apertura; ex hoc enim reſultat inter diuidentes æqualitas, vel inæqua-

S. *dicto diſc. 53. tit. de emphyteuſi, & d. diſc. 75. & ſeqq. hoc tit.*

qualitas, quæ ad excludendã læsionem, seù captionem in dubio magnum inditium præbet T.

De transactione.

QVo verò ad cessationem fideicommissi ob transactionem, rarus est casus omnimodæ cessationis per hanc viam quæ solum diminutionem de
286 sui natura præseferre videtur; siquidẽ aut lis super qua illa emanat erat super fideicõmissi existentia, quam alter collitigans negaret, contendendo de bonorum libertate ob fideicommissi expirationẽ vel non inductionem, seù vigore detractionum; Et tunc quia de transactionis essentia est,

T. *ibidem.*

est, vt aliquid hinc indè obtineatur, ac respectiuè remittatur, ità per quandam arbitramẽtalis sententiæ speciem diuidendo incertũ litis euentum, cum alias remittẽdo totum esset inutilis tanquam leonina; Hinc perneceſsè resultat, vt id quod obuenit in agentem ex fideicõmisso, sub isto remaneat quatenus vlteriorem habeat tractũ succesſiuum; Aut verò lis est super sola pertinentia, & tunc fortius omnia penes vtrumque venientem ex eodem fideicõmisso tanquam per speciem diuisionis, sub eo continuare debent, nisi facti circumstantiæ doceant, per eum penes quem remanet fideicommissi corpus, seù maior pars aliquid liberè datum esse collitiganti cuius ius nõ haberet tractum

ſucceſſiuum in eius deſcendē-
tibus, vel de ſuo genere, ad
redimendas moleſtias V.

Adhuc tamen in praxi viſus eſt
caſus canonizationis tranſa-
ctionis initæ ſuper ambigua-
lite circa ſolam pertinentiam,
cum præſuppoſito certæ exi-
ſtentiæ fideicommiſſi, per quā
tranſactionem fideicommiſsū
remaneret deſtructum X.

Præſuppoſitis autem alijs termi-
nis habilibus, tam ſcilicet cir-
ca dictam circumſtantiam, vt
tranſactio non totalem deſtru-
ctionem ſed ſolum diminutio-
nem, vel diuiſionem inducat,
quam

V. *diſc.* 172. *& ſeq. eodem tit. &*
ſub tit. de feud. diſc. 49. *& ſub tit.*
de emphyt. diſc. 52.

X. *deciſ.* 228. *par.* 12. *rec. aliàs dec.*
44. *& dec.* 48. *poſt Cenſal. ad Pe-*
regr.

quam etiam circa alia generalia, ac necessaria transactionis requisita in iure desiderata, etiam super bonis liberis, ac indifferentibus, adeò vt quæstio reducatur ad solum potestatis defectum ratione fideicommissi resultantem, Vel ratione alienationis per legē, vel hominem, seù per vtrumque prohibitæ, Vel quia successor veniens iure suo independenter à transigente cuius facto obligari non potuisse cōtendat; Et tunc nō leuis quę-
286 stio fuit apud nostros maiores, an trāsactio inita per graiatum, seù fideicommissi prò tempore possessorem afficiat necnè successorē iure proprio vocatum ad fideicommissum à transigente independenter venientem, adeò vt scribentes in varias ierint sententias.

Ho-

Hodiè verò in foro iuris quæstio in abstracto decisa videtur, ac extra oontrouersiam posita, cum bonæ vel malæ fidei distinctione; si enim ex facti qualitate constat eam prudenter, ac bona fide initam esse, & tũc valida est, successoris etiam independentis obligatoria; si verò constat colluśiuè, ac mala fide sequutam esse, & tunc secus, quoniam isto casu reputatur illicita voluntaria alienatio sub hoc specioso pallio velata.

Ac propterea etiam istæ quæstiones desuper sunt potius facti, ac applicationis, An in vna, vel altera distinctionis parte versemur; Idque pendet à dubij litis euentus probabilitate, vel improbabilitate, siue ista maiori vel minori, & an id quod remittitur prudentis

iudi-

iudicis arbitrio adæquet necnè, ita vt dignoſci valeat, an fideicommiſsi poſſeſſor qui legalis adminiſtratoris perſonã gerere videtur, prudenter ac benè eius partes in hoc expleuerit necnè; Atque in dubio, bonæ potius quam malæ prò actus validitate ac ſubſiſtentia iuris præſumptio aſsiſtit; contrarijs tamen probationibus, vel fortioribus præſumptionibus elidibilis.

Hanc tamen iuris, vel interpretum benignitatem aliqui in abuſum quodãmodo conuer-
288 tentes adeò extendunt, vt credant, uel ſolum receſſum à lite ob iſtius moleſtias, uel minus probabilem opinionem, quinimò dictum unius Doctoris ad id ſufficere: Verum id continet æquiuocum, quoniã iſta propoſitio rectè procedit

prò

prò generali necessario requisito transactionis ad istius validitatem, etiam in rebus indifferentibus,& nè aliàs vtpotè in re omninò clara inualida remaneat etiam respectu ipsorum transigentium eorumque hæredum seu alias dependenter venientium. Non autem ad istum effectum, ad quem vltrà dictum requisitum generale, desideratur alterum speciale talis probabilis dubietatis super litis euentu, quod fideicommissi possessor ità prudenter occurrēdo maiori formidato damno in tuto more boni administratoris, ac prudentis œconomi fideicommissum ponere iudicauerit, ideoque termini sunt nimium dispares A.

Prout

A. *eisdem locis de quibus sup. lit. V.*

Prout æquiuocum eſt hanc malam fidem deſumere volentiũ ex qualitate læſionis,& an hęc ad metam ænormitatis aſcen-
289 dat necnè ; Id enim iuxta vnam opinionem , non tamen omninò tutam, neque vbique receptam , generaliter procedit in quacumque tranſactione inita ſuper rebus indifferẽtibus , ac inter habentes earumdem rerum liberam diſpoſitionem , iure emptionis , & venditionis regulanda attento valore pendente ab æſtimatione dubij litis euentus B . non autem ad hunc effectum concedendi prohibito diſponere, ac obligare ſucceſſorem venientem iure ſuo faciendi vtrumque , quoniam

vt

B. *ſub tit. de emptione, & venditione, & ibidem proximè ſupra.*

vt ſupra, id eatenus conceditur, quatenus iuſta cauſa neceſſitatis, vel vtilitatis, ac prudentiæ ità exegerit, ad inſtar eorum quæ in iure habentur de tranſactionibus alijſque contractibus initis per adminiſtratores Eccleſiarum, pupillorum, minorum, ac aliorum ſub neceſſaria legali adminiſtratione viuentium, adeo vt quodlibet damnum tale quale, ſeù vtilitatis, iuſtæque cauſæ abſentiæ læſionem redolere videatur C.

Dicta verò regula cum bonæ fidei concurſu prò actus validitate, ac ſubſiſtentia firmata,
290 non procedit in Maioratibus Hiſpaniæ, vbi vel de illorum peculiari natura in multis diuerſificante à fideicommiſſis,

C. *ibidem proximè l. V.*

missis, maioratibus, ac primogenituris cum iuris communis dispositione regulandis; Vel quia apud illos sapientes contraria opinio simpliciter negatiua magis recepta sit, in hoc diuerso iure viuitur.

Quod à simili habemus in feudis antiquis pacti, & prouidentiæ, in quibus successor ve-
291 niat iure suo independenter à transigente, quoniam adhuc generaliter dicta theorica seù distinctio recepta est; Et tamen in aliquibus Ditionibus ob leges peculiares neque id recipitur, sed etiam transactio quantumuis bona fide inita sub alienationis generali prohibitione venit D.

De

D. *ibidem, & d. disc. 49. sub tit. de feud.*

De fideicommissorum Derogationibus.

CEssare quoque vel minui solent fideicommissa ob legis positiuæ viuæ vel mortuæ de-
292 rogationem tripliciter contingentem; Vel scilicet ob aliquam eorum generalem derogationem in certis casibus ex lege municipali resultantem, vt exempli gratia est in Statu Ecclesiastico Constitutio Clementina, quæ vulgò nuncupatur *Bulla Baronum*; Vel ob derogationem seù dispensationem resultantē à iure communi fauore dotis, & alimentorum, ac libertatis, cū similibus; Vel demum ex speciali gratia concessa per Principem, seù Magistratum ad id potestatem habentem.

De

De prima ſpecie derogationis habetur ſufficienter actum in ſua ſede E, ad quam relatio ſufficiat; Idemque de ſecun-
293 da de qua pariter actum eſt abundè in ſua ſede F. Solumque à ſimili ſub iſta fideicommiſſaria materia cadunt ea, quæ propriam non adeò adaptatam ſedem habentia, concernunt neceſſarias alienationes bonorum fideicōmiſſi prò redemptione poſſeſſoris fideicommiſſi ab hoſtibus, vel la-
294 tronibus, ſimilique accidentali non culpoſo infortunio, qui tamen caſus regulandi videntur ad inſtar dotis, atque cum eiſdem terminis, vel requiſi-

E. *ſub tit. de feud. ad materiã Bullæ Baronum diſc. 73. & ſeqq.*

F. *ſub tit. de dote diſc. 36. cum pluribus ſeqq. & latius diſc. 145.*

quisitis, tàm circa recursum subsidiarium, quàm circa descensiuam qualitatem, ac propriæ culpæ carentiam G.

Licèt enim aliqui scribentes, pleroſque casus non adeò necessarios, sed commiseratione dignos recẽseant; Atque alij, etiam ad fideicõmissum transuersalis, vel extranei id extendant; Attamen id in solo puncto iuris recipiendum nõ est H. Benè tamen huiusmodi ponderationes deseruire possunt pro sequenti tertia derogationis specie, ad iustũ motiuum, iustamque causam suppeditandam Principi, vel Magistratui potestatẽ habenti ad derogandum seù dispensandum.

G. *disc.*161. *&* 163. *hoc tit.*
H. *ibidem*.

De cessatione fideicommissi ob licitam alienationem in vim derogationis seù dispēsationis concessæ per Principem, vel Magistratum.

FRequentior igitur, vltra iam insinuatum casum dotis, vel Bullæ Baronum, in foro inspectio est super speciali derogatione fideicommissi, quæ in gratiam eius possessoris, per Principem, vel Magistratum, qui sufficientem potestatem habeat concedatur, Atque in hac duplex cadit quæstio, potestatis, & voluntatis: Prima verò subdistinguitur inter supremum Principem, ac alios inferiores Magistratus, Et altera indefinitè procedit præsuppositā potestate pro certa.

In

In ſupremo Principe, qui condendi, vel diſſoluendi legen poſitiuam facultatem habeat, ſiue illi diſpenſandi, variæ
295 ſunt opiniones, Vna ſcilicet ſimpliciter negantium, quaſi quod huic diſponendi poteſtati de rebus ſuis poſt mortem, vtpotè à iure naturæ, vel gentium prouenienti, Princeps derogare nõ valeat, ſeu aliàs commutare, aut diſpenſare.

Altera eſt id limitatè concedentium, ex neceſſaria, vel publica, ſeù aliàs omninò vrgenti, ac probabili cauſa, & nõ aliàs.

Tertia eſt ſimpliciter, ac indefinitiuè affirmatiua, conſiderãs ſolum iuſtam cauſam prò cõſilio.

Et quarta eſt ſecundæ, ac tertiæ conciliatiua, diſtinguendo foros, vt ſcilicèt tertia proce-

dat, ac de facto recepta sit in foro externo, Secunda verò procedat in interno; Huius proindè examen spiritualibus medicis relinquendo, ac etiã primam opinionem reseruando prò Scholarum, & Academiarum pabulo; Quatenus ad forensia pertinet, certum est dictam tertiam opinionẽ simpliciter affirmatiuam receptã esse, ex iam initio insinuata ratione, quod verè testandi, seù aliàs conferendi suorum bonorum dispositionem post mortem, prouenit ex iuris positiui benignitate, non autem ex iure naturæ vel gentium, ideoque nil prohibet, vt quod lex positiua concessit, eadem, vel Princeps, qui lex viua dicitur, tollere valeat, atque vt aliqui dicunt, vt id quod Cæsar concessit, idem Cæsar tol-

tollat 1.

In alijs verò Magiſtratibus, quę-
ſtio eſt potius facti quàm iu-
ris, ſuper facultate ſcilicèt,
quam talis Magiſtratus cum
296 explicita ſupremi Principis
conceſſione, vel cum implici-
ta, & virtuali à legitimè indu-
cta conſuetudine reſultante,
quoniam etiam ea quæ ſupre-
mo Principi reſeruata ſunt
communicari poſſunt Officia-
libus & Magiſtratibus tanquã
Miniſtris, ac inſtrumentis, ip-
ſius Principis voluntatem ex-
plicantibus; Difficultas enim
circa Regalia maiora conſiſtit
in omnimoda conceſſione ab
eo independenter, vel quia

1. *diſc.* 165. *cum ſeqq. hoc tit.*, *latius ſub tit. de Regal. diſc.* 148. *& dicto tit. de feud. ad materiam Bullæ Baronum diſc.* 73. *& ſeqq.*

nemo sibi potest constituere æqualem, vel quia dicuntur iura inseparabilia à Principatu seù Corona, à qua non possunt auelli, sed quoad Officiales, ac Ministros dependentes nemo dubitat.

Vndè propterea si Magistratus, publicè & palam longo seù
297 notabili tempore cum reiteratione ac frequentia actuum dispensat super ijs, quæ Principi reseruata sunt, exindè resultat probatio concessæ potestatis, quamuis de illa non constet expressè, ideoque in Italia plures habemus Magistratus hanc facultatem habentes L.

Omnes igitur quæstiones in hac materia esse videntur circa defectum voluntatis, vel circa sub-

L. *disc.* 161. *hoc tit.*

ſubreptionem, ac obreptionē gratiæ, quod non recipit certam ac determinatam regulam generalem, cum pariter deciſio pendeat ex facti qua-
298 litate, ac ſingulorum caſuū circumſtantijs particularibus, ex quibus prò iudicis prudēti arbitrio inſpiciendum eſt, an ſit expreſſum non verum, ob quod Princeps moueri potuerit ad concedendū id quod aliàs veriſimiliter non fuiſſet conceſſurus, vel difficilius; Aut è conuerſo tacitum fuerit id, quod ſi fuiſſet expreſſum, veriſimiliter à conceſſione retraxiſſet, vel difficiliorem effeciſſet, putà quia minus vera ſit cauſa ob quam derogatio conceſſa eſt, ſiuè quia narratum nō ſit, quod adeſſent alia bona libera, ſiue minus qualificata, aut quod expoſita nō

sit aliqua testatoris dispositio prohibitiua dictæ derogationis, vel particularis affectio erga rem alienatam, cum similibus circumstantijs, ex quibus inferri possit ad subreptionem, vel obreptionem, vel defectum intentionis, circa quæ non datur certa regula, ideoque dicitur materia iudicis arbitraria, ea generali regula cadente, vt attẽdi debeat stylus vel praxis illius Principatus, vel Magistratus, seù illius Principis in specie; cum ex hoc præsertim reguletur in genere hæc materia M.

In casu autem validæ derogationis, adhuc plura excitari solent dubia, quæ frequentiora sunt in Hispania ob illorum 299 maioratuum frequentiam, ideo-

M. *locis supra cit. lit. I.*

ideoq, Doctores Hiſpani magis quàm alij de huiuſmodi diſpenſationibus, ſeù facultatibus agunt,& potiſſimè ; Primo an conceſſa facultate vni
300 qui ea in toto vel in parte non vtatur talis facultas tranſeat ad ſucceſſorem, & verior videtur opinio negatiua .

Secundo ſi vtatur in exceſſu , an actus corruat in totum,vel potius ſubſtineatur pro parte licita ; Et quando agitur de materia diuidua verius eſt ſubſtineri in parte , priorèſque actus ad facultatem referri , vbi verò eſt indiuidua , ſiue quod obſtet indiuiduum voluntatis partium aut ipſius Principis vel Magiſtratus cõcedentis,cadit probabilis dubitatio quod vtile per inutile

N. *ibidem diſcurſiuè vel relatiuè .*

vitietur, eo modo quo in alienationibus bonorum Ecclesiæ vel feudorum.

Tertio an grauatus, vel fideicõmissi possessor qui talem facultatem obtinuit, teneatur de iure supplere seù reintegrare fideicommissum de eius bonis liberis, vel de alijs spectantibus ad hæreditatem eiusdem qui ordinauit fideicommissũ si istud esset particulare, atque probabilior videtur affirmatiua.

Quarto si in eadem derogatione seù facultate adiecta sit lex obligatoria ipsius possessoris fideicommissi ad redimendam rem alienatam, seù ad extinguendum censum impositum, aut debitum contractum intrà certum tempus, an scilicèt facultatario dictam conditionẽ statuto tempore non adimplẽte,

te, id præiudicet tertio in quem facta est alienatio, seù cum quo contractum est debitum, & probabilior videtur negatiua, quoties onus iniunctum est ipsi grauato, seù possessori alienanti, vel debitum contrahenti.

Quinto frequentius vbi pretium ex alienatione vel debito obuentum erogatum non est in causam expressam, an scilicet emptor vel creditor teneatur de implemento, seù versione esse sollicitus, atque super hoc variæ habentur opiniones; Distinctio autem cum qua conciliari videntur, ea est quod, Aut implementum præscriptũ est pro forma, seù per viam conditionis, & non dubitatur de illo emptorem, vel creditorem teneri esse sollicitum, atque aliàs actum corruere; Aut

Aut per viam modi, adeò vt ille qui facultatem conceſſit ſequutus dicatur fidem ipſius grauati, ſeù poſſeſſoris fideicommiſſi alienantis, vel debitum contrahentis ad quem directum ſit onus adimplendi, & tunc ſecus.

Verùm quia nihil eſt in iure pacificũ, atque plures alias adhibent diſtinctiones, an ſcilicèt alienatio vel alter contractus fiat ex cauſa voluntaria vel neceſſaria, vt vno caſu emptor non teneatur eſſe ſollicitus, altero autem ſic, ſiue an ſibi imputari poſſit necnè non implementum; Hinc proindè ad omnem difficultatem remouendam, per emere volentes bona fideicommiſſaria, vel ſuper eis acquirentes cenſus aut aliud ius in vim dictæ derogationis ſeù diſpenſationis,

cu-

curari ſolet cautela in Apoſtolicis præſertim derogationibus adijci ſolita, quod emptor, vel creditor non teneatur de hoc eſſe ſollicitus.

Super cauſis autem ob quas huiuſmodi derogationes ac facultates concedi ſoleant vel debeant, neque certa regula
301 ſtatui poteſt, cum totũ pendeat ex facti qualitate, potiſſimum verò ex more regionis, vel ſtylo Principatus, cum in vna regione, vel Principatu huiuſmodi derogationes ſoleant eſſe difficiles, ac raræ, non niſi ex magna cauſa concedi ſolitæ, in alijs autem faciles ac frequentes.

Ità pariter dicendum eſt circa modum, an ſcilicet magis cõgruat dare facultatem vendẽdi tot bona, vt cum pretio occurri poſſit illis grauati neceſſi-

302 ceſſitatibus quæ ſunt cauſa conceſſionis, Vel potius, denegata facultate alienandi eã, concedere hypothecandi, ſeù imponendi cenſus cum obligatione eiuſdem grauati, aliorumque in fideicommiſſo ſucceſſorum cũ cumulo, ac multiplico alicuius partis fructuũ ſingulis annis faciendo debitum extinguere, vt ità bona remaneant in ſua integritate; Atque primo aſpectu melior videtur hæc poſterior via, vt Ego etiam aliàs credebam, atque aliquorum Pontificum ſeù eorum Officialiũ conſueuit aliquando eſſe conſtans opinio; Verùm experiẽtia docuit contrarium, quoniam vbi proceditur per viam omnimodæ alienationis alicuius partis bonorum, certa, & limitata eſt fideicommiſſi iactura in

illis

illis tantùm bonis ab eo dismembratis absque tractu successiuo, sed vbi proceditur per viam impositionis census vel alterius annui oneris, tunc negligente possessore fideicommissi soluere fructus, istorũ cumulus talis fieri potest, quod reliqua omnia bona totumque assem fideicommissarium tractu temporis absorbeat; Nil suffragante dicta cautela adhiberi solita super cumulo, ac multiplico alicuius partis fructuum pro extinctione facienda, quoniam eadem cautela adhiberi solet in casu alienationis, quod scilicèt aliqua pars pretij destinatur multri-
303 plico duraturo vsquequo cõflaretur summa quæ adæquet bona alienata, & fideicommissum reintegret, vt de his multiplicis alibi pluries habetur,

sed

ſed punctus eſt concurrente negligentia id adimplendi, vt frequentius contingit, quoniã in caſu alienationis, talis negligentia non cauſat maius damnum, ſed ſolùm impedit maius lucrum, ſeù reintegrationem antiqui ſtatus, in altero autem impoſitionis cenſus, vel alterius oneris, cumulus fructuum abſorbere poteſt totum; Ac etiam quia fructus paſſiui cenſuum vel aliæ vſuræ, & acceſſiones frequentius eſſe ſolent maiores, quàm ſint fructus bonorum, & quod magis, ſunt certi, ac inuariabiles, quales nõ ſunt fructus bonorum ſubiecti ſterilitatibus, alijſque caſibus quos adeò frequentes habemus occaſione remiſſionis penſionis, vel reſtauri per conductores peti ſolitæ.

Om-

Omnes autem prædictæ, ac ſimiles quęſtiones cadentes in iſta materia derogationis fideicõmiſſi ſunt, vt dictum eſt, potius voluntatis, quàm poteſtatis, ideoque ad inſtar ferè omniũ aliarum quæſtionũ in hac vniuerſa fideicommiſſaria materia cadentium certam, ac determinatam deciſionem, ſeù regulam generalem non recipiunt, ſed pro facti qualitate, ac ſingulorum caſuum particularibus circumſtantijs particularem deciſionẽ recipiunt pro iudicis prudenti arbitrio, non regulando ex eius voluntate inordinata, atque vt forenſes vulgò dicere ſolent *de iure ceruellotico*, ſed aſſumendo perſonam boni viri, ac attendendo pro norma, ſeù lumine generales propoſitiones iuris, iuxtà opiniones in foro magis

rece-

receptas, quæ congruè ad casum adaptentur.

De alienationibus.

DEmum circa hanc tertiam principalem inspectionem cessationis accidentalis fideicommissi in aliquibus bonis quamuis ipsius fideicommissi existentia adhuc vigeat, ex causa scilicèt validæ ac licitæ alienationis, aliàs tamen quã ex causis vel remedijs præcedenter insinuatis, dupliciter illa sequi solet; Primo scilicèt absque omnimoda iactura, & diminutione fideicommissi, quod in alia bonorum specie reintegratũ remaneat, vt contingit in casu permutationis; Et secundo per omnimodam dismembrationem, ac diminutionẽ absq; recõpensa.

Pri-

Prima ſpecies regulariter eſt licita quoties per teſtatorem expreſsè prohibita non ſit, cũ
304 lex eam non prohibuerit, dummodo tamen nõ ſit damnoſa, ſed potius vtilis, vel ſaltem prudens, atque ex iuſto, ac rationabili motiuo ſequuta O.

In altera verò ſpecie, quoties àlienatio tangat bonorum ſubſtantiam ac proprietatem, nõ
305 autem ſolam commoditatem, ſeù ius grauati, regula generalis eſt negatiua, quod ſcilicèt fideicommiſſo grauatus prohibitus eſt alienare ipſius fideicommiſsi bona P.

Limitationem autem recipit (vltrà illam ex cauſa detractionum

O. *diſc.* 168. *&* 175. *& ſeqq.*

P. *tit. de feud. diſc.* 47. *et* 61. *et* 110. *et tit. de emphyt.*

num de qua in quarta ſequēti principali inſpectione) quoties fieret pro diſſoluendo ære alieno ipſius teſtatoris; Quod
306 tamen diſcretè ac ſano modo intelligendum eſt, quatenùs ſcilicèt prudenter, ac bona fide, non autem culposè ac imprudenter, quia nempè cū pecunia vel mobilibus, ſeù alijs inferioris conditionis bonis æs alienum diſſolui poſsit; Quodque id ſequatur pro debito in ſorte principali, vel etiam fructibus ipſo teſtatore viuente decurſis qui ſpeciem ſortis habent, non autem pro fructibus poſt mortem decurſis qui dicuntur potius debitū hæredis quàm defuncti Q. Procedunt hæc in voluntarijs alienationibus quæ per grauatum

Q. *diſc.* 162. *cum ſeqq. hoc tit.*

tum fiant, ac in ſui, & habentis ab eo cauſam præiudiciũ, non autem in præiudiciũ creditorum defuncti, vel eorum qui cum iudicis auctoritate emunt creditoribus inſtantibus, quoniam creditores præſertim hypothecarij dictum ordinem ſeruare nõ tenentur, neque attendere an debitum fructuum poſt mortem teſtatoris decurſorum ſit ipſius grauati, quoniam quoad eos totum dicitur debitum defuncti, eorumque electio eſt ad quæ bona hypothecam, aliaque iura experiri velint R.

Crediderunt aliqui, probabilem ignorantiam fideicommiſſi in propoſito excuſare, potiſsimè

307 autem vbi eſt ex vtraque parte emptoris, ac venditoris, vt ſcilicèt tunc emptor ſit tutus,

R. *ibidem*.

tus, fideicommissario autem ius competat petendi reintegrationem fideicommissi ex bonis grauati alienantis quatenùs extent, itaut non nisi in subsidium, & facta ista excussione ipsorum bonorum alienatorum vindicatio detur.

Verùm in foro id receptum non est, quoniam in arbitrio fideicommissarij, siue scienter, siue ignoranter alienatio facta sit, repositum est, vel ipsa bona ab emptore seù alio ab eo causam habente vendicare, vel agere contrà grauatum pro reintegratione, dicta verò distinctio scientiæ vel ignorantiæ percutit diuersum effectũ excusationis caducitatis, ac pœnæ ex alienatione aliàs resultantis.

Tunc autem dicta electio cessat quando vocatus ad fideicommis-

missum alienationi cõsensum præstitit, vt tunc non censeatur quidẽ remissum onus gra-
308 uati alienantis restituendi pretium attento tempore alienationis, (quoties cum mala fide pro minori facta non esset) non tamen consentienti detur ius, vel actio vindicationis contra emptorem; Licèt enim aliqui in ea fuerint sententia, vt iste consensus operetur solùm remissionem fideicommissi pœnalis, seù aliàs tunc prouenientis, ac aperturi per ipsum actum alienationis, non autem alterum conditionale delaturum per grauati mortem; Attamen aspera videtur, parumque probabilis hæc opinio, cum huiusmodi consensus ab emptoribus procurari soleant, vt saltem quo ad ipsos consentien-

tes,

tes, eorumque iure durante, ità reddantur tuti S.

Nimium autem refert, an hæc alienandi prohibitio emanet à sola disposítione legis, vel etiam huic legali prohibitioni accedat illa hominis; Primo enim casu actus implicitum habet statum validitatis, atque non dicitur nulla ipso
309 iure, sed rescindenda ope exceptionis post factum casum fideicommissi, in secundo autē vt prohibitio hominis aliquid addat prohibitioni legis dicitur nulla ipso iure.

Idque aliquos operatur effectus, illum præsertim, quod primo casu prohibitionis legalis, si fideicómissi successor habeat etiam hæreditatem qualitatē alie-

S. *disc.* 173. *et* 176. *cum ibi proxim. hoc tit.*

alienantis, quamuis esset cum beneficio inuentarij, quatenùs vires hæreditariæ suppetant,
310 tenetur præcisè seruare factum sui auctoris, neque potest, diuidendo personas, vindicare ipsa bona alienata iure fideicommissi, ac restituere, pretium seù præstare euictionem iure hæreditario, iuxtà magis communem, ac in foro receptam opinionem; In altero autem duplicis prohibitionis legis, & hominis, ob actus irritationem ipso iure, resultantem, dicta qualitas hereditaria non obstat, eaque, non obstante datur ius vindicandi ipsa bona, fortius verò si eorum qualitas, vel testatoris particularis affectio concurrat.

Refert etiam inspicere, an hæc hominis prohibitio sit in fi-

deicommiſſo ordinato per vltimam voluntatem, vel in al-
311 tero inter viuos, ſeù per cõtractum, prima enim fortior eſt, quàm altera quæ reputatur debilior, dum illa impedit translationem dominij ipſorum bonorum ſub prohibitione cadentium, altera verò non impedit ſed ſolum producit actionem ad damna, & intereſſe contra ipſum prohibitum, niſi concurrat reſeruatio dominij, quo caſu remanet extrà quæſtionem, vel iuxtà vnã opinionem contradictoribus non carentem accedat hypotheca, ſeù iuxtà alteram pariter contradictã accedat iuramentum, magis verò ſi vtrumque ſimul.

Item vbi fideicommiſſarius nolit vel non poſſit ius reale vindicationis ipſorum bonorum

di-

distractorum exercere, sed eligat seù cogatur agere contrà grauatum alienantem, eiusque hæreditatem ac bona pro reintegratione; Et tunc satis in
312 foro est frequens quæstio in conoursu aliorũ eiusdem grauati creditorum, an pro dicta fideicommissi reintegratione competat nec nè hypotheca tacita seù legalis, istaque est quæstio agitata inter modernos, apud antiquiores ignota; Affirmatiuã verò plures simpliciter ac indistinctè tenent, ac veriorem credunt; Alij verò distinguunt, an accedat nec nè dolus, vt eo accedente intret hypotheca, secùs autem econtrà, & hanc sequitur ac tenet Rota, & Curia Romana, vbi propterea omnes quæstiones vertuntur circa factum seù applicationem, an concurrat

nec nè iſte dolus, qui non deſideratur verus, ſed ſufficit præſumptus reſultans à ſcientia fideicommiſſi in alienante, qui tamen licèt conſcius iuſtam non habeat cauſam ſeù credulitatem quod licita ſibi eſſet alienatio, putà in cauſam detractionum ſibi competentiũ cũ ſimilibus; Atque dato dolo non attenditur tempus ipſius alienationis, ſed illud ſuſceptæ adminiſtrationis fideicommiſſi, ad inſtar aliorum legalium Adminiſtratorum T; Ideoque vt dictũ eſt, quæſtiones ſunt facti potius quàm iuris, ex facti qualitate decidendæ.

Vbi verò grauatus bona propria in communi cum fideicõmiſſo poſſideret, atque aliqua ex eis in

T. *diſc. 169. eodem tit.*

in totum alienaret, tunc ad
313 excludendum delictum, lex occultat seù fingit implicitũ contractum diuisionis, per quẽ grauatus vtriusque patrimonij possessor censeatur in suam propriam portionem elegisse bona alienata, remanentia verò, ad mensuram seù proportionem insolidum assignasse fideicommisso V; Eodem modo quo primæ alienationes cẽsentur electæ in sibi competẽtes detractiones, iuxtà sequẽtem principalem inspectionẽ in materia detractionum.

Quia verò cui datur actio, multò magis dãda est exceptio, Hinc
314 proindè si fideicommissarius reperiatur absque vitio in possessione bonorum grauati, sibi conceditur eorum reten-

V. *disc.197. eodem tit.*

tio iure pignoris pro dicta reintegratione, dummodo tamen creditum sit certum, ac liquidum, non autem si incertum vel illiquidum X.

Procedunt hæc vt dictum est in alienatione, quæ fiat de ipsa substantia, seù bonorum pro-
315 prietate, secùs autem, vbi grauatus, vel fideicommissi possessor alienet solùm ius suũ, ipsorumque bonorum fructus, seù commoditatem eius vita durante, cum id, non accedente expressa ac speciali prohibitione, non sit in iure prohibitum, cum hæc alienationis species non percutiat bonorum substantiam, neque ius vel dominium in emptorem transferat, ità considerandum loco procuratoris in rem propriam

X. *disc. 73. eodem tit.*

priam fideicommissarij alienantis, cuius vice ac nomine ad propriam vtilitatem fructus, ac emolumenta percipere dicitur, quod nè dum in fideicommissis, sed etiam in feudis, ac alijs in libero commercio nó existentibus est receptum, quinimò & in beneficijs & pensionibus Ecclesiasticis Y.

De inspectione detractionum legalium, vel accidentalium diminuentium fideicommissum.

QVarta principalis inspectio est circa aliam fideicõmissi

Y. *sub tit. de feud. disc.* 61. & 110. *de Regal. disc.* 30. & *seq.* & *sub tit. de pension.*

modificationem, vel diminu-
316 tionem resultãtem à detra-
ctionibus legalibus, vel etiam
accidentalibus ipsi grauato
competentibus; Accidenta-
les etenim sunt illæ quæ con-
sistunt in iuribus, & actionibus
vel creditis ex persona pro-
pria competentibus aduersus
defunctum, seù fideicommis-
sariam hæreditatem, vt fre-
quenter contingere solet in
credito dotium maternarum
ex fideicommissaria hæredita-
te patris, vel ex alia causa;
Licèt enim creditore succe-
317 dente debitori resultet con-
fusio actionum ob incompati-
bilitatem actionis, & passio-
nis in eodem subiecto, potis-
simè verò vbi non accedit in-
uentarij beneficium, quod à
dicta cõfusione præseruat, At-
tamen id cessat in eo qui fi-

dei-

deicommisso grauatus; succedit reuocabiliter, quoniam facto casu restitutionis, iura propria reuiuiscit, potius tanquam à somno, quàm à morte, dictaque confusio temporaliter dicitur resultare Z.

Quod etiam frequenter contingere solet in fideicommissis
318 antiquioribus maiorum quę per grauatum ex propria persona separẽtur à patrimonio, seù hæreditate noui fideicommittentis, cum similibus.

Legales autem detractiones sunt in suis, legitima, & trebellia-
319 nica, in extraneis autem trebellianica tantùm, vel in fideicommissis particularibus falcidia, quoties earum respectiuè prohibitio non accedat;

Z. *pluriès incidenter hoc tit. & formiter sub tit. de detraction.*

Licèt enim apud antiquiores non leuiter controuerſum fuerit, an trebellianica vel falcidia filijs primi gradus prohiberi poſſit, atque eſſet quæſtio adeò inuoluta, vt plures crediderint deferẽdum eſſe prouinciarum ſeu Tribunalium obſeruãtiæ affirmatiuè vel negatiuè; Hodie tamen magis communiter in foro, præſertim verò in Rota, & Curia Romana recepta eſt affirmatiua, adeoùt quandoq; negata fuerit remiſſoria ad probãdam contrariam conſuetudinem canonizantem opinionẽ negatiuam.

Et conſequenter quæſtiones quæ in hac materia habentur ſunt ſolùm voluntatis, quoties iſta non eſt clara, & expreſſa, ſed ea deduci prætẽdatur ex præſumptionibus, & coniecturis, ſeù

seù verbis denotantibus inte-
321 gritatem hereditatis, vel bo-
norum quorum conseruatio cũ
fideicommissaria successione,
absque hac diminutione desi-
derata fuerit; In eo solum fi-
lijs, vel descendentibus priui-
legiatis, quod maiores, ac ef-
ficaciores desiderãtur conie-
cturæ, quàm in extraneis in
quibus sufficiũt leuiores: Nul-
la tamen desuper certa ac de-
terminata regula generali sta-
tuenda, vtpotè in materia
coniecturali, & in quæstione
facti, ac voluntatis, ex facti
qualitate, ac singulorum ca-
suum particularibus circum-
stantijs decidenda A.
In alio etiam filij, ac descenden-
tes ab extraneis differũt, quod

A. *in dicta sua materia sub tit. de detract. on.*

istí imputant in trebellianicæ detractionem fructus ex bonis fideicommissarijs pendente
322 restitutione perceptos, illi autem non; Ac etiam quia in extraneis non est verificabilis duplex detractio quæ datur in filijs, & descendentibus qui in fideicommisso conditionali non autem puro duas
323 faciunt detractiones, legitimæ scilicèt, & trebellianicæ; Quoties tamen priuilegium eius cui facienda est fideicōmissi restitutio id non impediat, vt est Ecclesia, vel pia causa, contrà quam trebellianicæ detractio non intrat; Di-
324 screpantia solùm existente inter scribẽtes, an id procedat vbi alia Ecclesia vel pia causa esset grauata, quò etiam casu probabilior videtur opinio di-

ctæ

ctæ detractionis negatiua B.

Quo verò ad alteram legalem detractionem legitimæ, cadit potius quæstio potestatis, quã voluntatis, quoniam neque volens pater, vel ascendens seù
325 descendẽs potest illam prohibere, ideoque testatore etiã prohibente, grauatus eam detrahit, nisi testator adhibuerit eam cautelam quæ vulgò dicitur *Soccini*, quod scilicèt testator alternatiuè instituat filium, vel in tota hæreditate sub ea lege vt eam integram restituere teneatur absque legitimæ detractione, vel eo volente huic dispositioni acquiescere censeatur solùm institutus in legitima, vndè propterea reliquam hæreditatem retinere non possit ac fructus etiam restituere, vel imputare de-

B. *ibidem*.

debeat, tũc enim eo ipſo quod filius diſpoſitionis cõicius hereditatem adit, cenſetur huic detractioni renunciare, quamuis expreſſa ac ſpecialis legitimæ mentio non accedat, cũ hic videatur præcipuus huius cautelæ effectus; Secùs autem ea non adhibita, ſed ſolùm ſimpliciter prohibita detractione legitimæ, tunc enim ex iſtius priuilegio ac peculiari natura neceſſaria eſt expreſſa eius mentio, neque generica acceptatio teſtamenti ſufficit; Cadente ſolùm quæſtione, an dicta cautela adhibita videatur per æquipollens, quod magis percutit ſuam peculiarem legitimæ ac detractionum materiam, ſub qua etiam cadit inſpectio ab iſta fideicommiſſaria materia extranea ſuper quantitate, quando ſcilicèt legiti-

gitima sit triẽs vel semis, præ-
sertim verò, vbi accedit mix-
326 tura fœminarum, quæ per
statutum excluſæ sint fauore
maſculorum, ac agnationis,
an ſcilicèt faciant numerum
& partem ad fauorem grauati, vel fideicommiſſi.

In caſu verò competentiæ huiuſmodi vel ſimilium detractionum, frequentes in foro ſunt quæſtiones ſuper alienationibus quas per grauatos fieri
327 contingat bonorum fideicõmiſſo ſubiectorum, quoniam fideicommiſſarijs vendicare volentibus bona à tertijs poſſeſſoribus, quibus diſtracta ſint titulo ſingulari trãslatiuo dominij ob alienationis inualiditatem, excipere ſolent poſſeſſores de iure detractionum ſuo auctori competentium, in quas bona primò alienata ele-

cta censentur; Licèt enim huiusmodi detractiones legales consistant in quota, ideoque de singulis corporibus seù bonis pro rata debeantur, atque vt iuristæ dicunt, de qualibet gleba, attamẽ si grauatus aliqua bona alienet, quoties actus non sit cum mala fide, ac in fideicommissi perniciem, quia nempè esset de melioribus, tunc lex ad excludendum delictum, atque ex quadam æquitate, occultat eundem actũ diuisionis de quo supra, quod scilicèt ità in ea re alienata totam legitimam vel aliam detractionem elegerit, alijs bonis integrè remanentibus pro fideicommisso C.

Quod tamen procedere receptũ est in veris ac proprijs alienatio-

C. *ibidem, & incidenter hoc tit.*

tionibus per viam translatio-
nis dominij, ſecùs autem in
alienatione impropria, & latè
328 ſumpto vocabulo, qualis eſt
hypotheca, quæſtione ſolum
cadente in impoſitione cenſus
quæ dicitur tertia ſpecies, an
ſcilicèt de prima vera, & pro-
pria, vel potius de altera im-
propria alienatione in propo-
ſito participare dicatur, atque
diſtinctio eſt inter fundum
cenſitum, & alia bona pro cō-
tractus obſeruantia hypothe-
cata, vt primo caſu dicatur
adeſſe vera alienatio, ac intret
electio in cauſam detractio-
num, ſecùs autē in ſecundo D.
Procedunt hæc de plano, quan-
do ex inuentario, ſeù aliàs ex
ſtatu hæreditatis legitimè fir-
mato conſtat quid, & quantū
legitima importet, quodque
con-

D. *ibidem*.

controuersæ alienationes sint primæ, in quibus dicta electio facta censetur, adeò vt detractio præcedenter iam cõsumpta non esset, quoniam data consumptione, alienationes remanent absque dubio inualidæ; Quotidianæ autem sunt quæstiones super hac præce-
329 denti consumptione, quando de illa ex inuentario seù aliàs benè firmato statu hæreditatis ac bonorum, non constat, an dicta consumptio verè sequuta sit necnè, illa tamen præsumptiuè deducatur ex omissione inuentarij, ac aliquibus detractionibus, licèt modicis.

Et tunc recepta distinctio est, quod aut agitur cum ipsius grauati hærede ac successore in fideicommissi restitutione excipiente de detractionibus,

& re-

& rectè intret dicta præsumptio donec ipse firmato statu doceat de non integra consumptione ; Idemque respectu illius tertij qui veniat ex persona grauati eius personã ac iura repræsentando, vt sunt eius creditores, qui non possunt habere maius ius quàm haberet ipse debitor, cum modificatione tamen de qua infra.

Aut verò agitur cum tertio possessore ex titulo particulari translatiuo dominij, per quem bona in eum, vtpotè in causam detractionũ explicitè vel implicitè electa, alienata fuerint, & tunc magis receptum est hanc præsumptionem non intrare ex duplici ratione ; Primò scilicèt quia vis est in tempore, an scilicèt consumptio processerit vel subsequuta

sit,

sit, de quo non constat ; Et secundo quia cum fideicommissarius veniat agendo pro rescissione seù annullatione alienationis, qua non obstante, prætendat sibi cõpetere actionem vindicandi bona, suum onus est probare præcedentẽ consumptionem tanquã fundamentum suæ intentionis,& causam nullitatis, ideoque, non admittitur probatio præsumptiua,quæ non sufficit vbi est fundamentum intentionis agentis ; Ac propterea tenetur, firmando statum hæreditatis, docere quid, & quantum detractiones importent, quodque illæ consumptæ essent de tempore alienationis.

Est benè verum quod hæc modificatio (rationabiliter quidẽ) fauore tertij possessoris titulo singulari inducta, discretè, ac

sano

ſano modo intelligenda eſt,
330 proportionabiliter, & comparatiuè ad bonorum qualitatem; Sæpiùs enim in foro viſum eſt ex indiſcreta huius diſtinctionis intelligentia, vel praxi, totius fideicommiſſi euerſionem reſultare; Siquidē hæreditate conſiſtente partim in ſtabilibus, partim verò in mobilibus ab eodem grauato conſumptis abſque eo quod iuſtificari de facili valeat tempus, in quo conſumptio ſequuta ſit, cum attento omnium valore, legitima adæquaret aliquorum bonorum ſtabiliū alienationes, vel cenſuum impoſitiones, ità dicebatur eas rectè ſubſtineri, non obſtante quòd deindè grauatus reliquū conſumpſerit, quod tamen continet æquiuocum manifeſtum, quoniā eatenus ex quadam

dam recepta ęquitate deriuata ab inani circuitu, ſiue à probabili motiuo euitādi ſingulorum corporum ſciſſurā, primæ alienationes in cauſam detractionū ſubſtinentur, quatenus illæ bona fide, ac diſcretè ſequutæ ſint ad congruam menſuram, ſeù proportionem bonorum, adeò vt remaneat in alijs fideicōmiſſo æquè benè conſultum, non autem vt id ſequatur in melioribus, ac perpetuæ cōſeruationi per teſtatorem deſideratæ aptis, relinquendo pro fideicommiſſo mobilia, ſeù alias conſumptioni, vel diſſipationi ſubiecta, cum ità de facili fideicōmiſſa euerti poſſent, atque ſupremæ diſponentium voluntates eludi; Ac propterea in caſus cōtingentia obſeruabam, primas alienationes ſtabilium rectè

ſub-

ſubſtineri poſſe ac debere ad ratam ſeù proportionem detractionis competentis in ipſis ſtabilibus, putà pro legitima in eorum tertia parte, reliquis duabus pro fideicommiſſo remanentibus, non autē, vt mobilium aliorumque conſumptorum valor debeat regulare legitimā pro huiuſmodi alienationibus ſubſtinendis E.

Quia verò, vt dictum eſt, in extraneis fructus imputantur in legitimā; Hinc proindè quæſtio eſt inter ſcribētes, an ſubſtineatur alienatio, quæ initio
331 per grauatum facta ſit in cauſam trebellianicæ, quamuis deindè tractu temporis tot fructus percepti eſſent, quod ipſam detractionē abſorbeant, Et licèt aliqui pro alienationis validitate teneāt, quorum ſen-

E. *ibidem*.

sententiam quandoque Rota Romana sequuta est; Contraria tamen opinio est probabilior, quam deindè Rota recedendo à prius tentis, probauit, ac sequuta est F.

Item in hac materia cadere solet quæstio inter creditores hypothecarios grauati, ac eos in quos deindè idem veras alienationes fecerit, seù fideicommissarium, an scilicèt creditoribus ius competat exercendi hypothecam pro legitima di-
332 cto grauato competente in tertia parte vel alia quota singulorum bonorum, & corporum hæreditariorum non obstante subsequuta eiusdem legitimæ consumptione cum alienationibus veris, vel alijs dissipationibus, Aliquibus tenentibus partes creditorum,

Alijs

F. *ibidem*.

Alijs verò tenentibus partes fideicommissarij, vel eius in quem subsequens vera alienatio in causam ità electæ detractionis facta sit; Vtraque tamen sentẽtia distinctionis fœdere concilianda videtur: Aut enim ille cui legitima debetur, ac debita cum hypotheca contraxit non fuit hæres vniuersalis, neque bonorum hæreditariorum dominium vel possessionem habuit, itaut ius legitimæ adhùc remaneat in terminis facultatis, atque per quamdam speciem crediti, & tunc ità deindè obtinendo ab hærede illius satisfactionem creditoribus præiudicetur, atque hæreditas tuta remaneat, ad instar debitoris soluentis debitum proprio creditori, lege vel homine non inhibente, vt liberationẽ assequatur, non

obstante quod ipse creditor debitis hypothecarijs obnoxius esset; Aut verò totius hæreditatis, vel quotæ dominium, & possessionẽ obtinuit, & tunc secus; cum tunc iurì per creditores quæsito præiudicari non potuerit per factũ debitoris G.

Suffragatur autem prima opinio fideicommissario, nè prò detractione iam satisfacta hæreditas denuò molestari valeat, non autem tertio possessori in quem distracta sint bona in causam dictæ detractionis electa, & extantia, cum tunc vtpotè effecta de dominio debitoris, creditorum hypothecæ affecta remaneant, etiam penes tertium contrà quem hypotheca est experibilis.

Sub

G. *ibidem, & sub tit. de credito.*

Sub accidentalium item detractionum nomine veniunt, non solum iura, & credita de tempore agnitæ fideicommissariæ hæreditatis competentia, sed

333 etiam credita postmodum superuenta, & reintegratio æris alieni hæreditarij, quod ipse grauatus de suo extinxit, ac etiam melioramenta respicientia bonorum perpetuam vtilitatem de iure in eo quod est minus inter impensum, & melioratum repetibilia; Licèt enim aliquorum opinio sit, debita hæreditaria extincta, vel melioramenta facta compensari debere cum bonorũ hæreditariorum fructibus posteà perceptis; Contrarium tamẽ verius, ac in foro magis receptum videtur; etiamsi constaret cum ipsis fructibus id sequutum esse, nisi expressum te-

334 testatoris præceptum desuper accederet, quoties tamen sit per viam præcepti, cum aliquando id soleat resolui in consilium H.

Ea tamen vigente differentia inter credita & iura iam hæredi competentia de tempore delatæ, ac agnitæ fideicommissariæ hæreditatis, ac alia postmodum superuenta, quod primo casu, vbi præsertim gaudet 335 beneficio inuentarij, intrat imaginaria solutio per appropriationem aliquorum bonorum, quæ sibi magis opportuna videantur iuxtà vnam opinionem, non tamen tutam, Alijs volentibus id procedere ad solum effectum faciendi interim fructus suos, non autem veræ ac perfectæ acquisitionis dominij absque iudicis decreto,

H. *ibidem*

to, & adiudicatione, in altero autem casu receptum est dictam imaginariam non intrare, sed solum competere ius retentionis I.

Omnia hæc quæ de legalibus, & accidentalibus detractionibus habentur, rectè procedunt in
336 fideicommisso vniuersali, secus autem in particulari, cuius respectu attendendum est, an hæres grauatus gaudeat necnè beneficio inuentarij; In fideicommisso enim vniuersali ius nouissimum inductiuum beneficij inuentarij nihil statuit, ideoque nihil refert confectum, vel non confectum esse inuentarium, cum intacta remaneat dispositio iuris antiqui, ac noui, per nouissimum non immutata; Vbi verò agi-

I. *ibidem, & sub tit. de hærede.*

tur de particulari, quod iure legati regulatur, diuersum est, quoniam licèt ex magis communi, ac recepta sententia, omissio inuentarij non causet priuationẽ legitimæ, vel aliorum iurium ex propria per-
337 sona competentium; Attamen quoad ipsum grauatum nullus est effectus, dum ex dicto iure nouissimo, non confecto inuentario, tenetur insolidum etiam de proprio, ac vltrà vires hæreditarias, ad debita & legata L. Quod tamen rectè procedit quoad ipsum hæredem grauatum, eiusque hæredes, vel alios ab eo causam habentes, secus autem quoad eiusdem hæredis creditores hypothecarios, quibus iura suo debitori iam antè hę-

redi-

L. *ibidem, & hoc tit. disc.* 128.

reditatem competentia erant hypothecata, cum quoad eos confusio actionum, vel alter effectus non resultet; De alijs verò ad istam materiam de-
338 tractionum agitur in sua peculiari sede, vtpotè non concernentibus terminos particulares fideicommissorum, sed detractionum in genere M.

De quinta principali inspectione super fideicommisso pœnali vel conditionali ob alienationes vel contrauentiones, & non impletas cõditiones, & præcepta testatoris.

QVinta principalis inspectio est circa fideicommissum

M. *dicto tit. de detractionibus.*

nale, vel conditionale in casu delicti, seù alienationis, aut alterius contrauentionis, illaque subdistinguitur in tres particulares inspectiones; Vnã scilicèt priuationis, vel substitutionis ob delictum; Alterã priuationis vel substitutionis ob alienationem, vel dissipationem; Et tertiam priuationis, vel substitutionis ob alias contrauentiones positiuas, vel negatiuas.

Quoad primam ob delictum, ex duplici causa fideicommissum in casu delicti, quod per hæredem patraretur ordinari solet; Primo scilicèt principa-
339 liter in odium delicti, ac delinquentis, quod rarum est; Secundo autem ad impediendam confiscationem, & nè bona transeant in fiscũ, seù alijs dissipationibus ex delicto re-

sul-

fultantibus ſubiaceant.

In primo caſu nimium rarò in foro contingibili, quæſtio videtur potius facti quàm iuris, ſuper probatione ſcilicèt delicti quæ concludat, ac etiam ſuper eius qualitate, & an accedant necnè circũſtantiæ delinquentem excuſantes; In altero autem principaliter ſpectatur effectus confiſcationis magis quàm delictum, vndè quãdo iſto accedente talis effectus non reſultaret, non per hoc fideicommiſſo fit locus N;

340 Quando verò dictus effectus reſultaret, tunc intrat quæſtio poteſtatis ſuperius enunciata, an ſcilicèt hæc ſpecies ſubſtitutionis ſubſiſtat necnè, verius autem magiſque receptum eſt, ſubſtitutionem valere, niſi

N. *diſc.* 148. & 149. *hoc tit.*

de fraude conſtet O.

Illud autem receptum eſt, quod ex hoc fideicommiſſo in caſu delicti non infertur ad fideicommiſſum purum ac reſtitu-
341 torium in caſu mortis; Benè tamen ratio cõſeruationis bonorũ in agnatione vel ſanguine ad hanc ſubſtitutionem colorandam deſeruit pro vno ex adminiculis cum alijs, quatenus adſint, coniungendũ P.

Circa verò ſubſtitutionem ordinatam in caſu alienationis, de facili ſolet in aliquod æquiuocum incurri, confundendo, vt aliqui faciunt, terminos pœnæ, & caducitatis, ac terminos conditionis, qui diſtinguendi ſunt; Vbi enim teſtator

O. *dicto diſc.* 148. *& ſub tit. de Regal. diſc.* 160.

P. *diſc.* 104. *hoc tit. et in alijs pluries.*

342 tor adijcit pœnam caducitatis à tota hæreditate, ac à bonis etiã non alienatis, dando ſubſtitutum in toto, & tunc verius ac receptum eſt, requiri malitiam, & culpam redolentem dolum verum, ita vt ignorantia, ſeù iuſta credulitas, aut alia excuſatio non adſit, ideoque rari ſunt caſus, in quibus iſta ſubſtitutionis ſpecies verificetur Q; Vbi verò agitur de ſubſtitutionis purificatione ex capite alienationis in ipſis tantum bonis alienatis, & tunc non deſideratur dictus dolus, vel malitia poſitiua, quoniam actus alienationis attenditur, potius tanquam conditio, quàm tanquam delictum, ex quo reſultet pœna; Quod tamen neque

S 6 om-

Q. *diſc.* 157. *hoc tit.*

omnino certam generalem, seu indefinitam regulam habet, quoniam ex facti qualitate dari potest talis iusta excusatio quæ huiusmodi etiam substitutionis purificationem impediat R; Licèt enim ad effectum caducitatis, ac dictæ substitutionis pœnalis in totū potius, quàm ad effectum secundæ substitutionis per viam
343 conditionis, considerari soleat, an alienatio fiat à sciente, vel ab ignorante, quasi quod ad hunc secundum effectum, siuè scienter, siuè ignoranter sequatur, idem resultet effectus, attamen isto etiam casu, iusta ignorantia, vel alia probabilis excusatio, vel in integrum restitutio, prò iudicis prudenti arbitrio ex facti, ac per-

R. *disc.* 158. *eodem tit.*

personarum qualitate regulando admittenda quandoque venit, ideoque est quæstio potius facti quàm iuris.

Quando autem, etiam sine dicta pœnali vel conditionali hominis dispositione, alienatio est talis quod dissipationem,
344 ac omninò imprudentem fideicommissi administrationē redoleat, tunc etiam ex sola legis dispositione resultat prę-uentiua obligatio restituendi substituto, quamuis casus substitutionis adhùc factus non sit, quod tamen in stabilibus vix est verificabile, facilius autem in mobilibus, Atque dubitari potest, an id eiusdem grauati creditoribus præiudicare valeat, si potest aliàs fideicommissi indemnitati consultum esse, cum frequentius iste restituendi modus collu-

siuè

siuè ad fraudãdos creditores, vel tertium interessatum, sequi, ac practicari soleat S.

Quo verò ad alias contrauentiones positiuas, vel negatiuas, consistentes in committendo vel omittendo, quidquid aliqui variauerint, recepta di-
345 stinctio est, quod Aut adimplementum adiectum est per viam conditionis, quæ se opponat principio acquisitionis, adeo vt illud non causet priuationem, seù amissionem iuris quæsiti, sed solum arceat à iure quærendo, ac impediat nè sequatur acquisitio, & tunc necessarius non est dolus, vel malitia seù culpa positiua, sed sufficit conditionem purificari, vel respectiuè deficere de facto absque eo quod regulariter

S. *disc.* 170. *eodem tit.*

riter competat restitutio in integrum, vel quod necessaria sit iudicis monitio, dum non adimplens, vel contraueniens non damnificatur de suo, neque ius quæsitum amittit, quãuis, & isto casu præclusũ quoque non sit iudicis arbitrium ex iusta causa, vel alia facti circumstantia ità rationabiliter exigente concedere non adimplenti, vel cõtrauenienti restitutionem in integrum, cũ amissio magni lucri æquiparari soleat damno, ac speciem pœnæ redolere videatur. Si verò causet amissionẽ seù priuationem iuris quęsiti, & tunc quia caducitatem, seù pœnam formalem importare dicitur, concurrere debet dolus, vel malitia, atque pro implementi qualitate necessaria est monitio, necnon intrant termini resti-

restitutionis in integrum, vel ex priuilegio seù qualitate personæ, vel ex qualitate iustæ causæ illam exigentis T.

Ista theorica seù distinctio est vera, & recepta, quoties præceptum sit à iure probatum, secus autem si improbum, ita vt haberi debeat pro non scripto, quando autem conditio sit licita, vel reproba est quæstio certam decisionem non admittens in foro, quæ propterea tota est facti, & applicationis, an scilicèt de vna, vel altera dictæ distinctionis parte agatur.

346

In hoc autem plerique totam vim constituunt in verbis seù clausulis, ac dictionibus, an potius conditionem vel modũ importent, vt primo casu intret

T. *disc.* 154. *& seqq. eodem tit.*

tret prima pars distinctionis, in secundo autem altera. Atque in hoc iuristæ grammaticos imitantes vel sequentes, nimium laborant super verborum sensu, & proprietate; Verius autem videtur, vt neglectis verborum formulis, & grāmaticalibus cancellis, seù regulis, quibus nimium dedecet leges earumque professores subiacere debere, sola substantia veritatis, ac verisimilis voluntatis attendenda est, an scilicèt implementum stet à parte anteà, ita vt illud præcedere debeat emoluméti acquisitionem, vel stet à parte posteà, ita vt implementum subsequi debeat, ac supponat acquisitionem, vt primo casu importare dicatur conditionē, in secundo autem modum; Ideoque, vt dictum est, dici-

tur

tur potius quæstio facti, & voluntatis, pro singulorum casuum qualitate, ac circumstantijs decidenda, prorsusque erroneum est cum regulis vel doctrinis generalibus, aut cũ exemplis, & iudicaturis in hac materia procedere, nisi benè facta, casuum, ac circũstantiarum combinatione V.

Procedunt hæc, vt dictum est, cũ præsupposito, quod siue agatur de modo, siuè de conditione, præceptum non sit turpe,
347 vel impossibile, seù aliàs à iure reprobatum, secùs autem vbi prò non scripto habendũ est, quoties tamen agitur de dispositione per vltimam voluntatem, in qua ad eam substinendam reproba conditio non vitiat, sed potius vitiatur, secus

secus autem vbi per contractum, seù alium actum inter viuos, cum tunc potius vitiet; Quinimò in contractibus, iuxtà vnam sententiam, constitui non videtur differentia inter conditionem, & modũ, quasi quod in casu non implementi idem resultet effectus; Quod neque ità simpliciter, ac indefinitè accipiendum est ad cõstituendam regulam præcisè necessariam, sed solum ad inducendam præsumptionem in dubio attendendam, contraria probatione expressa, vel etiam præsumptiua ex fortioribus coniecturis elidibilem, iuxtà generalem naturã quæstionum voluntatis, quoniam stant benè simul, dispositionẽ esse per vltimam voluntatem, & tamen ex sensu disponentis, conditionem turpem vel im-

impossibilem vitiare, & è contra esse per contractum, & tamen vitiari, cum dicta distinctio procedat in ambiguo.

Item in proposito non implementi, seù contrauentionis, dari potest caducitas, vel priuatio absque explicita adiectione 348 pœnæ per testatorem, ex dispositione legis, quæ non explicatam voluntatẽ suppleat, vt præsertim frequentius dari solet casus, quando vel naturale familiæ nomen deseratur, vel artificiale non assumatur iuxtà testatoris præceptum, vel assumptum non continuetur, quoniam etiamsi testator caducitatis pœnam non adiecerit, eam lex subintelligit, cum ea tamen differentia inter casum, in quo testator pœnam adijciat, & alterum in quo eam à testatore omissam

lex

lex suppleat; vt primo casu necessaria non sit iudicis monitio quæ constituat in dolo seù contumacia, vt necessaria est in secundo X.

Et è conuerso datur casus, in quo testator pœnam adijciat, & tamen quod ex eius verisimili voluntate contrauentio non sit punibilis, vbi scilicèt as-
349 sumptio diuersi nominis cũ desertione vel mixtura antiqui proueniat ex noua insperata, seù verisimiliter incogitata pinguiori successione, ipsi testatori verisimiliter gratà in eius descendentia, vel genere vocato, super quo certam non habemus regulam, sed totum pendet ex facti qualitate Y.

Quales autem dicantur condi-tio-

X. *disc. 7. ex 13. eodem tit.*

Y. *ibidem.*

tiones turpes, vel impossibiles, seù aliàs à iure reprobatæ, itaut haberi debeant pro non scriptis vt supra, non pertinet ad hanc peculiarem materiã fideicommissariam, cum generaliter percutiat hæreditates, legata, donationes, aliasque dispositiones tam per vltimam voluntatem, quàm inter viuos, ideoque quando fideicõmissariæ successionis occasione de hoc agi contingat, recurri poterit ad eos qui generaliter de hoc tractant; In foro tamen rari sunt casus in quibus cadant huiusmodi inspectiones, cum vsus abolerit illas antiquorum gentilium exorbitantes dispositiones, quas in iure antiquo vel medio cernimus, solùmque forenses controuersiæ percutere videntur eas conditiones

quæ

quæ feriant vel reſtringãt matrimonij libertatem, vndè propterea in ea materia potius de his agitur, incidenter tamen quandoque ſub iſta fideicommiſſaria Z.

De ſexta inſpectione principali ſuper fructibus eorũque pertinentia, vel reſtitutione.

SExta principalis inſpectio eſt circa fructuum pertinentiã, in qua diſtinguendi veniunt quinque caſus; Primo ſcilicèt in fructibus collectis viuente teſtatore, vel hæreditate iacente; Secundo in maturis nõ collectis, vel pendentibus in eo

Z. *diſc.* 44. *hoc tit. et ſub tit. matrim.*

eo anno in quo obijt testator;
Tertio in ijs qui maturarunt
351 durante iure grauati seù pē-
dente cōditione restitutionis
fideicommissi ab ipso grauato
iam perceptis; Quarto in ijs
qui pendente restitutionis cō-
ditione maturarunt, sed non
fuerunt percepti; Et quinto
in ijs qui per grauatum per-
cepti fuerunt post factum ca-
sum restitutionis, antequam
ista peteretur à fideicommis-
sario, ipseque constitueretur
in mora restituendi.
Quoad primam speciem, si de
tempore mortis testatoris, vel
aditæ hæreditatis interim va-
cantis, fructus erant iam col-
lecti, ac à solo separati, itaut
352 dici non valeant pendentes
vel pars fundi, tunc augent
hæreditatem, atque eorum
valor venit in restitutione fi-
dei-

delcommiſſi; niſi in modica quãtitate quotidianis domus vſibus deſtinati, præſertim in fideicommiſſo cõditionali fauore filiorum & deſcendentiũ, aut coniunctorum, ideoque id diſcretè, ac pro facti qualitate intelligendum eſt.

In ſecunda ſpecie fructuum pendentium, vel qui pendentium iure habentur; Si agitur de fideicommiſſo puro, receptum
353 eſt eos venire ſub reſtitutione; Idemque ſi de fideicommiſſo cõditionali ſeù ad tempus, quoties tempus vel conditio eſt in gratiam fideicommiſſarij, potius quàm grauati, vt eſſe videtur quando fideicommiſſario exiſtente abſque dubio magis dilecto, ſed aliquod habente criminis, vel ætatis, ſeù infirmitatis, aut abſentiæ ſiue incapacitatis im-

pedimentum, alter minus dilectus, potius tanquam fiduciarius instituatur cum onere restituendi sublato impedimento, quod frequentius contingere solet in casu delicti, vel incapacitatis resultantis à defectu natalium, seù à forensi qualitate, nam tunc isti fructus etiam veniunt A.

Si verò agitur de simplici, ac ordinario fideicommisso restitutorio in casu mortis, vel alterius euentualis conditionis nó impedientis acquisitionem hæreditatis, neque habentis vim resolutiuam seù retrotractiuam ad initium, & tunc licèt scribentes casus inuoluẽdo dissentire videantur; Verius tamẽ videtur, fructus naturales non venire in restitutio-

A. *disc.* 151. *hoc tit.*

tione, ciuiles autem qui in singulos dies, ac momenta percipi dicuntur venire pro rata temporis maturati in vita teſtatoris; cum iſti potius dicantur importare nomina debitorum.

Et quoad eos qui ſunt mixti, partim ſcilicèt naturales ac partim induſtriales; Aut agitur de illis in quibus natura etiam ſola eos producit ſine
354 hominis induſtria, quæ ſolùm neceſſaria eſt ad collectionem, ac reductionem ad ſtatum vſualem, ſuffragante quoque induſtria ad vberiorē ac meliorem productionem, vt ſunt, vinum, & oleum, & ſimilia, & tunc verius videtur non venire niſi eſſent iam maturi; ac imminens recollecta quoties eſſent in parte notabili, vndè intraret veriſimilis

intentio teſtatoris, quod hæreditatem augere debeant, ac ſub reſtitutione venire.

Aut de illis quos aliàs natura ſola non produceret, neque induſtria pareret ſine natura, magis autem induſtria quàm natura operetur, vt ſunt illi qui per artem agrariam exercentes percipiuntur ex ſatis frumenti, & hordei, aliarumque frugum in proprijs fundis, ac terris. Et tunc excepta illa portione dominicali, ſeù reſponſione quæ Domino fúdi ab extraneo colono præſtari ſolet, habente ſpeciem ſeù naturam fructuum naturalium, ideoque cedente vt ſupra ad fauorem grauati, totum id quod importat portio colonica referibilis ad expenſas, ac induſtriam teſtatoris viuentis videtur eſſe in eius hæ-

hæreditate, illamque auget, ac propterea venit in restitutione B.

Datur etiam quædam impropria species merè industrialiũ, ità dicta per modum loquendi, vbi scilicèt testator ad industriam & negotiationem, artem agrariam exerceret in alienis prædijs, ac terris, seù vineas, ac oliueta aliena conducta retineret, aliasque negotiationes exerceret, parere solitas accessiones, & lucra, quæ per quemdam impropriũ loquendi modum sub vocabulo fructuum explicari solent, Et tunc verius est spectare ad hæreditatem, in cuius damnum redundaret eiusdem negotiationis iactura, vel pe-

B *habetur de hac distinctione sub tit. de dote disc. 60. & 167.*

riculum C; Quamuis enim fructus censuum, aliorumque annuorum reddituum, ac locorum montium seù iurium cum Principe vel Republica, nec non domorum pensiones, sub nomine fructuum merè industrialium ab aliquibus explicentur, attento tamen frequentiori loquẽdi vsu forensi, isti explicantur sub nomine fructuum ciuilium vt supra.

In tertia verò specie, tam naturalium, quàm ciuiliũ, ac mix-
356 torum partim scilicèt naturalium, & partim industrialium natorum & perceptorum durante cõditione restitutionis fideicommissi, intrare videtur eadem distinctio, in cuius scilicèt gratiam conditio seù dilatio adiecta sit, quoniã si in

C. *ibidem, & hoc tit. disc.* 191.

si in gratiam fideicommissarij, istius etiam erint fructus, nisi eius incapacitas, vel aliàs expressa, seù coniecturata testatoris voluntas probet.

Secluſa verò ista circumstantia, itaut agatur de ordinario seù consueto fideicommisso restitutorio, in quo conditio seù dilatio percutiat commodū, ac fauorem grauati, Et tunc regula est quod fructus pertinent ad eum, nisi in contrarium obstet voluntas testatoris, quæ tamen debet esse clara, non autem dubia seù æquiuoca; Adeò vt si dicat quod grauatus extinguat debita hæreditaria cum fructibus, nisi expressè, vel adminiculatiuè constet ità ordinatum esse in gratiam hæreditatis, id resolui solet in consilium.

Vbi autem voluntas est clara,

quod fructus in toto, vel in parte cumulari debeãt, atque augere hæreditatem, tunc non solum illi veniunt in restitutione, sed si mandatum sit eos debere inuestiri in bona vel iura fructifera, atque multiplicari, hæres grauatus non adimplendo tenebitur loco damnorũ & interesse ad quanti interest id esse sequutum D. In prædicta verò specie merè industrialium, qui negotiationis, ac mercaturæ lucrum potius, quàm veros fructus importare dicuntur, distinctio 357 est an hæres grauatus industriam seù negotiationem fecerit ex necessitate, putà quia testator ità præceperit, vel quia necessitas iã incœptæ ac præparatæ negotiationis, seù continua-

D. *de his difs.* 187. *cum seqq. hoc tit.*

tinuatio ſuſceptæ conductionis vel adminiſtrationis vrgeat, & tunc ſicuti iactura, & periculum ſunt ipſius hæreditatis, ità eiuſdem erunt lucra, & acceſſiones, abſque eo quod grauatus aliquid ſibi applicare valeat, niſi id quod importet ſui laboris ſuæque induſtriæ merx, vel congruum ſalarium pro facti qualitate ex iudicis arbitrio taxandum; Et è conuersò ſi id fecerit ex voluntate, ſuaque electione, totum erit ſuum tam commodum, quàm incommodum ac periculum quodcumque E.

Quarta eſt ſpecies, tam naturalium, quàm mixtorum ac ciuilium, qui maturarunt quidem pendente conditione reſtitutionis fideicommiſſi, ſed

E. *dicto diſc.* 191. & 192.

percepti non sunt, vtpotè ad-
358 huc pendentes, vel à solo nõ
separati, aut respectiuè inexa-
cti; & tunc quoad naturales,
ac illam mixtorum partẽ quæ
cadit sub portione dominica-
li, verius est pertinere ad fi-
deicommissarium penès quem
maturant seù colliguntur, spe-
ctante ad grauatum seù eius
hæreditatem illa mixtorum
parte quæ cadit sub portione
colonica, seù culturæ impen-
sis, quatenùs tamen initio su-
sceptæ hæreditatis hanc por-
tionem quoque sibi nõ appli-
cauerit; itaut non veniat in
restitutione iure cuiusdã com-
pensationis; Quouerò ad ci-
uiles non est in iure determi-
natum, sed sub quæstione re-
manet, cuius decisio pendere
videtur à facti circumstantijs,
an per grauatum steterit quo-
mi-

minùs exegerit, vel potius debitas diligentias adhibuerit, vt primo casu transeant cum fideicommisso, secùs autem in secundo F; Atque sub nomine iam collectorum & perceptorum veniunt qui per colonum iam percepti sunt quamuis pensionis dies nõ cesserit, vel cesserit, eaque soluta non sit, & è conuersò dicuntur pendentes, ac non percepti, licèt colonus vel cõductor anticipatè soluerit pensionem, sed non perceperit fructus G. An autem successor in fideicommisso teneatur stare locationi factæ per grauatum, pendet 359 ab eo, an bona, vel mala fide locatio facta sit, primo

F. *disc.* 177. *hoc eodem tit.*
G. *de hoc sub tit. de Beneficijs Regis particulariter.*

enim casu tenetur stare, non autem secundo, atque mala fide facta dicitur vbi imminéte restitutione, vel præter cõsuetudinem seu pro tempore in quo verisimiliter ius grauati locatoris nõ sit duraturum pro facti qualitate iudicis arbitrio pensando H.

Demùm quoad quintam speciẽ fructuum decursorum post factum casum restitutionis fideicommissi, eiusque purificatam conditionem distinguendum est inter tempus antè, & post petitam restitutionem; Primo enim tempore, aut grauatus fideicommissi eiusque purificatæ conditionis scientiã habebat, aut non, si ignorabat, atque de tempore quo sequitur petitio, & constituitur in mala

H. *sub tit. de Locat. disc.* 24.

mala fide fructus non extant, & tunc non obstante quocumque fideicommissarij priuilegio, ad consumptorum bona fide valorem supplendum non tenetur, cum quicumque non dominus non teneatur ad eos fructus quos in statu fidei bonæ vel mediæ percepit, & cōsumpsit tanquam suos, cum ad hunc effectum sufficiat abesse malam fidem positiuam, quāuis bona positiua nō adsit, sed media quæ datur in eo qui dubitat.

Si verò sciebat, & tunc attenditur qualitas illius cui restitutio facienda est; si enim est persona priuilegiata, adeò vt eius fauore absque interpellatione inducatur mora irregularis, & veniunt fructus ab initio, vt sunt Ecclesia, pupillus, minor, & similes; Nisi ad-

sit

tiones turpes, vel impossibiles, seù aliàs à iure reprobatæ, itaut haberi debeant pro non scriptis vt supra, non pertinet ad hanc peculiarem materiã fideicommissariam, cum generaliter percutiat hæreditates, legata, donationes, aliasque dispositiones tam per vltimam voluntatem, quàm inter viuos, ideoque quando fideicõmissariæ successionis occasione de hoc agi contingat, recurri poterit ad eos qui generaliter de hoc tractant; In foro tamen rari sunt casus in quibus cadant huiusmodi inspectiones, cum vsus abolerit illas antiquorum gentilium exorbitantes dispositiones, quas in iure antiquo vel medio cernimus, solùmque forenses controuersiæ percutere videntur eas conditiones

quæ

quæ feriant vel reſtringãt matrimonij libertatem, vndè propterea in ea materia potius de his agitur, incidenter tamen quandoque ſub iſta fideicommiſſaria Z.

De ſexta inſpectione principali ſuper fructibus eorũque pertinentia, vel reſtitutione.

SExta principalis inſpectio eſt circa fructuum pertinentiã, in qua diſtinguendi veniunt quinque caſus; Primo ſcilicèt in fructibus collectis viuente teſtatore, vel hæreditate iacente; Secundo in maturis nõ collectis, vel pendentibus in eo

Z. *diſc. 44. hoc tit. et ſub tit. matrim.*

eo anno in quo obijt teſtator ;
Tertio in ijs qui maturarunt
351 durante iure grauati ſeù pẽ-
dente cõditione reſtitutionis
fideicommiſſi ab ipſo grauato
iam perceptis ; Quarto in ijs
qui pendente reſtitutionis cõ-
ditione maturarunt , ſed non
fuerunt percepti ; Et quinto
in ijs qui per grauatum per-
cepti fuerunt poſt factum ca-
ſum reſtitutionis , antequam
iſta peteretur à fideicommiſ-
ſario , ipſeque conſtitueretur
in mora reſtituendi .
Quoad primam ſpeciem , ſi de
tempore mortis teſtatoris, vel
aditæ hæreditatis interim va-
cantis , fructus erant iam col-
lecti , ac à ſolo ſeparati , itaut
352 dici non valeant pendentes
vel pars fundi , tunc augent
hæreditatem , atque eorum
valor venit in reſtitutione fi-
dei-

deicommissi; nisi in modica quãtitate quotidianis domus vsibus destinati, præsertim in fideicommisso cõditionali fauore filiorum & descendentiũ, aut coniunctorum, ideoque id discretè, ac pro facti qualitate intelligendum est.

In secunda specie fructuum pendentium, vel qui pendentium iure habentur; Si agitur de fideicommisso puro, receptum
353 est eos venire sub restitutione; Idemque si de fideicommisso cõditionali seù ad tempus, quoties tempus vel conditio est in gratiam fideicommissarij, potius quàm grauati, vt esse videtur quando fideicommissario existente absque dubio magis dilecto, sed aliquod habente criminis, vel ætatis, seù infirmitatis, aut absentiæ siue incapacitatis im-

pedimentum, alter minus dilectus, potius tanquam fiduciarius instituatur cum onere restituendi sublato impedimento, quod frequentius contingere solet in casu delicti, vel incapacitatis resultantis à defectu natalium, seù à forensi qualitate, nam tunc isti fructus etiam veniunt A.

Si verò agitur de simplici, ac ordinario fideicommisso restitutorio in casu mortis, vel alterius euentualis conditionis nõ impedientis acquisitionem hæreditatis, neque habentis vim resolutiuam seù retrotractiuam ad initium, & tunc licèt scribentes casus inuoluẽdo dissentire videantur; Verius tamẽ videtur, fructus naturales non venire in restitutio-

A. *disc.* 151. *hoc tit.*

tione, ciuiles autem qui in singulos dies, ac momenta percipi dicuntur venire pro rata temporis maturati in vita teſtatoris, cum iſti potius dicantur importare nomina debitorum.

Et quoad eos qui ſunt mixti, partim ſcilicèt naturales ac partim induſtriales; Aut agitur de illis in quibus natura etiam ſola eos producit ſine 354 hominis induſtria, quæ ſolùm neceſſaria eſt ad collectionem, ac reductionem ad ſtatum vſualem, ſuffragante quoque induſtria ad vberiorē ac meliorem productionem, vt ſunt, vinum, & oleum, & ſimilia, & tunc verius videtur non venire niſi eſſent iam maturi; ac imminens recollecta quoties eſſent in parte notabili, vndè intraret veriſimilis

intentio teſtatoris, quod hæreditatem augere debeant, ac ſub reſtitutione venire.

Aut de illis quos aliàs natura ſola non produceret, neque induſtria pareret ſine natura, magis autem induſtria quàm natura operetur, vt ſunt illi qui per artem agrariam exercentes percipiuntur ex ſatis frumenti, & hordei, aliarumque frugum in proprijs fundis, ac terris. Et tunc excepta illa portione dominicali, ſeù reſponſione quæ Domino fúdi ab extraneo colono præſtari ſolet, habente ſpeciem ſeù naturam fructuum naturalium, ideoque cedente vt ſupra ad fauorem grauati, totum id quod importat portio colonica referibilis ad expenſas, ac induſtriam teſtatoris viuentis videtur eſſe in eius hæ-

hæreditate, illamque auget, ac propterea venit in restitutione B.

Datur etiam quædam impropria species merè industrialiũ, ità dicta per modum loquendi, vbi scilicèt testator ad industriam & negotiationem, artem agrariam exerceret in alienis prædijs, ac terris, seù vineas, ac oliueta aliena conducta retineret, aliasque negotiationes exerceret, parere solitas accessiones, & lucra, quæ per quemdam impropriũ loquendi modum sub vocabulo fructuum explicari solent, Et tunc verius est spectare ad hæreditatem in cuius damnum redundaret eiusdem negotiationis iactura, vel peri-

T 3

B *habetur de hac distinctione sub tit. de dote disc. 60. & 167.*

riculum C; Quamuis enim fructus censuum, aliorumque annuorum reddituum, ac locorum montium seù iurium cum Principe vel Republica, nec non domorum pensiones, sub nomine fructuum merè industrialium ab aliquibus explicentur, attento tamen frequentiori loquẽdi vsu forensi, isti explicantur sub nomine fructuum ciuilium vt supra.

In tertia verò specie, tam naturalium, quàm ciuiliũ, ac mix-
356 torum partim scilicèt naturalium, & partim industrialium natorum & perceptorum durante cõditione restitutionis fideicommissi, intrare videtur eadem distinctio, in cuius scilicèt gratiam conditio seù dilatio adiecta sit, quoniã si in

C. *ibidem, & hoc tit. disc.* 191.

si in gratiam fideicommissarij, istius etiam erint fructus, nisi eius incapacitas, vel aliàs expressa, seù coniecturata testatoris voluntas probet.

Secluſa verò ista circumstantia, itaut agatur de ordinario seù consueto fideicommisso restitutorio, in quo conditio seù dilatio percutiat commodū, ac fauorem grauati, Et tunc regula est quod fructus pertinent ad eum, nisi in contrarium obstet voluntas testatoris, quæ tamen debet esse clara, non autem dubia seù æquiuoca; Adeò vt si dicat quod grauatus extinguat debita hæreditaria cum fructibus, nisi expressè, vel adminiculatiuè constet ità ordinatum esse in gratiam hæreditatis, id resolui solet in consilium.

Vbi autem voluntas est clara,

quod fructus in toto, vel in parte cumulari debeãt, atque augere hæreditatem, tunc non solum illi veniunt in restitutione, sed si mandatum sit eos debere inuestiri in bona vel iura fructifera, atque multiplicari, hæres grauatus non adimplendo tenebitur loco damnorũ & interesse ad quanti interest id esse sequutum D.

In prædicta verò specie merè industrialium, qui negotiationis, ac mercaturæ lucrum potius, quàm veros fructus importare dicuntur, distinctio

357 est an hæres grauatus industriam seù negotiationem fecerit ex necessitate, putà quia testator iã præceperit, vel quia necessitas iã incœptæ ac præparatæ negotiationis, seù continua-

D. *de his difs.* 187. *cum seqq. hoc tit.*

tinuatio ſuſceptæ conductionis vel adminiſtrationis vrgeat, & tunc ſicuti iactura, & periculum ſunt ipſius hæreditatis, ità eiuſdem erunt lucra, & acceſſiones, abſque eo quod grauatus aliquid ſibi applicare valeat, niſi id quod importet ſui laboris ſuæque induſtriæ merx, vel congruum ſalarium pro facti qualitate ex iudicis arbitrio taxandum: Et è conuersò ſi id fecerit ex voluntate, ſuaque electione, totum erit ſuum tam commodum, quàm incommodum ac periculum quodcumque E.

Quarta eſt ſpecies, tam naturalium, quàm mixtorum ac ciuilium, qui maturarunt quidem pendente conditione reſtitutionis fideicommiſſi, ſed

E. *dicto diſc.* 191. & 192.

percepti non ſunt, vtpotè ad-
358 huc pendentes, vel à ſolo nõ
ſeparati, aut reſpectiuè inexa-
cti; & tunc quoad naturales,
ac illam mixtorum partẽ quæ
cadit ſub portione dominica-
li, verius eſt pertinere ad fi-
deicommiſſarium penès quem
maturant ſeù colliguntur, ſpe-
ctante ad grauatum ſeù eius
hæreditatem illa mixtorum
parte quæ cadit ſub portione
colonica, ſeù culturæ impen-
ſis, quatenùs tamen initio ſu-
ſceptæ hæreditatis hanc por-
tionem quoque ſibi nõ appli-
cauerit; itaut non veniat in
reſtitutione iure cuiuſdã com-
penſationis; Quouerò ad ci-
uiles non eſt in iure determi-
natum, ſed ſub quæſtione re-
manet, cuius deciſio pendere
videtur à facti circumſtantijs,
an per grauatum ſteterit quo-
mi-

minùs exegerit, vel potius debitas diligentias adhibuerit, vt primo casu transeant cum fideicommisso, secùs autem in secundo F; Atque sub nomine iam collectorum & perceptorum veniunt qui per colonum iam percepti sunt quamuis pensionis dies nõ cesserit, vel cesserit, eaque soluta non sit, & è conuersò dicuntur pendentes, ac non percepti, licèt colonus vel cõductor anticipatè soluerit pensionem, sed non perceperit fructus G. An autem successor in fideicommisso teneatur stare locationi factæ per grauatum, pendet 359 ab eo, an bona, vel mala fide locatio facta sit, primo

F. *disc.* 177. *hoc eodem tit.*
G. *de hoc sub tit. de Beneficijs Regis particulariter.*

mala fide fructus non extant, & tunc non obstante quocumque fideicommissarij priuilegio, ad consumptorum bona fide valorem supplendum non tenetur, cum quicumque non dominus non teneatur ad eos fructus quos in statu fidei bonæ vel mediæ percepit, & cõsumpsit tanquam suos, cum ad hunc effectum sufficiat abesse malam fidem positiuam, quãuis bona positiua nõ adsit, sed media quæ datur in eo qui dubitat.

Si verò sciebat, & tunc attenditur qualitas illius cui restitutio facienda est; si enim est persona priuilegiata, adeò vt eius fauore absque interpellatione inducatur mora irregularis, & veniunt fructus ab initio, vt sunt Ecclesia, pupillus, minor, & similes; Nisi ad-

sit

sit etiam iusta causa opinandi quod bona essent libera sub fideicommisso non cadentia, vtpotè cedere debentia in causam detractionum legalium, vel accidentalium, quamuis postmodum detegatur opinationem erroneam esse, quoties tamen agatur de consumptis, ac citrà malam fidē amplius non extantibus.

Sed si non habeat tale priuilegium, adeò vt ad moram desideretur interpellatio, tanquā in casu moræ regularis, & tūc quidquid scribentes varient, in foro magis receptum est, quod granatus, vel habens ab eo causam antequam constituatur in mora faciat fructus suos, quamuis de tempore petitionis vel moræ nō consumptos, dummodo perfectè à solo separatos atque ad suum

pri-

priuatum dominium translatos, ex ea ratione quod grauatus fideicõmisso, iuxtà magis probabilem, ac receptam sententiam dicitur verus dominus, neque eius dominium resoluitur, nisi quatenùs ille, qui vocatus est ad fideicommissum certificetur, atque certificatus illud agnoscat, eiusque restitutionem petat, constituendo grauatum in mora, sine qua grauatus vel habens ab eo causam continuat in priori dominio, cuius sequela sunt fructus, neque dici potest in mora vel mala fide, quia potest credere fideicommissarium nolle agnoscere, ac etiam quia in pari mora, grauati possessoris potiores esse debent partes; Aliqua remanente difficultate vbi grauato sciente factũ esse casum fideicom-

commissi, alter qui ad illud vocatus est, quamuis non habeat priuilegium moræ irregularis, attamen ratione absentiæ, vel ignorantiæ, seu alterius impedimenti eodem priuilegio ex iudicis arbitrio pro facti qualitate dignus reddatur, quod certam ac determinatam regulam non habet, sed ex singulorum casuũ particularibus circumstantijs decidendum est I.

Maior autem quæstio in foro desuper esse solet, quando huiusmodi mora contrahi dica-
361 tur, ob diuersitatem opinionum quæ desuper habentur: Vna enim opinio est eam non contrahi nisi per sententiam per quam à iudice canonizẽtur,

I. *de his omnibus disc.* 185. *cum seqq.*

tur, tam fideicõmissi existentia, & purificatio, quam pertinentia ad fauorem petentis, cuius personæ identitas ità canonizata sit, cum canonizatione etiam identitatis bonorum, ac incompetentiæ detractionum, sine quibus omnibus requisitus possessor dici non potest in mora; Altera est opinio, vt hic effectus resultet post publicatas attestationes, ac panditas fideicommissarij petentis probationes, ex quibus possessor certificari potuit se non esse amplius dominum, sed ad restitutionem teneri, ac propterea agnoscit non posse amplius facere fructus suos; Et tertia est rigorosior, vt idẽ effectus resultet ab initio litis ex cuius tempore veniat fructuum restitutio, quasi quod ex tunc possessor agnoscere

cœperit se non esse dominum, vel saltem ità desierit eius bona fides, vel credulitas, atque hanc sequitur Curia Romana.

Temperant autem aliqui (& quidem rationabiliter) hanc tertiam opinionem, vt non sola petitio iudicialis sufficiat, nisi etiam accedat litis contesta-
362 tio, quæ hodie sublatis antiquis formulis induci dicitur per comparitionem rei citati aliquam deducẽtis exceptionem circa merita, non autem iudicis iurisdictionem declinando; Quinimò quod neque id sufficiat, nisi cum petitione accedat exhibitio iurium in quibus illa fundetur, vndè petitus certificari valeat, non obligatus aliàs credere solæ assertioni petentis, potissimè si inter petitionem, ac iustificationem aliquod notabile tem-

poris

poris interuallum accedat, in quo petitor acquieuerit, ſuæque petitionis proſequutionẽ deſeruerit.

Hac autem tertia magis rigoroſa opinione retenta, dubitari etiam ſolet, an litis introductio coram incompetenti iudice facta, & ſucceſſiuè iudicij
363 nullitas huiuſmodi effectum producat, atque verior videtur negatiua, cum ità deficiat conteſtatio litis, vel contumacia, niſi reo comparente, atque de facto litem coram incompetenti tractante, adeò de iuribus petentis inſtrui potuit, quod in mala fide etiam extrà iudicium cõſtitutus dicatur, cum aliàs inepta lis ad hunc effectum nõ attendatur.

Et vlterius dubitari ſolet, an introductæ litis pereunte inſtantia, quæ ex Principis gratia,

vel

364 vel opè restitutionis in integrum instauretur, fructus veniant ab initio, vel potius ex tempore instaurationis; Atque vna opinio hanc vltimam partem credit veriorem; Altera verò in foro magis recepta primam tenet vt veniant ab initio, quasi quod malæ fidei effectus iam per litem de facto consumatus, non tollatur per instantiæ peremptionem, prouenientem à legis fictione; Vtrumque verò extremum vitiosum videtur, probabilior siquidem attenta naturali veritate videtur hæc posterior magis rigorosa opinio, non autem ità mordicus, ac generaliter tenenda, sed temperanda ex facti qualitate, putà quia ob rei ambiguitatem, ac intermedium notabile petitoris silentium, possessor cui lis

mota

mota fuit, iustè credere potuerit, petitorem agnoscentem malum ius, à petitionis prosequutione aliàs inuerisimili destitisse, ideoque ità se confirmando magis in priori bona fide, eamque reassumendo, in hoc statu fructus tanquam suos perceperit & consumpserit L; Alia verò fructuum restitutionem seù liquidationem concernentia non sunt huius fideicommissariæ materiæ peculiaria, sed cuicumque materiæ generaliter conuenientia, huic etiam ex generalitate congrua.

L. *ibidem*.

De ſeptima principali inſpectione remedij, vel actionis fideicommiſſario competentis, ac de materia legitimi contradictoris, & reſtitutionis fideicommiſſi.

DEmum ſeptima, & vltima principalis inſpectio eſt circa iudicialia ſuper actione, vel remedio ſcilicèt, fideicommiſsario competente pro fideicõmiſſi reſtitutione ac bonorum vendicatione; Siue quatenùs eorum poſſeſſionem ipſe nanciſcatur, an & quando dici valeat grauato, vel eius hæredi legitimus cõtradictor; Iſtaque inſpectio diſtinguenda quoque eſt in duos caſus, vnum ſcilicèt in quo ipſe

se fideicommissarius sit actor, & alterum in quo sit reus, & possessor.

In primo casu fideicommissarij actoris, cadere solet frequenter quæstio iurisdictionis, & competētiæ fori, quoties plures essent grauati hæredes ac
365 successores, vel bonorum possessores, nè contingat coram singulorū iudicibus plures causas tractari debere, vndè congruat coram vno tantùm agi, quis scilicèt dicatur magis competens, de quo haberur in sua materia iurisdictionali M.

Posita verò iudicis competentia, quamuis aliàs apud antiquiores dubium sit, an competat secundo hæredi illud sum-

M. *sub tit. de iurisdict. disc.* 59. & 87. *ac etiã sub tit. de successionibus.*

ſummarium adipiſcendæ remedium vulgò *immiſſionis* hodie nuncupatum, quod à iure primo ac directo hæredi teſtamentario cõceſſum eſt, hodie tamen in foro paſſim eſt recepta affirmatiua; Remanente difficultate vbi ageretur de fideicommiſſo ordinato per actũ inter viuos; Quinimò vſu receptum eſt interdictum ſaluianum quoque cõcedi, quod tamen attentis iuris principijs procedere ſolum videtur in fideicommiſſis particularibus quæ cenſenda ſunt iure legatorũ quibus hoc remedium conceſſum eſt, non autem in vniuerſalibus, quorum reſpectu videtur æquiuocum, ſed quia vſus recepit, atque parum vel nihil referre videtur, an vna vel altera immiſſionis ſpecies cõpetat, idcircò

circò non de facili huiuſmodi quæſtiones in foro audiuntur, ſtantibus præſertim clauſulis ſalutaribus, hodie apponi ſolitis, operantibus cumulationem cuiuſcumque pinguioris ac melioris remedij N.

Attenta iuris ciuilis diſpoſitione iſtud remedium eſt ſummariũ, ac exequutiuũ non admittens
367 appellationem ſuſpenſiuam, neque retardationem recipiẽs per exceptiones altioris indaginis; Secùs verò eſt de iure canonico, quo attento eſt appellabile ad vtrumque, ideoque terminandum per rem iudicatam, vel per tres conformes, adeò vt à iudicio ordinario petitorij quodammodo in nihilo differre videatur.

V Ve-

N. *diſcurſ.* 197. *& ſeq. hoc tit. & diſcurſ.* 106. *eodem tit.*

Verum in Vrbe & Statu Ecclesiastico quædam Constitutio quæ dicitur *Aegidiana* iuris ciuilis dispositionem restituit, sed quia receptum est eam esse legem laicalem editam à Papę Legato in temporalibus, quodque Papalis cõfirmatio, vel extensio eius materiam nõ alterauerit, hinc proindè receptum est non procedere in causis fori ecclesiastici quamuis inter laicos; Minusque vbi agitur de bonis quæ essent de directo dominio Ecclesiæ, licèt ista non sit in causa, neque interesse habeat, atque agatur inter laicos contendentes de vtili dominio; Siue vbi adest mixtura personæ ecclesiasticæ, quãuis hæc obtineat, suaq; interslit dictã Constitutionem locũ habere ad seruandã inter litigantes æqualitatem.

Et

Et licèt noſtri maiores huic iudicio talem naturam tribuãt, quando non ſit cõcurſus cum
368 altero contendente de pari titulo, qui propterea dicitur legitimus contradictor, cum quo in forma iudicij ordinarij eſt procedendum; Atque exindè ad inſtar idem inductum ſit in materia beneficiali ſuper exequutione litterarum Apoſtolicarum; Attamen Curiæ praxis docet raros eſſe caſus, in quibus in hac fideicõmiſſaria materia dicta diſtinctio attendatur O.

Ideoque maiores huius iudicij quæſtiones, vel difficultates conſiſtunt ſuper verificatione extremorum quæ plura ſunt;
369 Primo ſcilicèt ſubſtantia ſeù exi-

O. *de his ſub tit. de iudicijs, ac etiã ſub tit. de Benef.*

existentia fideicommissi, Secundo pertinentia cum legitimatione personæ petentis, Et tertio bonorũ identitas P; Quamuis enim incompetentia detractionum sit quoque vnũ de requisitis necessarijs, cum ex isto capite frequentius hoc remediũ impediri soleat, Attamen istud non est requisitũ probandum ex parte actoris, cui solum replicando incumbat illud iustificare, ad effectum tollendi exceptionem à grauato, vel bonorum possessore oppositam iuxta ea quæ desuper habentur in sua iudiciorum sede Q. vbi magis congruit de his inspicere, cũ propositiones desuper cadentes non sint huius fideicommis-

P. *disc.* 197. *& seq. hoc tit.*

Q. *sub tit. de detraction.*

missariæ materiæ peculiares, sed cuicumque alteri conueniant in qua iudicium summarium, vel exequutiuum intret.

Vbi autem agitur de casu conuerso, quod scilicèt fideicommissarius possideat, atque cótrà eum hæredis grauati hæres testamentarius, vel intestatus idem immissionis remedium, vni, vel alteri hæredis qualitati competens intentet, vndè dubitari contingat, an esset necnè legitimus contradictor ad dictam immissionem impediendam ratione inanis circuitus, Et tunc frequentiores, ac penè quotidianæ sunt quæstiones, in quibus cũ aliquo rigore aduersus fideicommissarium procedi solet ad reprimendam licentiam occupandi bona vacãtia pro-

pria auctoritate sibique ius dicendi, ac propterea cum de iure fideicommissum capi debeat à manu hæredis grauati mediante reali, seù verbali restitutione; receptum est fideicommissarium non dici legitimum possessorem ac legitimum contradictorem, nisi
371 tribus requisitis copulatiuè concurrentibus; Primo scilicèt fideicommisso claro, tàm circa existentiam, quàm circa pertinentiam; Secundo quod nullæ competãt detractiones, Et tertio quod possessio non sit vitiosa R.

Super omnibus his requisitis rigorosè procedi solet, super primo scilicèt fideicommissi clari, vt expressis verbis con-
372 ceptum sit, adeout quemad-

mo-

R. *dicto disc.* 167. *& seq.*

modum aliqui dicunt, oculis corporeis legatur, secus autem vbi deducatur ex coniecturis, cum nunquam fideicõmissum coniecturale dici possit clarum; Et super secundo non competentiæ detractionũ, vt sola illarum possibilitas ad
273 hunc effectum sufficiat; Ac super tertio nõ vitiosæ possessionis, vt scilicèt capta sit seruatis seruandis, ac citato hærede hæredis grauati, & quatenus hæreditas esset iacens
374 dato curatore eoque citato, & audito; Hoc autem vltimũ requisitum discretè intelligẽdum videtur, quatenus scilicèt vrgeat dicta ratio se malè intrudendi in possessione de facto, tanquam per speciem spolij, seù expilationis hæreditatis, secùs autem si fideicommissarius ex alio legitimo titu-

titulo saltèm bonæ fidei putatiuo possessionem sine dicto vitio adipisci potuit, quoniã tunc cõcurrentibus alijs duobus requisitis, potuit sibi mutare causam possidendi, atque intrat ratio inanis circuitus S.

Dictis autem requisitis concurrentibus, quamuis de stricta iuris ciuilis censura necessaria sit restitutionis verbalis, vel realis formalitas, attamen de canonica æquitate magis abhorrente inanes circuitus, de facili negligitur.

Prout de facili euitari solet ista formalitas influens in tertium requisitum ob facultatem expresse datam à testatore capiendi possessionem propria auctoritate, vel implicitè resultantem à clausula *omni modo* me-

S. *ibidem.*

meliori, vel æquipollenti, siuè à priuilegio piæ causæ, cum similibus, ideoque apud iudicioſos ac peritos forenſes maior difficultas reſidet in primo & ſecundo requiſito, ſed quoad tertium adhibẽdus eſt rigor, vel reſpectiuè ſit locus dictæ æquitati pro facti qualitate, & an vrgeat necnè ratio ſpolij, ſeù concuſſionis, & malitiæ prudentis iudicis arbitrio; Et hæc niſi ſequuta ſit reſtitutio de implicito cõſenſu, qui etiam ex actibus poſitiuis, vel negatiuis reſultat etiam cum patientia in parte, vt infra T.

Quæſtiones autem legitimationis perſonarum, ac identitatis bonorum ſunt facti potius quàm iuris certam regulam ge-

T. *diſc.* 196. *hoc tit.*

375 generalem non recipientes, sed pro singulorum casuum particularibus circumstantijs, ac probationibus decidendæ, considerando circa confines, an tempus sit modernum, vel antiquum, vt primo casu maiores, in secũdo minores probationes sufficiant, siuè an possessor sit descendens eius quem constat in loco possedisse, vel an culposa confinium confusio concurrat cum similibus.

Vbi verò agitur de bonis quæ certum est in hæreditate non remansisse, quia nempè per grauatum acquisita fuerint de pecunia tamen hæreditaria, 37 & tunc regula est dominiũ bonorum acquiri ipsi grauato qui solum debitor sit restitutionis pecuniæ, nisi accedat præceptũ testatoris super pecu-

cuniæ hæreditariæ inuestimẽto, vel nisi aliàs ex facti circumstantijs constet de voluntate acquirendi pro hæreditate, seù fideicommisso V.

Fideicommissi demum restitutio non exigit certam verborum, vel actuum formam, sed suffi-
377 cit quod ea quomodocumque sequatur etiam factis positiuis, restituendo bona, vel negatiuis patiendo fideicommissarium possidere vel exigere iura, aut alios hæreditarios actus facere; quinimò etiamsi id in vna re, vel in vno actu sequatur sufficit quoad omnia X.

Pleraque alia sub hac vasta, penèquè incomprahẽsibili fideicommissaria materia cadunt, adeò

V. *disc.* 177. *eodem tit.*
X. *dicto disc.* 196.

adeò vt fortè plus dicendum
378 remaneat, quàm sit dictum;
Verùm cõmiserandum est humanæ imbecillitati, cui videtur impossibile, cum tota operatione memoriæ, verè primo, satisque currenti, ac furtiuo calamo totùm compræhendere, repetito insinuato exemplo recludendi Oceanum in parua fouea, vel ampulla; Forsan deficientia in parte opportunè supplebantur, ac etiam alibi habentur acta Y.

FINIS.

Y. *in supplemento hoc tit. dicto tit. de detraction. & tit. de indicijs.*

BIBLIOTECA REALE
ROMA
VITTORIO EMANUELE